

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI DİSİPLİNLERARASI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ (PAZARCIK) MERKEZLİ
DEPREM SONRASI KONTEYNER KENTTE KALAN KADINLARIN
YAŞAM DENEYİMLERİ: ADIYAMAN İLİ ÖRNEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Nida Başak TÜRKMEN

BURSA – 2025

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI DİSİPLİNLERARASI TEZLİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ (PAZARCIK) MERKEZLİ
DEPREM SONRASI KONTEYNER KENTTE KALAN KADINLARIN
YAŞAM DENEYİMLERİ: ADIYAMAN İLİ ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Nida Başak TÜRKMEN

DANIŞMAN:

Doç. Dr.Gönül ONURSEZER

BURSA - 2025

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kadın ve Aile Çalışmaları (Disiplinlerarası) Anabilim Dalı’nda 702232005 numaralı Nida Başak TÜRKMEN’in hazırladığı “6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili savunma sınavı, 23/12/2024 günü 13.00 – 14.00 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Üye Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı

Doç. Dr. Gönül ONUR SEZER
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Melda Medine SUNAY
Bursa Teknik Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN
Bursa Uludağ Üniversitesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI (DİSİPLİNLERARASI) ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 22/11/2024

Tez Başlığı / Konusu: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman İli Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 94 sayfalık kısmına ilişkin, 22/11/2024 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından (*Turnitin*)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 10 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Nida Başak TÜRKMEN

Öğrenci No: 702232005

Anabilim Dalı: Kadın ve Aile Çalışmaları (Disiplinlerarası)

Programı: Kadın ve Aile Çalışmaları (Disiplinlerarası)
Yüksek Lisans Programı

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman

Doç. Dr/ Gönül ÖNUR SEZER
22.11.2024

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “ **6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman İli Örneği** ” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

.../.../2024

Adı Soyadı : Nida Başak TÜRKMEN

Öğrenci No : 702232005

Anabilim Dalı : Kadın ve Aile Çalışmaları (Disiplinlerarası)

Programı : Kadın ve Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı

Statüsü : Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı Soyadı : Nida Başak TÜRKMEN
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Kadın ve Aile Çalışmaları (Disiplinlerarası)
Bilim Dalı : Kadın ve Aile Çalışmaları
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı :
Mezuniyet Tarihi : .../.../...
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Gönül ONUR SEZER

6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ (PAZARCIK) MERKEZLİ DEPREM SONRASI KONTEYNER KENTTE KALAN KADINLARIN YAŞAM DENEYİMLERİ: ADIYAMAN İLİ ÖRNEĞİ

Türkiye en etkin deprem kuşakları arasında yer alması sebebiyle geçmişte birçok deprem yaşamıştır. Can kaybı ve maddi hasarın en fazla olduğu depremler olmaları sebebiyle 2023 Kahramanmaraş Depremleri, 1999 Marmara Depremi ve 1939 Erzincan depremi unutulmayanlar arasındadır. Bu çalışma 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası Adıyaman ilinde depremi yaşayan kadın depremzedelerin konteyner kentteki yaşam deneyimlerini konu almaktadır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak Adıyaman ilinde kurulan K-12 ve K-15 isimli konteyner kentlerde yaşayan 20 kadın ile yapılmıştır. Görüşmelerden ortaya çıkan ve tekrarlanan temalar; kadınların günlük yaşamları, güvenlik ve özel ihtiyaçları, konteyner kent hizmetlerini değerlendirmeleri, kadınların sorunları ve gelecek beklentileri, konteyner kentlerin iyileştirmeleri üzerine değerlendirmeleri olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucunda; ev işleri, çocuk bakımı, hasta bakımı, konteynerin temizliği, aile üyelerinin beslenmesinin kadınlar tarafından sağlandığı görülmüştür. Konteyner kentte güvenlik ve mahremiyetin kadınlar açısından büyük önem kazandığı, depremin korkusunu atlatmaları üzerinde konteynerde kalmalarının büyük etkisinin olduğu ancak konteyner kentlerde tanımadıkları insanlar ile bir arada yaşamalarından dolayı endişeli oldukları anlaşılmıştır. Konteynerlerin küçük olması sebebiyle kadınlara ait özel bir alanın bulunmadığı, çocukların aileleri ile birlikte uyumalarının aile mahremiyetine yönelik olumsuzluklar içerdiği, konteynerlerin bitişik konumlanması ve ses yalıtımının olmaması sebebiyle kendi ailelerine ve çevredeki ailelere yönelik mahremiyetin olmadığını düşündükleri ve kadınların öz bakımlarını yaparken zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında kadın depremzedelerin deneyimlerinden yola çıkılarak önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Doğal Afet, Deprem, Kadın, Kahramanmaraş Depremi, Konteyner Kent.

ABSTRACT

Author's Name and Surname : Nida Başak TÜRKMEN
University : Uludağ University (Bursa)
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Women's and Family Studies (Interdisciplinary)

Field of Study : Women's and Family Studies
Thesis Type : Master's Thesis
Page Count :
Graduation Date : .../.../...
Thesis Advisor : Doç. Dr. Gönül ONUR SEZER

Life Experiences Of Women Living In Container Cities After The February 6, 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Centered Earthquake: The Case Of Adıyaman Province

Turkey is located in one of the most active earthquake zones in the world, and throughout its history, it has experienced many earthquakes. Among these, the 2023 Kahramanmaraş Earthquakes, the 1999 Marmara Earthquake, and the 1939 Erzincan Earthquake are particularly unforgettable due to their high death tolls and significant material damage. This study focuses on the experiences of female earthquake survivors living in container cities in the Adıyaman province after the February 6, 2023, Kahramanmaraş-centered earthquakes. The study was conducted using semi-structured interviews, one of the qualitative research methods, with 20 women living in the K-12 and K-15 container cities established in Adıyaman. The recurring themes identified from the interviews include: women's daily lives, security and special needs, their evaluation of container city services, their problems and future expectations, and their assessments on improvements needed in the container cities. As a result of the study, it was found that women were responsible for household chores, child care, patient care, container cleaning, and ensuring the nutrition of family members. The importance of security and privacy for women in the container cities was emphasized. It was also noted that staying in the container city had a significant impact on helping women overcome the fear of the earthquake. However, they were anxious about living with unfamiliar people in the same space. Due to the small size of the containers, there was no private space for women. The fact that children had to sleep with their families created negative implications for family privacy. Additionally, the positioning of the containers next to each other and the lack of sound insulation led women to feel that privacy was absent both within their own family and in relation to the surrounding families. Women also reported difficulties in maintaining their personal hygiene. In the conclusion and recommendations section of the study, suggestions are provided based on the experiences of female earthquake survivors.

Keywords: Natural Disaster, Earthquake, Women, Kahramanmaraş Earthquake, Container City.

ÖNSÖZ

Uludağ Üniversite yüksek lisans eğitimime katkı sağlayan ve tez yazma sürecimde yol gösteren, bu tezin oluşmasında verdiği katkılar için danışman hocam Doç. Dr. Gönül ONUR SEZER'e,

Tanıştığımız günden itibaren bana hayatı bir başka gözle gösteren, varlığı ile içime huzur veren, destekçim, hayat arkadaşım, eşim Mücahit Salih TÜRKMEN'e,

Hayatım boyunca her kararında beni destekleyen, yürüdüğüm yolu kolaylaştıran heveslerimi yakın eden ve bana daima inanan çok sevdiğim babam Orhan KÜL'e, ne zaman zorlansam bana beni ve yapabileceklerimi hatırlatan biricik annem Melek KÜL'e, sahip olduğu tüm sıfatları en güzel haliyle taşıdığına inandığım yolumu açan değerli ablam Seda KÜL'e, varlığıyla evimizin ve gönlümün neşesi olan canım kardeşim Mücahit Ali KÜL'e,

Yüksek lisans eğitimim sürecinde desteklerini esirgemeyen çok kıymetli kayınvalidem Gülizar TÜRKMEN ve çok kıymetli kayınpederim Ali TÜRKMEN'e,

Süreçte çokça bunaldığım ve sıkıldığım bazen başarısızlığa düştüğüm ama kendime inanarak devam ettiğim bu yolda en çok da kendime teşekkür ederim.

Çalışmamı 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminde vefat eden ve depremi yaşayan tüm canlara ithaf ediyorum.

Nida Başak TÜRKMEN

Aralık,2024

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL RAPORU	v
YEMİN METNİ.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	x
GRAFİK LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	3
1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları	5
BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE: DEPREMLER	7
2.1. Doğal Afet.....	7
2.2. Deprem.....	7
2.2.1 Türkiye’de Deprem	8
2.2.2 Deprem Etkileri.....	10
2.2.3 Dünyadaki Büyük Depremler.....	13
2.3. TAMP (Türkiye Afet Müdahale Planı).....	15
2.4. Depremde Sivil Toplum Kuruluşları	17
BÖLÜM 3: KADIN VE DOĞAL AFET	19
3.1. Afetlerde Kadın Olmak.....	19
3.1.1. Afetlerde Kadın ve Hijyen	21
3.1.2. Afetlerde Kadın Sağlığı ve Gebelik.....	22
3.1.3. Afetlerde Kadınların Güvenliği.....	25
3.1.4. Afetlerde Erken Evlilik.....	27
BÖLÜM 4: YÖNTEM.....	29
4.1. Yöntem.....	29
4.2. Çalışma Grubu	29
4.3. Veri Toplama ve Veri Analizi.....	35
4.4. Geçerlilik ve Güvenilirlik	36
BÖLÜM 5. BULGULAR	37

5.1. Konteyner Kentte Günlük Yaşam ve Sosyal İlişkiler	37
5.1.1. Günlük Yaşam	38
5.1.2. Komşuluk İlişkileri	40
5.1.3. Konteyner Kentin Kabul Edilirliği ve Benimsenmesi	41
5.2. Konteyner Kentte Güvenlik Ve Özel İhtiyaçlar.....	43
5.3. Konteyner Kent Ve Hizmetler	48
5.3.1. Eğitim	48
5.3.2. Konteyner Kent ve Sağlık Hizmetlerine Erişim	51
5.3.3. Konteyner Kentte Sosyal Yardım	52
5.3.4. Psikososyal Destek.....	54
5.3.5 Konteyner Kentin Hijyen Koşulları	57
5.4. Konteyner Kent Sorunları Ve Kadınların Gelecek Beklentileri	60
5.4.1. Konteyner Kentte Karşılaşılan Sorunlar	60
5.4.2. Kadınların Gelecek Beklentileri	64
5.5. Konteyner Kentlerde Kadınlara Yönelik İyileştirmeler.....	67
SONUÇ ve TARTIŞMA.....	70
ÖNERİLER.....	77
KAYNAKÇA.....	81
EKLER.....	88
EK 1-Gönüllü Katılım Formu	88
EK 2- Görüşme Soruları	89
EK 3- Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	90
EK 4- Etik Kurul İzni.....	91

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcıların Yaşları.....	30
Grafik 2: Katılımcıların Medeni Durumları.....	30
Grafik 3: Evli Katılımcıların Evlilik Süreleri.....	31
Grafik 4: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları.....	31
Grafik 5: Katılımcıların Çocuk Sayısı.....	32
Grafik 6: Katılımcıların Eğitim Durumları.....	32
Grafik 7: Katılımcıların Meslekleri.....	33
Grafik 8: Katılımcıların Çalışıp Çalışmama Durumları.....	33
Grafik 9: Katılımcıların Çalıştıkları Sektör.....	34
Grafik 10: Katılımcıların Depremde Vefat Eden Yakınlarının Olup Olmaması.....	34
Grafik 11: Katılımcıların Hayatını Kaybeden Yakınlarının Yakınlık Dereceleri.....	35

GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde, Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde meydana gelen ve büyük bir yıkıma neden olan deprem, Türkiye'nin en ağır felaketlerinden biri olarak tarihe geçmiştir. Bu büyük felakette, yüzbinlerce insan hayatını kaybetmiş, milyonlarca insan evsiz kalmış ve pek çok şehir büyük maddi ve manevi kayıplar yaşamıştır. Özellikle Adıyaman, Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa gibi illerde büyük hasar meydana gelmiş ve bu illerdeki depremzedeler, geçici barınma çözümleri olarak konteyner kentlere yerleştirilmiştir. Deprem sonrası barınma koşullarının iyileştirilmesi ve yaşam alanlarının hızla organize edilmesi amacıyla kurulan konteyner kentler, hem pratik hem de psikolojik açıdan önemli bir süreçten geçmiştir. Ancak bu süreçte, özellikle kadınların yaşadığı zorluklar ve yaşam deneyimleri, genellikle göz ardı edilmiştir. Konteyner kentlerde barınan kadınlar, yalnızca günlük yaşamlarını sürdürebilmekle kalmamış, aynı zamanda bir yandan çocuk bakımından hasta bakımına kadar çeşitli sorumluluklarla karşı karşıya kalmışlar, diğer yandan deprem travmasının etkisiyle yeni bir yaşam alanına uyum sağlama çabası göstermişlerdir.

Kadınların yaşadığı bu deneyimler, sadece bireysel değil, toplumsal düzeyde de büyük bir öneme sahiptir. Çünkü afetlerin kadınlar üzerindeki etkisi, toplumsal cinsiyet rollerinin, kültürel normların ve aile içindeki güç dinamiklerinin bir yansımasıdır. Deprem sonrasında konteyner kentlerdeki yaşam, kadınların aile içindeki rollerini ve toplumla olan ilişkilerini yeniden şekillendirmiştir. Bu bağlamda, kadınların konteyner kentlerdeki yaşamları, güvenlik, mahremiyet, özel ihtiyaçlar ve aile içindeki sorumlulukları açısından önemli bir araştırma konusu olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremin ardından Adıyaman ilindeki konteyner kentlerde yaşayan kadınların yaşam deneyimlerini incelemektir. Çalışma, kadınların günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, güvenlik algıları ve konteyner kentlerde sunulan hizmetlerle ilgili değerlendirmeleri üzerinden şekillenmiştir. Kadınların bu yeni yaşam alanlarında karşılaştıkları sorunlar, beklentiler ve ihtiyaçlarına dair bulgular sunulmuştur.

Araştırma, kadınların deprem sonrası yaşadığı zorlukları anlamak ve konteyner kentlerdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik somut öneriler geliştirmek için önemli bir

kaynak sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, hem afet sonrası kadınların yaşam deneyimlerini derinlemesine anlamaya yönelik katkıları sunacak, hem de benzer felaketlerde kadınların yaşadığı zorlukların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Problemi

Günümüz teknolojisi doğal afetlerin ne zaman olacağını belirleme ve olabilecek doğal afetleri önleme konusunda yetersizdir. Doğal afetlerin psikolojik, ekonomik ve sosyolojik birçok etkisi bulunmaktadır. Çok sayıda can ve mal kaybına sebep olan doğal afetlerden biri de depremdir. Ülkemiz deprem kuşağında yer alması sebebiyle tarih boyunca birçok deprem yaşamıştır. Yakın zamanda gerçekleşen 6 Şubat depremi, 11 ili etkilemiş ve sonucunda birçok insan yaşamını yitirmiş, yaralanmış ve evlerinin yıkılması ya da hasar alması sebebiyle evsiz kalmıştır.

Deprem sonrası barınma ihtiyacı amacıyla oluşturulan yaşam alanları ve inşa edilen yapılar birçok insanın yaşadıkları ortamın bir anda değişmesine neden olmuştur. Birçoğu başka illere göç ederken birçok insan daha önce deneyimlemedikleri konut türlerinde yaşamak zorunda kalmıştır. Yeni yaşam alanları, genellikle tarım arazilerine ya da boş alanlara kurulması sebebiyle şehir merkezinden uzakta olmaktadır. Bu durum başta kadınları olmak üzere tüm hane halkını; eğitim ve sağlık hizmetleri, sosyal donatı mekanlarına olan uzaklık, ulaşım gibi konularda etkilemiştir. Bu kapsamda; “6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimleri nelerdir?” sorusu bu araştırmanın problemini, “kadınların konteyner kentteki beklentileri nelerdir?”, “Konteyner kentte kadınlara sunulan hizmetler nelerdir?” ve “Konteyner kentte kadınların karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” soruları araştırmanın alt problemlerini oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

6 Şubat 2023 tarihinde 7.7 ve 7.6 şiddetinde Pazarcık ve Elbistan merkezli depremlerde Kahramanmaraş başta olmak üzere Adıyaman, Adana, Osmaniye, Gaziantep, Hatay, Elazığ, Malatya, Urfa, Kilis ve Diyarbakır illeri etkilenmiştir. Oldukça büyük bir alanı etkileyen bu şiddetli deprem sonrasında resmi rakamlara göre 53 bin 537 kişi hayatını kaybetmiş ve 107 bin 213 kişi yaralanmıştır (İç İşleri Bakanlığı, 2024). 11 İlde etkili olan bu büyük depremde çok sayıda konut yıkılmış, kullanılamaz hale gelmiştir. Resmi verilere göre depremde etkilenen bina sayısı yaklaşık 2,6 milyon, konut sayısı ise yaklaşık 5,6 milyondur (TMMOB, 2023). Deprem sonrasında Adıyaman ilinde 1485 binanın yıkıldığı, 4

bin 85 binanın ağır hasarlı olduğu ve 538 binanın acil yıkılması gerektiği açıklanmıştır (TRT Haber, 2023). Konteyner kentler depremzedelerin kalıcı konutlara geçme aşamasında kaldıkları yapılar olarak görüldüğünden geçici olarak kurulmaktadır. Ancak kalıcı deprem konutlarına geçiş aşamaları bazen planlanandan daha uzun sürmektedir. Bu süre zarfında konteyner kent depremzedeler için uzun bir süre barındıkları dolayısıyla birçok ihtiyaçlarının da karşılanması gerektiği bir alan haline gelmektedir. Bu sebeple bu çalışma, deprem sonrası konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerinin belirlenip kaydedilmesini ve belirlenen yaşam deneyimlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda her an gerçekleşmesi mümkün olan afetler karşısında kadınların görünürlüğünün arttırılması ve yine afetler karşısında daha dezavantajlı konumda olduğu bilinen kadınların dezavantajlı konumlarının ortadan kaldırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu sebeple afet sonrasında barınma amaçlı inşa edilen yapıların kadınların ihtiyaçlarına, istek ve iyi oluş hallerine cevap veren yapılar olarak tasarlanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Diğer illerde olduğu gibi Adıyaman ilinde de deprem sonrası barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla birçok geçici barınma alanı inşa edilmiş ve birçok yaşam alanı kurulmuştur. Bu araştırmada deprem sonrası Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve kayıt altına alınması amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Gün içerisinde konteyner kentte neler yaparak zaman geçirirler?
2. Konteyner kentte kalmak kendilerine ait bir yuvada kaldıklarını hissettiriyor mu?
3. Konteyner kentte komşuluk ilişkileri nasıl, komşuları ile düzenli olarak görüşüyorlar mı?
4. Özel ihtiyaçlarını karşılamak konusunda zorlanıyorlar mı?
5. Kendilerini güvende hissediyorlar mı?
6. Konteyner kentte karşılaştıkları başlıca sorunlar nelerdir?
7. Sağlık hizmetlerine erişim noktasında problem yaşıyorlar mı?
8. Bakanlık ve STK'ların sağladığı hizmetlerden yeterli bir şekilde (adaletli) faydalanıyorlar mı?
9. Çocuklarının (varsa) eğitimleri konusunda karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
10. Konteyner kentin hijyen koşulları hakkında neler düşünüyorlar?
11. Geleceğe dair planları var mı? Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorlar?
12. Çocukları ve kendileri için yeterli psikososyal desteği aldıklarını düşünüyorlar mı?

13.Kadınlara yönelik ne tür iyileştirmelerin yapılabileceğini düşünüyorlar, önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınları örneklem olarak yapılmıştır. Literatürde kadın ve afet konulu birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen deprem sonrası konteyner kentte kalan kadınlarla yapılan çok az sayıda araştırma olması sebebiyle bu araştırmanın literatüre önemli bir kaynak oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yaşanılan büyük deprem felaketi sonrasında evleri yıkılan kadınların konteyner kent yaşantılarında da, çocuk bakımı, günlük ev işleri, hasta, yaşlı ve engelli bakımlarından sorumlu oldukları gözlemlenmiştir. Deprem anında dezavantajlı konumda olan kadının deprem sonrasında da söz konusu rollerini eksiksiz yerine getirilmesinin beklenildiği görülmüştür. Bu sebeple bu çalışmanın kırılgan bir grup olan kadınların deprem söz konusu olduğunda da toplumsal cinsiyet rolleri faktörü ile sorumluluklarının artarak devam ettiğine dikkat çekilmek istenmiştir.

Bu araştırma, kadınların konteyner kentteki yaşam deneyimlerini Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı ile ilişkilendirmesi açısından da önem arz etmektedir. Maslow kuramında; ihtiyaçların bir piramidi oluşturduğunu, piramidin basamaklarını oluşturan ihtiyaçların aşağıdan yukarı öncelik sırasına göre bir düzen içerisinde olduğunu, her basamakta yer alan ihtiyacın belirli düzeyde karşılanması koşulu ile bir sonraki basamağa geçilebildiğini, piramitte yer alan ihtiyaçların bir bütün olarak bireye hizmet ettiğini ve anlamlı hale geldiğini belirtmiştir (Şengöz, 2022).

1.4 Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları

Bu araştırma Adıyaman'ın merkezinde kurulmuş K-12 ve K-15 isimli konteyner kentlerde yapılmıştır. Bu konteynerlerin aynı bölgede olmaları ve konteynerlerin fiziki özelliklerinin benzerlik göstermeleri sebebiyle bu araştırma için bu 2 konteyner kent tercih edilmiştir. Diğer konteyner kentlerin şartlarının farklılık gösterebilmesi sebebiyle ulaşılan sonuçların genellenebilirliği kısıtlıdır.

Araştırmanın belli bir zaman diliminde yapılmış olması sebebiyle katılımcıların deneyimlerinin uzun vadede değişimlerini incelemek ve değerlendirmek için daha uzun süreli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Görüşme sırasında katılımcılar sosyal baskı ve beklenti sebebiyle samimi yanıtlar vermekten çekinmiş olabilir. Bu durum çalışmanın güvenilirliğini ve doğruluğunu etkileyebilir. Katılımcıların deneyimleri üzerinde Adıyaman'ın iklim şartlarının da etkili olduğu düşünüldüğünde araştırmanın farklı bir zaman diliminde yapılmasının katılımcıların deneyimleri üzerinde farklılıklar oluşturabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE: DEPREMLER

2.1. Doğal Afet

Afet ve Acil Yönetim Başkanlığı (AFAD) Açıklamalı Afet Yönetim Terimleri Sözlüğü afetini tanımlar: “*Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur.*” şeklinde yapmıştır (AFAD, 2023). Afet meydana geldiği çevrede can ve mal kayıplarına sebebiyet verdiği için ardında birçok hasar bırakır.

Afetler oluşum şekillerine göre; doğal afetler ve insan kaynaklı afetler olarak ayrılmaktadır. Doğal afetler büyük oranda insanların kontrolü dışında gelişirken, insan kaynaklı afetler adından da anlaşılacağı üzere insanların çeşitli yollarla sebebiyet verdiği afetlerdir.

Doğal afetleri; kıtlık, kuraklık, şiddetli soğuklar, çığ, sel ve su taşkınları, fırtına, hortum, toprak kaymaları, kaya düşmesi, volkan, yangın ve deprem oluştururken insan kaynaklı afetleri; nükleer, biyolojik ve kimyasal kazalar, endüstriyel kazalar, göçmenler ve yerlerinden edilenler, taşımacılık kazaları ve aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar oluşturur (AFAD, 2023). Afetin her türlü etkili olduğu bölgede ciddi hasarlara yol açmaktadır.

Bir doğal afet türü olan deprem Türkiye’nin Alp-Himalaya deprem kuşağında yer alması sebebiyle ülkemizde sık sık yaşanır (Özmen, 2021; Sayın, 2021). Bu depremler şiddetlerine bağlı olarak birçok hasara yol açmaktadır.

2.2. Deprem

AFAD, depremin tanımını “*Yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yer yüzeyini sarsma olayı*” şeklinde yapmıştır (AFAD,2019). Kısaca depremler, yer kabuğunu oluşturan levhaların birbirine yaklaşması, uzaklaşması ve sürtünmesi sonucu ortaya çıkan hareket ve enerjinin yeryüzüne yansımaları sonucunda oluşur. Depremler oluşum şekillerine göre;

- Tektonik Depremler
- Volkanik Depremler
- Çöküntü Depremler

Tektonik Depremler: Levhaların hareketi sonucunda oluşan depremler tektonik depremlerdir. Ülkemizde çoğu deprem tektonik kaynaklıdır.

Volkanik Depremler: Yanardağların oluşturduğu patlamalar sonucunda oluşan depremlerdir. Ülkemizde aktif yanardağ olmaması sebebiyle volkanik depremler görülmez.

Çöküntü Depremler: Yer altındaki mağara ve galerilerin çökmesi sonucunda oluşan depremlere denir (AFAD,2019).

2.2.1 Türkiye’de Deprem

Ülkemiz, en etkin deprem kuşakları arasında yer alması sebebiyle geçmişte birçok deprem yaşamıştır. Türkiye’nin büyük bir kısmının üzerinde bulunduğu Anadolu Plakasında bilinen en eski deprem M.Ö. 411 yılında meydana gelmiştir. 1900 yılından bu yana büyüklüğü 7 üzeri olan 20 deprem meydana gelmiştir (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Raporu,2023). Türkiye, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın açıklamış olduğu 2004 tarihli rapora göre deprem nedeniyle ölümlerde İran ve Yemen’den sonra üçünü sırada yer almakta ve yine aynı rapora göre Türkiye’de yılda ortalama 950 kişi deprem sebebiyle hayatını kaybetmektedir (Karagöz, 2007).

Türkiye’de 1900-2023 yılları arasında meydana gelen can kaybına veya hasara yol açan 269 depremden en çok can kaybı ve hasara sebep olanlar sırasıyla 2023-Kahramanmaraş Depremi, 1939 Erzincan ve 1999 Gölcük depremidir (Göver, 2023).

Kahramanmaraş merkezli depremlerde 53.537 kişinin öldüğü, Erzincan Depreminde 33.000 kişinin öldüğü (depremin sebep olduğu afetlerle birlikte), Gölcük Depreminde 2010 yılında yayınlanan Meclis Raporuna göre 18.373 kişinin öldüğü öğrenilmiştir (wikipedia,2023). Yaklaşık 100.000 kişinin hayatını kaybettiği bu depremlerde hasar ve can kaybının istatistiksel bir veri olması dışında hayatını kaybedenlerin arasında bebek, çocuk,

yaşlı ve engelliler gibi savunmasız insanların olması depremlerin bıraktığı hasarı çok da acı bir duruma dönüştürmektedir (Göver,2023).

27 Aralık 1939 Erzincan Depremi; Kuzey Anadolu fay hattı üzerinde meydana gelen depremin merkezi Erzincan olup büyük bir sahayı etkilemiştir. Depremin şiddeti 7.9 olarak ölçülmüş 52 saniye sürmüştür (Habertürk, 2023). Depremde 32.968 insan hayatını kaybetmiş, 116.720 bina yıkılmıştır. Ağır kış koşullarının yaşanması da hayatını kaybedenlerinin sayısının fazla olmasında etkili olmuştur. Ayrıca çok sayıda hayvan telef olmuştur (Haçin, 2014).

17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi; Gölcük merkezli deprem Bursa, Yalova, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Eskişehir ve İstanbul olmak üzere 7 ilde etkili olmuştur. Depremin şiddeti 7.4 olarak ölçülmüş ve deprem 45 saniye sürmüştür. Depremde 17.479 kişi hayatını kaybetmiş ve 43.953 kişi yaralanmıştır (Albeni, Aktürk,2002).

23 Ekim-9 Kasım 2011 Van Depremleri; 23 Ekim 2011 tarihinde Van-Erciş merkezli ve 9 Kasım 2011 Van-Edremit merkezli 2 deprem meydana gelmiştir. Depremlerde 644 kişi hayatını kaybetmiş, 1.966 kişi yaralanmış ve 252 kişi enkazdan sağ olarak kurtarılmıştır (AFAD,2022).

30 Ekim 2020 İzmir Depremi; İzmir depremi 6.6 büyüklüğündeki deprem saat 14.51’de meydana gelmiştir. Deprem sebebiyle 117 kişinin hayatını kaybetmiş, 633 binanın ağır hasarlı hale gelmiştir (Anadolu Ajansı,2022).

24 Ocak 2020 Elazığ Depremi; Merkez üssü Sivrice olan 6.8 büyüklüğündeki deprem 41 kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur, deprem enkazından 45 kişi sağ şekilde çıkarılmıştır (TRT Haber, 2021).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi; 6 Şubat tarihinde Pazarcık ve Elbistan merkezli 4.17 ve 13.24 saatlerinde 7.7 ve 7.6 şiddetinde 2 deprem meydana gelmiştir. Deprem Kahramanmaraş, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Elazığ, Malatya, Kilis, Şanlıurfa, Adana ve Osmaniye’yi etkilemiştir. AFAD 6 Şubat 2023 tarihinde saat 05.45 itibariyle yayınlamış olduğu 2.basın bülteninde depremin seviyesinin 4.seviye olduğunu ve tüm afet gruplarının toplandığını bildirmiştir (AFAD,2023). 11 ili etkileyen depremde toplam 53 bin 537 kişi hayatını kaybetmiş, 518 bin konut yıkılmıştır (Sputnik, 2024).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan sosyal medya platformu twitter üzerinden “6 Şubat 2023 tarihinde ülkemizde meydana gelen depremler sebebiyle yedi gün süreyle millî yas

ilan edilmiştir. Bütün yurttta ve dış temsilciliklerimizde 12 Şubat 2023 Pazar günü güneşin batışına kadar bayrağımız yarıya çekilecektir.” ifadelerini kullanarak milli yas ilan etmiştir.

Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa illerinde 8.02.2023 tarihi itibarıyla 3 ay süreyle olağanüstü hal ilan edilmiştir (Resmi Gazete, 2023).

2.2.2 Deprem Etkileri

Kriz durumu olan depreme karşı toplumun tepkileri depremin sosyal etkilerine dair bilgiler vermektedir. İlk olarak deprem bölgedeki nüfus hareketi üzerinde etkili olmaktadır. Özellikle iş gücü potansiyeli yüksek olan genç yaş grupları bölge dışına göç etmektedirler (Gürer, 2023).

Van Depremi sonrası yapılan bir çalışmada depremin ardından il dışına göç etme eğilimi değerlendirilmiş ve katılımcıların %25’i depremden sonra il dışına göç etmek isterken, depremin ardından 2016 yılında göç etmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulduğunda il dışına göç etme eğiliminin halen devam ettiği ancak katılımcılardan %20’si göç etmek istediğini belirtmiştir (Deniz, Yıldız, Parin, Erdoğan, 2017).

Deprem bölgesi deprem sonrasında yaşam koşullarının zorlaştığı, temel ihtiyaçların giderilmesinin zaman aldığı, fiziksel ve psikolojik açıdan olumsuz deneyimlerine maruz bırakabilen, eğitim sağlık hizmetlerinin aksadığı ve artçı sarsıntılar sebebiyle güvenlik ve barınmanın zorlaştığı bölgeler haline gelmektedir. Bu sebeple göç depremin etkilerini azaltma amacıyla bir çözüm olabilmektedir.

6 Şubat 2023 depremi sonrası göç edenlerin sayıları kesin olarak bilinmemekle birlikte çok sayıda kişinin göç ettiği bilinmektedir. Deprem sonrası gerçekleşen göçe yönelik 3 eğilim gözlemlenmiştir. İlk olarak deprem illerinde şehir merkezlerinde yaşayan kişilerin kırsala ya da daha güvenli olduğunu düşündükleri bölgelere, ikinci olarak deprem illerine en yakın konumda bulunması ve iş olanaklarının fazla olması sebebiyle Antalya, Mersin ve Diyarbakır illerine, son olarak ise Ankara ve İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlere göç edilmiştir. Deprem bölgelerinden diğer illere doğru gerçekleşen kontrolsüz göç hareketinin plansız ve öngörülemez olması sebebiyle göç edilen şehirlerde birçok soruna

yol açacağı tahmin edilmektedir (Birgün,2023). Depremiñ sebep olduğu bu zorunlu göç hareketi deprem bölgeleri için iş kaybına yol açarken göç edilen illerde konut talebine olan artış sebebiyle kira ve konut satışlarında fiyatların yükselmesine, eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetlerde aksamalara yola açabilecektir. Ayrıca deprem sonrası göç edilen illerin sosyokültürel yapısı üzerinde değışiklik meydana geleceğinden ayrımcılık ve sosyal dışlanma problemleri ortaya çıkabilmektedir (Tiryaki Yenilmez,2023).

Afet bölgelerindeki düzensizlik suça meyilli bireyler için suç işlemeye uygun ortamı hazır hale getirmektedir. Afet sonrası bireylerde oluşan güvensizlik ve belirsizlik duyguları sebebiyle yağmacılık ve bulunan mekanın güvenlik önlemlerinden mahrum olması sebebiyle de hırsızlık sık sık yaşanabilmektedir. Avaner ve Ayas (2021)'ın Elazığ ve Malatya depremleri üzerinden malvarlığına karşı işlenen suçları değerlendirdikleri çalışmada; 24 Ocak 2020 Sivrice depremi öncesi ve sonrası bölgede meydana gelen hırsızlık vakalarının değışimi değerlendirilmiş ve vakaların sayılarında artış olduğu görülmüştür.

Depremler, çok sayıda insanın can kaybına ve yaralanmasına sebep olmaktadır. Deprem sonrası uzunca süre devam eden tedaviler, yakınlarını kaybetmenin vermiş olduğu yoğun üzüntü ve yas süreci, deprem sonrası hafızalarda yer eden ses ve görüntülerin sebep olduğu travmatik birçok anı depremzedeleri derinden etkilemektedir. Deprem sonrası hissedilen her an ölümle karşılaşabilme hissi, yakınlarını kaybetmenin acısı, ailelerin parçalanması, barınma ihtiyacının sağlanamaması, güvenlik ihtiyacının karşılanamaması, uzuv kaybı, işsizlik, yardımların ulaşamaması, birincil ihtiyaçların karşılanmaması, iyi ve yeterince beslenememe gibi sorunlar bireyler üzerinde olumsuz psikolojik etkilere yol açmaktadır.

Asrın felaketi olarak isimlendirilen 6 Şubat Kahramanmaraş depremi büyük bir alanı ve çok sayıda nüfusu etkilemiştir. Deprem sonrası sosyal medya kullanımının yaygın olması ve gelişmiş iletişim ağı sebebiyle depremi yaşamamış insanların psikolojileri de olumsuz olarak etkilemiş ve günlük yaşam faaliyetleri sekteye uğramıştır (Filiz, Karagöz, Karaşin, 2023).

KULA 2002 yılında yapmış olduğu bir araştırmada; 17 Ağustos depreminden sonra Sakarya, Kocaeli ve Düzce'de depremzedelerin deprem anında karşılaştıkları psikolojik

sorunlarla nasıl baş ettiklerini araştırmıştır.200 kişinin katılımıyla yapılan araştırma sonucunda deprem anında stresli durumla baş edebilmek için 152 katılımcının dini baş etme yöntemlerini kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada deprem yardımlarından yararlanan depremzede bireylerin en büyük problemlerinin psikolojik sorunlar kategorisinde yer aldığı ve bu problemlerin diğer tüm kategoriler arasında şikayetlerin %45'ini oluşturduğu görülmüştür (Kula,2002).

Öte yandan depremde bireysel olarak etkilenmenin yanısıra depremin bir de toplum sağlığına olumsuz etkileri söz konusudur. Günümüzde gelişen kitle iletişim araçları sayesinde deprem sonrası oluşan manzaralar, enkaz çalışmaları ve sonrasında yas dolu birçok hikayeye tanık olmak bireylerde ikincil travmaya sebebiyet vermektedir.

Deprem ani ve öngörülemeyen bir afet olması sebebiyle deprem hakkında plan yapmak her alanda zor olduğu gibi ekonomi alanında da zorluklar içermektedir. Deprem, bütçede büyük miktarda ek bir ödemeye sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla depremin en ağır sonuçlarından biri de ekonomiktir. Büyük bir deprem sahası olan ülkemizde her an yeni bir depremin olabilme ihtimalinin düşünülerek imar çalışmalarının yürütülmesi ve depremin hasar ve etkilerinin en az olacağı şekilde önlemlerin alınması depremin en büyük kaybı olan can kaybının yanında ekonomik kayıpları da önleyecektir (Bayındırlı, 2016).

Deprem sonrası işsizlik, iş yerlerinde oluşan hasarlar üretimi doğrudan etkilemektedir. 1999 Marmara depremi sonrasında hazırlanan deprem raporunda depremin sermaye detayları ve milli gelir üzerindeki etkisinin 9-13 milyar dolar arası olduğu tahmin edilmiştir (DPT,1999).

Deprem sonrası süreçte göçler ve can kayıpları nedeniyle yitirilen iş gücü sanayi, tarım ve hizmet sektörlerindeki üretimi de doğrudan etkilemektedir. Bu durum bölgesel ekonomik sorunlara yol açmaktadır. Deprem sonrası iş yerlerinin kullanılamaz hale gelmesiyle gelir kaybı ve işsizlik söz konusu olmaktadır. Yeniden inşa sürecinde geçici işler ve düşük ücretlerle işsizlik kısa süreli olarak çözülüyor olsa da bölgede işsiz kalan herkes için çözüm bulunamamaktadır. Yeniden inşa sürecinin uzun sürmesi halinde işsizlik de uzun sürebilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, internet sitesi üzerinde yayınladığı "2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu"nda 6 Şubat Kahramanmaraş depreminin en ağır ekonomik yükünü konut hasarının oluşturduğunu, bu hasarın toplam ekonomik yükün %54,9'unu oluşturduğunu ve bunu kamu altyapısı ve hizmet binalarındaki yıkımın takip ettiğini belirtmiştir. Aynı rapora göre depremin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükünün yaklaşık 1.995 milyar TL (103,6 milyar dolar) olduğu öngörülmüştür (Strateji ve Bütçe Bakanlığı,2023).

2.2.3 Dünyadaki Büyük Depremler

Dünya'da depremle ilgili ilk kayıt tutmaya başlayana ülke Japonya'dır, Japonya'nın deprem ülkesi olması ile ilgili olduğu düşünülebilir. İlk deprem kaydını 1881 yılında yaptığı bilinmektedir. 2000'li yıllara gelindiğinde teknolojinin gelişmesiyle birlikte birçok ülke deprem kaydını dijital ortamda tutmaktadır (Kılıç, 2020).

Dünya genelinde meydana gelen depremlerin yüzde 90'ı, büyük depremlerin ise yaklaşık yüzde 80'i "ateş çemberi" olarak adlandırılan Pasifik Deprem Kuşağında meydana gelmektedir (Durul, 2020).

Şili, 22 Mayıs 1960

22 Mayıs 1960 tarihinde Şili'de meydana gelen deprem 9.5 şiddetinde olup dünya tarihinde bilinen en şiddetli depremdir. 1000 km'lik bir alanda hissedildiği bilinen bu depremin ardından 1655 kişinin hayatını kaybettiği, 3000 kişinin yaralandığı ve 2 milyon kişinin evsiz kaldığı ve depremin 550 milyon dolarlık hasara sebep olduğu bilinmektedir. Depremin ardından meydana gelen tsunami, Hawaii'de 61, Japonya'da 138, Filipinler'de de 32 kişinin ölümüne sebep olmuştur (Euronews, 2023).

ABD, Alaska, 28 Mart 1964

En şiddetli 2. Deprem olarak bilinen Alaska depremi 9.2 şiddetinde 28 Mart 1964 tarihinde meydana gelmiştir. Depremin şiddeti tsunamiyi tetiklemiş ve 128 kişi hayatını kaybetmiştir. Depremin yaklaşık 310 milyon dolarlık hasara neden olduğu öğrenilmiştir. Depremin şiddetine oranla az sayıda kişinin hayatını kaybetmesi büyük bir şans olarak değerlendirilmiştir (NTV, 2022).

Sumatra, Endonezya, 26 Aralık 2004

9.1 şiddetinde meydana gelen Endonezya depremi bu güne kadar süren en uzun deprem olarak bilinmektedir. Deprem yaklaşık 10 dk sürmüştür ve metrelerce yüksekliğe çıkan dev dalgaların etkisi ile sadece Endonezya'yı değil, Tayland, Hindistan, Bangladeş, Singapur, Myanmar ve Malezya'yı da içine alan toplam 14 ülkeyi etkilenmiştir. 230 bin kişinin hayatını kaybettiği depremde 1 milyon 700 bin kişi evsiz kalmıştır (Euronews, 2023). Bu deprem dünyayı 1 cm yerinden oynatmıştır (Carmichael, 2021).

Sendai, Japonya, 11 Mart 2011

11 Mart 2011 tarihinde meydana gelen deprem Japonya tarihinin en büyük depremidir. Deprem sonrası tsunami yaşanmıştır ve 19 bin can kaybı olmuştur. Deprem sonrası Fukuşima Nükleer santralinde sızıntı meydana gelmiştir (Euronews,2023). Tsunami sebebiyle 38 metreye kadar yükselen dalgalar dakikalar içerisinde 470 kilometrekarelik alanı sular altına almıştır. Fukuşima Nükleer Santralinde kaynaklanan arıza nedeniyle olması gerekenin 50 kat fazlası radyoaktif atık çevreye yayılmıştır (TRT Haber, 2021).

Kamçatka, Rusya, 4 Kasım 1952

4 Kasım 1952 tarihinde meydana gelen depremde can kaybı olmamış ancak 1 milyon doların üzerinde maddi hasara sebep olmuştur (Euronews, 2023).

Şili, 27 Şubat 2010

27 Şubat 2010 yılında 8,8 şiddetinde meydana gelen depremin ardından en büyüğü 6.9 şiddetinde olmak üzere 60'a yakın artçı depremler meydana gelmiştir. Deprem 500 binden fazla evi ağır hasarlı ve kullanılamaz hale getirmiştir. 1,8 milyon kişinin etkilendiği depremde 500'e yakın can kaybı olmuştur (NTV, 2022).

Ekvador, 31 Ocak 1906

8,8 şiddetinde meydana gelen deprem sonucunda 1000 kişi hayatını kaybetmiştir. Depremin şiddeti tsunamiye sebep olmuştur. Tsunaminin okyanusu geçerek Japonya kıyılarına ulaştığı bilinmektedir (Arkeofili,2023).

Alaska, 2 Nisan 1965

Tsunamiyi tetikleyen 8.7 şiddetindeki deprem çok az hasara yol açmıştır. Depremde can kaybı yaşanmamıştır (NTV, 2022).

Sumatra, Endonezya, 28 Mart 2005

2004 yaşanan yıkıcı depremin hasarları sarılırken aynı yerde 8,6 büyüklüğünde ikinci bir deprem meydana gelmiştir. Depremde hayatını kaybedenlerin sayısının 1400'dn fazla olduğu bilinmektedir (Euronews, 2023).

Assam, Tibet, 15 Ağustos 1950

8,6 şiddetinde meydana gelen deprem nehirleri tıkararak büyük heyelanlara sebep olmuştur. Depremde birçok köy sular altında kalmış ve 1500 kişi hayatını kaybetmiştir (Sarıcan,2023).

2.3. TAMP (Türkiye Afet Müdahale Planı)

Ülkemizde afetlere yönelik planlanmalar ilk olarak 1939 Erzincan depremi sonrasında başlamış olsa da Afet koordinasyonu olarak 17 Ağustos 1999 Marmara depremi dönüm noktası olmuştur (AFAD,2022). Depremi gerçekteşmiş olduğu bölge düşünöldüğünde Türkiye nüfusunun ciddi bir bölümünün bu bölgede yaşaması sebebiyle birçok insan etkilenmiştir. 17 Ağustos 1999 tarihli deprem, deprem ülkesi olmamıza rağmen depreme hazır olmadığımızı acı bir şekilde göstermiş, deprem birçok can kaybına ve hasara yol açmıştır. Deprem sonrasında kurum ve kuruluşların depremin bıraktığı izlere müdahale etme aşamasında koordinasyon sağlamak konusunda başarısız olması sebebiyle depremin tek bir elden yönetilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili yapılan düzenlemeler kapsamında, 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır (AFAD, 2022).

AFAD'ın (Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı)kurulmasıyla afet önleme, afete müdahale, afet sonrası iyileştirici çalışmalar, afet yönetimi ve planlanması tek elden yürütölmeye başlanmış böylece tüm kurum ve kuruluşlar koordineli ve planlı bir şekilde çalışmaya başlamıştır.

Ölkemizde afet ve acil durumların etkin bir şekilde yönetilmesi amacıyla, 5902 sayılı Kanun gereği AFAD'ın kurulması ile “Bütünleşik Afet Yönetim Sistemine” geçilmiştir. “Kriz Yönetimi” anlayışından “Risk Yönetimi” anlayışına geçen, afet öncesi hazırlık, planlama ve risk azaltma çalışmaları, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri, erken uyarı ve kesintisiz haberleşme projeleri ile afetin zararlarını en aza indirmeye çalışan bir afet yönetim sistemi oluşturulmuştur (AFAD, 2022).

Bugüne dek yaşanan afetlerden edinilen tecrübeler doğrultusunda afetlere karşı daha etkin müdahalede bulunabilmek ve daha etkili önleyici hizmetler sunabilmek amacıyla oluşturulan TAMP, 3 Ocak 2014 tarihli Resmi gazete ile Türkiye Afet Müdahale Planı yürürlüğe girmiştir (Resmi gazete, 2014). TAMP'nın amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak çalışma grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak ile afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir (AFAD,2022).

TAMP aynı zamanda afet ve acil durumlarda görev alacak kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarını, özel kuruluşları, gerçek kişileri kapsamaktadır (AFAD,2022). TAMP'ta söz konusu afetin etkisine yönelik olarak müdahale planları belirlenmiştir. Yerel imkanların yeterli olduğu seviye S1, afetin meydana geldiği ilin imkanlarının yetersiz kaldığı durumlarda destek illerin takviyesine ihtiyaç duyulması halinde S2, ulusal düzeyde desteğın gerektiği hallerde S3, uluslararası desteğe ihtiyaç duyulduğu S4 seviyedir. TAMP'ta aynı zamanda illerde yaşanabilecek afetlerde ilin imkanlarının yetersiz kalması halinde (S2 seviye) her il için destek iller belirlenmiştir (AFAD, 2022). 6 Şubat 2023 tarihli 7.7 ve 7.6 şiddetindeki Kahramanmaraş depremleri sonrası Türkiye afetin S4 seviyesinde olması sebebiyle uluslararası yardım çağrısında bulunmuştur.

Türkiye geçmişe bakıldığında çok sayıda doğal afet ve sıklıkla da deprem yaşamıştır ancak AFAD 2009'da kurulmuş ve TAMP 3 Ocak 2014'te yürürlüğe girmiştir (Resmi Gazete,

2014). Bu kapsamda deprem Türkiye'nin can ve mal kaybının en fazla olduğu doğal afet gerçeği olmasına rağmen depreme ilişkin önleme, müdahale, koordine etme gibi planlamaların tamamlanmasında geç kalındığı görülmüştür.

2.4. Depremde Sivil Toplum Kuruluşları

Afet ve acil durumlar karşısında çalışan kurum ve kuruluşlar ne kadar profesyonel ve sistemli çalışsalar da zaman zaman eksiklikler olmuştur. Afetler bize yalnızca kurum ve kuruluşların hizmet ve imkanlarının afet yönetim sürecinde yetersiz kalabileceğini göstermiştir. Bu konuda halk gönüllülük esasına dayalı örgütler oluşturmuştur. Sadece kamusal müdahalelerin yetersiz kalabileceği kadar çok sayıda risk içeren depremler için bu örgütlerin göstermiş olduğu çaba çok önemli ve kıymetlidir (Aydemir, 2021).

“Sesimi duyan var mı?”, 17 Ağustos Gölcük depreminin hafızalara kazınan cümlesi. Bu cümle devletin gücünün yetersiz kaldığı ve sivil toplum kuruluşlarının olmadığı, insanların kendi kurtuluşları için mücadele etmeleri gerektiğinin bir kanıtıdır (Görgen, 2023).

1939 Erzincan depremi sonrasında da Erzincan Hapishanesindeki mahkumların cezaevlerinden belirli bir süre için çıkarılıp afet sırasında halka yardım etmeleri istenmiştir (Malumatfuruş, 2020).

Deprem gibi doğal afetler toplumsal desteğe ihtiyaç duyulmasını ve devletin her noktaya ayrı ayrı yetişmesi konusunda zorlanması sebebiyle sivil toplum kuruluşlarının gelişmesine önemli bir katkı sağlamıştır (Görgen, 2023).

Halk bir afet ve acil durumda kamu kuruluşları ve yetkiler ulaşana dek ilk müdahaleyi gerçekleştiren ve ilk yardıma koşan olmaktadır bu sebeple örgütlü ve eğitim bir topluluk neler yapabileceğinin farkında olmalı ve bu etkinin afet ve ilk yardım eğitimi ile artırabilmelidir. Sivil toplum kuruluşlarının önemi afet sırasında olduğu kadar öncesinde de önleyici hizmetler kapsamında çalışmalar yapması açısından önemlidir. Ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının daha iyi örgütlenerek çalışmasına katkı sağlamak amacıyla 2004 yılında Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (STGMD) kurulmuştur. Toplumu

örgütlemeye yönelik araştırma inceleme ve raporlaştırma yaparak sivil toplum kuruluşlarını görünür kılmayı, sivil toplum kuruluşlarının gündem ve politika oluşturmalarını, uluslararası toplum faaliyetleri adına ilişkiler kurarak yerel sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesini hedeflemektedir (STGM, 2024).

6 Şubat 2023 depreminden sonra kurulan TİF (Türkiye Yerel STK İnsani Forumu) yerel ve ulusal düzeyde faaliyet gösteren STK'ların Birleşmiş Milletler liderliğindeki deprem koordinasyonuna katılımını güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. İnsani yardım alanında güçlü olan yerel ve ulusal sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır.

TİF deprem bölgesinde görev alan sivil toplum kuruluşlarının görünürlüğünü arttırmak ve deneyimlerinin paylaşılması amacıyla 21-22 Ocak 2024 tarihinde Gaziantep'te "Yerelde İyi Örnekler Çalıştayı"nı düzenlemiştir (Hayata Destek, 2022).

BÖLÜM 3: KADIN VE DOĞAL AFET

3.1. Afetlerde Kadın Olmak

Cinsiyet kavramı bireyin erkek ya da kadın oluşunu fizyolojik, biyolojik ve genetik açıdan açıklar. Cinsiyetin biyolojik yönüne bağlı olarak kadın ve erkeğin fizyolojisindeki temel farklılıklar bireylerin yaşamı anlamlandırma biçimlerini de doğrudan etkilemektedir.

2004 yılında Hint Okyanusunda yaşanan depremlerin ardından oluşan tsunami felaketi 14 ülkeyi etkileyerek 230 bin kişinin ölümüne sebebiyet vermiştir. Bu tsunami sonucunda hayatını kaybedenlerin 4'te 3'ü kadındı. Bu farkın sebepleri arasında erkeklerin yüzme bilme oranlarının kadınlardan daha yüksek olması ve erkeklerin sular yükselirken ağaçlara tırmanabilmeleri ve kadınların çocuklarını bulabilmeleri amacıyla geride kalmaları sayılabilmektedir (Wolfe,2020).

Bangladeş'te 1991 yılında meydana gelen Gorky Kasırgası, 10 milyon kişinin evsiz kalmasına ve yaklaşık 140 bin kişinin ölümüne sebep olmuştur. Kasırga sebebiyle ölenlerin %91'ini kadınlar oluşturmuştur. Dünya Bankası'nın raporuna göre; Kasırga ülkeyi vurduğunda kadınlar evde izole bir şekilde çocukların ve yaşlıların bakımını sağlamalar sebebiyle yapılan uyarıları duymamışlardı. Kasırga sonrası yapılan araştırmalarda uygunsuz koşullarda kalan onlarca kadının tecavüze uğradığı, kadınların birçoğunun gereken hijyen malzemelerine ulaşamadığı, neredeyse her konuda yardım kuruluşlarına bağımlı oldukları belirtilmiştir (Wolfe,2020).

Bangladeş halkı her yıl iklim değişikliği nedeniyle farklı türlerde birçok doğal afete maruz kaldığı bilinmektedir. 1991 yılında Bangladeşte yaşanan kasırga sonucunda kurbanların %90'ını kadınların oluşturduğu bilinmektedir, aynı kasırgada hem kızına hem oğluna tutunamayarak ikisinden birinin hayatını kurtarmak zorunda kalan bir babanın ailesinin soyunu devam ettirebileceği sebebiyle oğlunu kurtardığını itiraf ettiği bilinmektedir.

Ayrıca tesettürlü kadınlar başörtüsüz ve uygun kıyafetleri olmadan deprem anında tahliye olmak istememekte ya da tesettüre uygun olmayan kıyafetlerle toplanma alanına gitmek zorunda olmaları sebebiyle tedirginlik yaşamaktadır.

Kadınların yeterli bir ekonomik gelire sahip olmamaları erkeklere oranla kadınları daha muhtaç hale getirmektedir. Korunmasız ekonomik özgürlüklerinin olmaması ya da kısıtlı

bir bütçeye sahip olmaları afet sonrası süreçte kadınları zor durumda bırakan bir diğer etkidir.

Kadınların yetiştirilme sürecinde kadın olmalarından kaynaklı kazandıkları ya da kazanamadıkları becerileri olmaktadır. Örneğin kadınlar yüzme bilme, tırmanma ya da fiziksel güç gerektiren herhangi bir işte erkeklere oranla daha az başarılıdır. Bunun sebeplerine bakıldığında toplumun kadın cinsiyetine yüklediği temel roller karşımıza çıkar. Avcılık ve toplayıcılıktan gelen insan nesli kadının daha çok ev işlerinde ve çocuk bakımında aktif olmasını erkeğin ise avlanma, yiyecek bir şeyler bulma, ailesini dış tehdit ve tehlikelere karşı koruma konularında aktif olmasını önemsemiştir. Günümüzde kadının çalışma hayatına katılması ile rollerin genişlemesi söz konusu olsa dahi toplumumuzun kültürel özellikleri bağlamında çocuklar yetiştirilirken biyolojik cinsiyetin getirmiş olduğu özellikler göz ardı edilmemektedir. Bu kapsamda kız çocuklarına daha narin ve hassas davranılırken erkek çocuklarının güçlü dayanıklı ve cesur olmaları beklenmektedir.

Kadınlar afetlerden sonra hem duygusal hem de fiziksel olarak erkeklere oranla daha çok yıpranmaktadır çünkü geleneksel aile kavramı içerisinde aile üyelerinin ihtiyaçlarını kendisinininkilerden daha önceye koymaktadır (Demirelli, 2023). Kadın veya kız çocuklarının depremin ardından çocuk, yaşlı ya da engelli bireylerin bakımlarından sorumlu tutulmaları kendi ihtiyaçlarını karşılamak, kaynağa erişmek ve eğitim gibi ihtiyaçlarını engellemektedir (Aposto, 2023).

Bu ve bunun gibi sebeplerle dünya genelinde meydana gelen doğal afetlerde kadınların yaralanma ve ölme oranlarının erkeklere göre 14 kat daha fazla olduğu bilinmektedir. Afet sırasında zorlandıkları gibi afet sonrasında da kadınların aile üyelerinin temel beslenmelerinden zorunlu tutulmaları ve bu kapsamda kadınların kaynaklara erişimlerinin kısıtlı olması kadınların hayatını daha da zorlaştırmaktadır. Üstelik kırsalda yaşayan kadınların ihtiyaçlarını karşılamak ve geçinmek amacıyla yerel doğal kaynaklara ihtiyaç duymaları kadınlar için afet sonuçlarının boyutlarını daha da olumsuz bir duruma getirmektedir (Nishat, Rahman, 2019).

Kadınlar afet sırasında yemek yapma, günlük ev düzeni, aile üyelerinin ihtiyaçları, yaralıların bakımı, çocuk bakımı, engelli ve yaşlı bakımı gibi konularda aktifken erkekler

daha çok fiziksel güç gerektiren ve sahada aktif olabilecekleri sorumlulukları yerine getirmektedir. Bu durum erkeği afetle mücadelede daha aktif ve daha görünür kılarken, kadının aktifliğinin ev düzeni içerisinde yer alması sebebiyle görünmez kılmaktadır.

Kadınların afetlerde daha savunmasız kaldıkları ve kaynaklara erişmek noktasında daha yetersiz kaldıkları yapılan araştırmalarla belirlenmiştir (Demirelli, 2023). Neumayer ve Plumper 141 farklı ülkede 2007 yılında afetler üzerine yaptıkları araştırmada cinsiyet farklılıklarının afete bağlı ölümlerin doğrudan nedeni olduğuna ulaşmışlardır (Gündüz,2023).

Kadınların deprem ve diğer afetlerden daha olumsuz etkilenmesinin nedenleri sosyal, kültürel, biyolojik ve ekonomik kaynaklıdır. Bunlar arasında, kadınların temel bakım hizmetlerinden sorumlu tutulmaları, ekonomik bağımsızlıklarının olmayışı, hizmete erişim konusundaki bilgi eksikliği, gebelik, menstrüel döngü gibi biyolojik farklılıkları, yetiştirilme tarzlarından kaynaklı kısıtlılıklar, şiddet ve istismar riskinin artışı, gibi sebepler sayılabilir.

Türkiye’de ilk kez yapılan Ipsos Türkiye’nin “Krizle Karşı Güçlü Durmak: Afet Zamanlarında Kadınların Deneyimi” araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların %84’ü afet ve kaos dönemlerinde kadınların daha fazla etkilendiğini belirtmiş ve bu durumun nedenini ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsiyetler arasındaki sosyal statü farkları, sağlık sorunları, ekonomik güçsüzlük ve cinsiyete dayalı şiddet olarak açıklamışlardır (SES, 2023). Yalnızca Türkiye’de değil tüm dünyada yaşanan afetlerin kadınlar için daha zor olduğu farklı çalışmaların incelenmesiyle görülmüştür.

3.1.1. Afetlerde Kadın ve Hijyen

Afetlerde başlıca sorunlardan biri de temiz suya ulaşamama dolayısıyla hijyen sorunudur. Yardım faaliyetleri sırasında içme suyu dağıtılıyor olsa da diğer ihtiyaçlar için suya ulaşım oldukça zordur. Bu koşullarda duşa veya tualete ulaşım da oldukça zorlaşmaktadır. Temiz bir tualete ulaşımın zor olması kadınların regl dönemlerinde hijyenik ped kullanma/değiştirme konusunda da oldukça zorlanmalarına sebep olmakta hatta bu durumu neredeyse imkansız hale getirmektedir. Değiştirmek için ped olsa bile kadınlarını bunu değiştirecek hijyenik ve güvenli bir alan bulmaları oldukça zor. Bu da kadınlarda kaşıntı ile

başlayan cilt hastalıklarına sebebiyet verebilmektedir. Tuvalete ulaşamamak yine kadınlarda yemek yemek istememe, su içmek istememeye sebep olabilmektedir. Yine bu duruma bağlı olarak çeşitli hastalıklar ortaya çıkabilmektedir (Açık Radyo, 2023).

3.1.2. Afetlerde Kadın Sağlığı ve Gebelik

Sağlık, afetlerden sonra hayatta kalan tüm bireyler için önemli bir endişe kaynağıdır. Ancak çalışmalar afetlerden sonra kadınlar için erken gebelik kaybı, erken doğum, ölü doğumlar gibi olumsuz üreme sağlığı sorunlarının daha çok ortaya çıktığını bildirmiştir.

Afet sonrasında bu sebeple öncelikle emziren ve gebe olan kadınların ihtiyaçlarına öncelik verilmesi özellikle iyi beslenmelerinin sağlanması gerekmektedir (Walia, 2015).

Afet sürecinde gebeliği devam eden kadınların yetersiz beslenmesi, uygun sıcaklık koşullarına sahip olamaması, afetin getirdiği belirsizlikler ve endişenin sebebiyet verdiği stres, bir yakını kaybından kaynaklı yoğun üzüntü hissetmesi gibi sebepler kadın için fizyolojik olarak zorlayıcı olan gebeliği daha da zorlaştırmaktadır.

Afet sonrası oluşturulan yaşam alanlarında kadınlara özel muayenehanelerin tasarlanması, gebelik sürecinde olan kadınların tespitinin yapılması, gebe izlem formlarının oluşturularak düzenli olarak kontrollerinin yapılması, gebeliğin normal seyri için doğumun planlanması ve doğum yapılacak ortamın oluşturulması, gebe kadınlara güvenli ortamın sağlanması, üreme sağlığının korunması ve kadın sağlığı hakkında bilgi alabilecekleri bir ortamın bulunması kadınlar için bir zorunluluktur (Polat, 2023).

Anne sütünün çocuk için oldukça faydalı olduğu ve emzirmeye erken dönemde başlayan annelerin; doğum sonrası kanamalarının azalmasında etkili olduğu, olumlu metabolik değişimleri hazırladığı, doğum sonrası kilo kaybının desteklenmesi, stresin azaltılması, meme kanserinin azaltılması ve depresyon riskinin düşmesi üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Tüm bu sebeplerle emziren annelerin afet sonrası süreçte bebeklerini emzirebilecekleri rahat ve güvenli bir ortamın oluşturulması gerekmektedir (Türkyılmaz, 2017).

Kadınların afetlerden daha olumsuz etkilenmelerinin bir diğer nedeni olan menstrüel döngüleri kadınları hem fiziksel hem de psikolojik olarak zorlamaktadır. Ayrıca o dönemde

kadının hijyenik ped ihtiyacının karşılanması, yine hijyen koşulları sağlanmış bir tuvalet kullanımının olması ve bu dönemde beslenmesine dikkat etmesi gerekmektedir. Bu sebeplerin afet ortamında bulunmasının çok zor olması kadınların bu durumlarda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Regl döngüsü içerisinde olan kadının hijyenik ped ve suya ulaşması üreme sağlığı ve genital bölge sağlığı için mecburidir. Ayrıca birçok kadının yaşamış olduğu yoğun stres kadının menstrüel döngüsünde değişimler meydana getirmekte, daha geç ya da daha erken gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Stres ve zor şartlar altında bulunmaya bağlı olarak kanamanın normalden fazla ve ağrılı olabilmesi hijyenik ped, ağrı kesici ilaçlar ve hijyenik tamponu temel ihtiyaç haline getirmektedir. Afet sonrası dağıtılan yardım paketleri ve hijyen setlerinin kadınların kişisel özellikleri göz önünde tutularak; hijyenik ped, temiz iç çamaşırı, doğum kontrol ilaçları bulundurulması gerekmektedir (Walia, 2015). Ayrıca afet sırasında yoğun stres sebebiyle hijyen ve sanitasyon tehlikeye girdiğinden kadınlarda idrar yolu enfeksiyonları ve anormal vajinal akıntı daha yaygın görülmektedir. Kadına yönelik şiddet nedeniyle istenmeyen gebeliklerin oluşabileceğinden doğum kontrolü de önem taşımaktadır (Walia, 2015).

Kaliforniya’da arka arkaya 3 orman yangını yaşayan kişiler üzerinde yapılan çalışmada kadınların erkek meslektaşlarına oranla afetle ilgili stres faktörlerinin daha fazla olduğunu ve afet anında daha kötü etkilendiklerini bildirmelerine rağmen kadınların sosyal destek mekanizmalarının kadınların ruh sağlığı üzerinde etkisinin daha fazla olduğu bulunmuştur (Bell & Folkerth, 2016).

2008 yılında Mississippi nehrinde yaşanan sel felaketinin ardından gebe ve yeni doğum yapmış kadınlarla yapılan çalışmada; yakın partner desteği ve sosyal destek mekanizmalarının olmasının annenin perinatal depresyon riskini azalttığı görülmüştür (Bell & Folkerth, 2016).

Doğal afetlerin ardından psikolojik belirtiler zamanla azalsa da tamamen sonlanması afet sonrası deneyimledikleri sosyal ve çevresel faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Katrina kasırgası sonrasında kötü konutlar, güvensiz mahalleler ve sosyal izolasyona maruz kalanların kalıcı duygusal sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bell & Folkerth, 2016).

Kadınlar biyolojik farklılıklarının afetler karşısında dezavantajlı konuma düşmelerine sebep olmasına rağmen afet sonrasında iyileşme ve hayatta kalması konusunda daha hızlı başarılı oldukları görülmüştür (Şahin,2023). Kadınların afet sonrası daha hızlı iyileşme görmesinin temel sebeplerinden biri de kadınların duygu ve düşüncelerini ifade etmek konusunda erkeklere oranla daha başarılı olmaları düşünülmektedir.

Hijyenik kadın pedleri ve doğum kontrol haplarının erkekler tarafından dağıtılması sorunlu ve aşağılayıcı bir durum olarak algılanabilmektedir. Kadın döngüsü çoğu toplumda tabu olarak kabul edilmekte ve kadınlara bu konuda kontrol hakkı tanınmamaktadır (Feltenbiermann, 2006).

Özellikle muhafazakar yaşam süren kadınların, afet koordinasyon merkezi görevlileri veya sahada çalışan afet gönüllülerinin erkek olması halinde hijyenik ped istemesi halen zor olabilmekte bu konuda çekimser davranabilmektedirler. Afetzedelere dağıtılan yardımların ulaştırılması aşamasında haneden erkek bireyin görevlilerle iletişime geçmesi halinde yine hijyenik pedin istenmesi konusunda çekimser davranılmaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Konseyi'nin 21 Haziran 2022 tarihinde gerçekleştirilen 50. oturumunda ilk kez “menstrüel hijyen yönetimi”ne değinilmiş ve menstrüel sağlığın üreme sağlığının bir parçası olduğu bu nedenle de “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” için önemli olduğu belirtilmiştir (The Human Rights Council, 2022). Afet sürecinde kadınların regl döneminde sosyal tabular ve hijyen sebebiyle yaşamış olduğu her türlü mağduriyetin kadınların sağlık sorunlarına sebebiyet verdiği bilinmektedir (Walia,2015). Kendisi için gerekli hijyenik ortamı bulunamayan kadınların birçoğu cinsel bölge enfeksiyonları, erken doğum riskleri, düşükle sonuçlanan gebelikler, riskli gebeliklere maruz kalmaktadır.

1998'de Bangladeş'te meydana gelen sel afeti sonrası ergen kızlar, regl için kullandıkları bezleri temiz bir şekilde yıkayamadıklarını ve çoğu zaman bu bezleri kurutabilecekleri bir yer bulamadıkları için nemli olarak tekrar kullanmak zorunda kaldıklarını ve temiz suya erişimlerinin olmaması sebebiyle de cilt döküntüleri ve idrar yolu enfeksiyonları yaşadıklarını bildirmişlerdir (WHO, 2002).

TAPV'nin verilerine göre 6 Şubat 2023 depremi sonrasında deprem bölgesinde regl olan 3 milyon 390 bin 97 kadın yaşıyor. Bu deprem bölgesinde 67 milyon 801 bin 940 pede ihtiyaç duyulacağı anlamına gelmektedir (<https://headline.com.tr/depremde-kadin/>).

Deprem, orta yaşlı kadınların içinde bulundukları menopoza, erken menopoza gibi gelişimsel krizlere durumsal kriz olarak eşlik etmektedir. Ayrıca menopoza afet sırasında yaşanan problemlerin kişiye etkisini daha da artırmaktadır. Yine bu yaşlardaki kadınların sahip olduğu kronik hastalıklara ilişkin tedavi süreçlerinin yönetilememesi hastaneye yatışlara hatta ölüme yol açabilmektedir. Bu nedenle afet bölgelerinde afet koordinasyon birimlerinde orta yaş ve üzeri kadınların bilinçlendirilmesi ve gereken yönlendirmelerin yapılması gerekmektedir (Seifi, Ghanizadeh, Seyedin, 2018).

Afet sonrası dönemde ortaya çıkan bir diğer önemli konu ise aile planlaması tedbiri almış ancak afette tüm çocuklarını kaybeden kadınların yeniden kanala geçiş meselesidir. Daha önceki afet deneyimlerinde kadınların birçoğunun yaşı ve sağlık durumu dikkate alınmaksızın yeniden kanalizasyon yapıldığı görülmektedir. Bu durum kadınlarda ciddi fiziksel ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Kanalizasyon işlemi tamamlandıktan sonra, erkek çocuk sahibi olma konusunda aile baskısı ve beklentisi çok yükseliyor, bu da kadınlarda ciddi strese ve duygusal gerginliğe neden oluyor. Kadınların yeniden kanalizasyondan geçerek bir mülk ya da üreme makinesi haline geldiği de görülmektedir. Aile baskısı nedeniyle cinsel ilişkiye girmek zorunda kalıyor ve kendi bedeni üzerinde hiçbir hakkı olmayan bir nesne haline geliyor. Aşırı beklentiler nedeniyle kadınlar kendilerini psikolojik olarak baskı altında hissederler ve birçok psikosomatik sorun ortaya çıkmaya başlar (Walia, 2015).

3.1.3. Afetlerde Kadınların Güvenliği

12 Haziran 2010 yılından meydana gelen 7.0 şiddetindeki Haiti depremi çok sayıda kişinin ölümüne neden olmuştur. Birleşmiş Milletler (BM) bu kapsamda 750 bin kadının depremden etkilendiğini açıklarken, Uluslararası Af Örgütü (AI) çadır kentlerde binlerce kadının tecavüze uğradığını bunun bir insanlık krizi olduğunu belirtmişti. Deprem sonrası ülkede ciddi bir güvenlik boşluğu doğarken, Los Angeles Times yardım dağıtan erkeklerin çadır, yiyecek ve diğer malzemeler karşılığında kadınları cinsel ilişkiye zorladıklarını yazmıştı (Wolfe, 2020).

Afet bölgeleri yağma, cinsel suçlar ve diğer tüm kötü eylemler açısından kolay hedef haline gelirler. Bu durum kadın ve çocukları daha savunmasız hale getirmektedir (Headline,2024). 2023 yılı Ağustos ayında Bangladeşte muson yağmurlarının etkisiyle meydana gelen sel felaketinden 1,3 milyon insan etkilenmiş ve bu insanların %74'ü yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalmıştır. Yaşanan bu doğal afetin ardından hazırlanan raporda kadınların tahliye hakkında erken uyarı alamamaları sebebiyle gereken eşyaları yanlarında getiremediklerini ve evlerinin hasar görmesi ya da zorunlu olarak taşınmak zorunda bırakılmaları nedeniyle güvenlik endişesi yaşadıkları belirtilmiştir (GİHA, 2023).

Afet sonrası oluşturulan yaşam alanları kadınların kırılganlıklarını daha da artırmaktadır. Afet sonrası kurulan yaşam alanlarında kadınların tanımadıkları kişilerle kalmaları güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmamasına yol açmaktadır. Bu durum gebe, emziren ya da menstürel döngüsü içerisinde bulunan kadın için daha zordur çünkü kişisel ihtiyaçlarını karşılayabileceği ortamlar kısıtlıdır (Walia,2015).

Kadınların olumsuz bir durum yaşamaları halinde başvurabilecekleri kadın irtibat noktalarının bulunmaması da güvenlik endişesi taşımalarına yol açmaktadır. Söz konusu yaşam alanlarında gezici grupların olması ve kadınların yaşayabileceği şiddet istismar gibi olumsuz olayları tespit ederek müdahale edilmesi gereklidir. Genellikle afet sonrası oluşturulan yaşam alanları güvenlik kuruluşlarına uzak olması sebebiyle kadınların yaşadıkları olumsuz deneyimleri bildirmek konusunda çaresiz kalmaları olasıdır. Afet sonrası kullanılan yaşam alanlarında kadınların güvenliği ve sağlığı adına gereken kuruluşların görevlilerinin bilgilendirilmesi ve konu ile ilgili personellerin zaman zaman saha çalışması yapmaları faydalı olacaktır (Walia, 2015).

Yiyecek ve diğer günlük ihtiyaçlar hane başına genellikle hane reisine dağıtılıyor, böylece kadınlar ihtiyaçlarını ifade edemiyor. Bu özellikle evli olmayan kadınlar veya eşi vefat etmiş kadınlar için geçerlidir (Feltenbiermann, 2006).

Afet sonrası oluşturulan yaşam alanlarında tuvaletlerin ortak kullanım sebebiyle yerleşim alanına uzak kalması, sayıca az olması ya da ücra yerlere yapılmış olması, yetersiz aydınlatmanın olması, seyyar duş ve tuvaletlerin kilitlenebilir olmaması gibi durumlar kadınların güven problemi yaşamalarına neden olmaktadır.

Afet sonrası kullanılan çadırların genellikle tek tip olması, çadırlarda birden çok ailenin bir arada yaşaması ve çadıra giriş çıkışların kontrolsüz ve korumasız olması sebebiyle kadınlar için güvenlik sıkıntısı yaşanmaktadır.

3.1.4. Afetlerde Erken Evlilik

2013 yılında Kenya hükümeti, 2020 yılına kadar çocuk evliliklerini bitireceği sözünü vermiş ancak ülkede iklim değişimi nedeniyle başlayan kuraklık hükümetin hedefine engel olmuştur. Kenya’da aileler kız çocuklarını okuldan alarak, çeyiz karşılığında onları evlendirmeye başladı (Wolfe,2020). Gelişmemiş ülkelere sıklıkla afet sonrası yoksulluk görülür. Afet sonrası oluşan yoksullukla mücadele etmek amacıyla bulunan çeşitli çözümlerden biri de kız çocukların erken yaşta evlendirilmesidir.

Bangladeş’te olumsuz hava koşullarının yaşandığı Chan ve Alipur isimli bölgelerde yaşayanların kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin hava koşullarının sebep olduğu yoksullukla başa çıkma stratejisi olarak değerlendirilip değerlendirilmediğinin incelenmesi üzerine yapılan çalışmada; afet sonrası (fırtına ve kasırga) kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin yoksul haneler açısından evin ekonomik yükünün azalması olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır (KJ. Ahmed, SMA. Haq, F. Bartiaux, 2019).

Aynı çalışmada katılımcıların; erken yaşta kız çocuklarının evlenmesinin yaşlılık belirtilerini azalttığını, hane içindeki birey sayısının azalması sebebiyle para biriktirme imkanının oluştuğunu, her yıl yaşanan sel felaketlerinde kız çocuklarının evlenmiş olması sebebiyle daha az sayıda çocuklarını doyurmak ve giydirmek zorunda kalmalarının aile için bir fırsat olduğunu, bir başka kadın katılımcı yaşanan sel felaketleri sonrasında kız çocukların okula gidemediğini ve kendilerinin çalışmadığını, kimsenin evden dışarı çıkmadığını bu durumun yoksulluğu daha da arttırdığını ve bu süreçte kız çocuklarına gelen evlenme tekliflerinin arttığını bu tekliflerin bir süre görmezden gelindiğini ancak yaşanan kriz durumlarında kız çocuklarının evliliğinin de aile için fırsat olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bir erkek katılımcı afet dönemlerinde erkek çocuğu evlendirmenin maliyetinin daha az olması sebebiyle özellikle afet döneminde oğullarını evlendirme taleplerinin arttığını ifade etmiştir (KJ. Ahmed, SMA. Haq, F. Bartiaux, 2019). Bu gibi durumlarda afet bölgesinde yapılacak olan düğün merasimlerinde katılımcıların afetzede olması sebebiyle beklentinin daha düşük olacağı düşünülüp, afet sonrası yapılacak olan düğünlerde yapılacak harcamaların daha az olacak olması sebebiyle evlenecek erkeğin

ailesi tarafından da uygun görüleceği belirtilmiştir. Aynı çalışmada kadın bireylerin aileleri, afet sonrası oluşturulan yaşam alanlarında kadınların cinsel şiddete maruz kaldığını bu durumun sonraki süreçte aileyi itibarsızlaştırdığını ve bu sebeple afet sırasında kız çocuklarının evlendirilmesinin olası şiddet veya istismar vakalarına yönelik olarak hem ailelerini hem kızlarını koruduklarını ifade etmişlerdir.

Hindistan, Sri Lanka ve Aceh'de kızların ve genç kadınların zorla evlendirildiğine dair çok sayıda rapor bulunuyor ve bu gençler genellikle çok daha yaşlı 'tsunami dullarıyla' evlendiriliyor. Bu genç kızların bazılarının 13 yaşından küçük olduğu biliniyor. Bazıları ise evlenmek ve aile kurmak için devlet yardımı almak amacıyla evleniyor. Bu tür evlilikler için yeni bir terim olan 'tsunami evlilikleri' oluşturulmuştur (Feltenbiermann, 2006).

BÖLÜM 4: YÖNTEM

4.1. Yöntem

Nitel yöntemler, barındırdığı esnek bakış açısı sebebiyle insanın biricikliği ve karmaşıklığını anlamakta kolaylık sağlamaktadır. Bu sebeple sosyal bilimlerde nitel yöntemler sık sık tercih edilir. Verilerin tüm dış etkenlerden soyutlanmış bir laboratuvar ortamında ya da bir ölçme aracı kullanılmadan, katılımcının doğal ortamında gerçekleştirilen görüşmeler, yapılan gözlemler sonucu elde edildiği ve elde edilen verilerin araştırmacı tarafından değerlendirilmesi, verilerin yorumlanması nitel araştırmanın özelliklerini kapsadığından bu çalışmada kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Creswell fenomenolojiyi, bireylerin deneyimlerin anlamlarını keşfetmeyi amaçlayan bir desen olarak tanımlamaktadır. Fenomenolojik desen bireyin varoluşundan yola çıkarak söz konusu fenomeni nasıl anlamlandırdığı ile ilişkilidir, nicel yöntemin aksine fenomenoloji deneyimin altındaki anlamla ilgilenir (Özdemir ve Tuti, 2023).

Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen; farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olguları açıklamak için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fenomenolojik araştırmalarda, genellenebilir ve kesin sonuçlar değil ve söz konusu olguyu daha iyi anlamamızı sağlayan açıklanmalar beklenmektedir (İlgın ve Karagül, 2022).

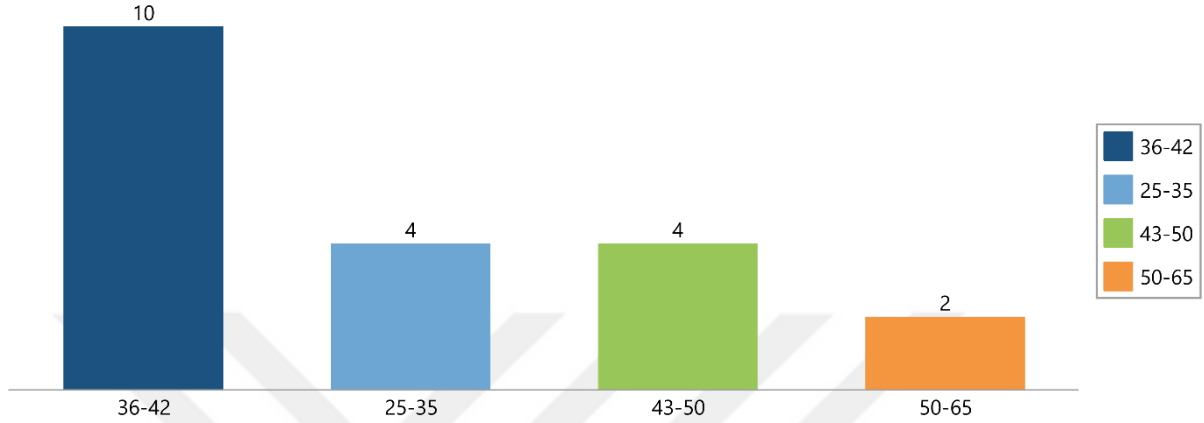
6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerinin belirlenmesi ve kayıt altına alınması amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırma probleminin belli bir özelliği detaylı olarak incelediği durumlarda; örneklem özelliklerinin birbiri ile aynı ya da benzer olması beklenir bu sebeple benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Şahan ve Uyangör, 2021).

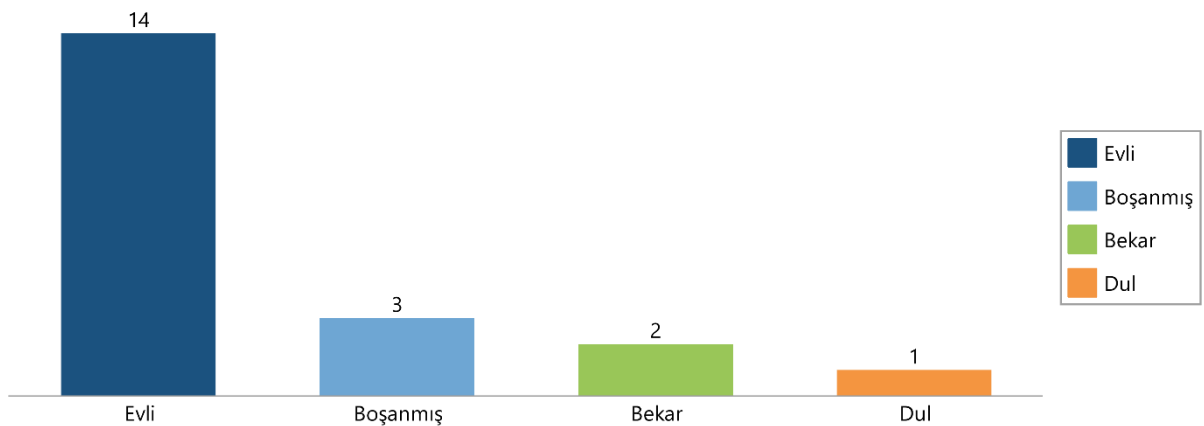
Araştırmanın örneklemini, Adıyaman ilinde oluşturulan K-12 ve K-15 isimli konteynerlerden rastgele seçilmiş 20 kadın katılımcı oluşturmuştur. Katılımcıların özelliklerinin yer aldığı grafikler aşağıda verilmiştir.

Grafik 1. Katılımcıların Yaşları

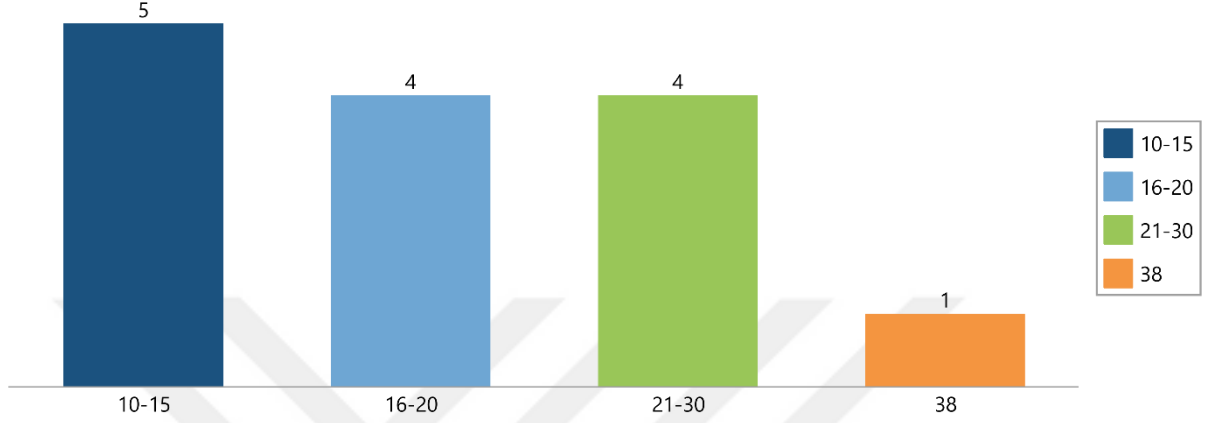
Araştırmaya katılan kadınlardan 10'unun 36-42 yaş aralığında olduğu, 4'ünün 25-35 yaş aralığında olduğu, 4'ünün 43-50 yaş aralığında olduğu ve 2'sinin 50-65 yaş aralığında olduğu görülmüştür.

Grafik 2. Katılımcıların Medeni Durumları

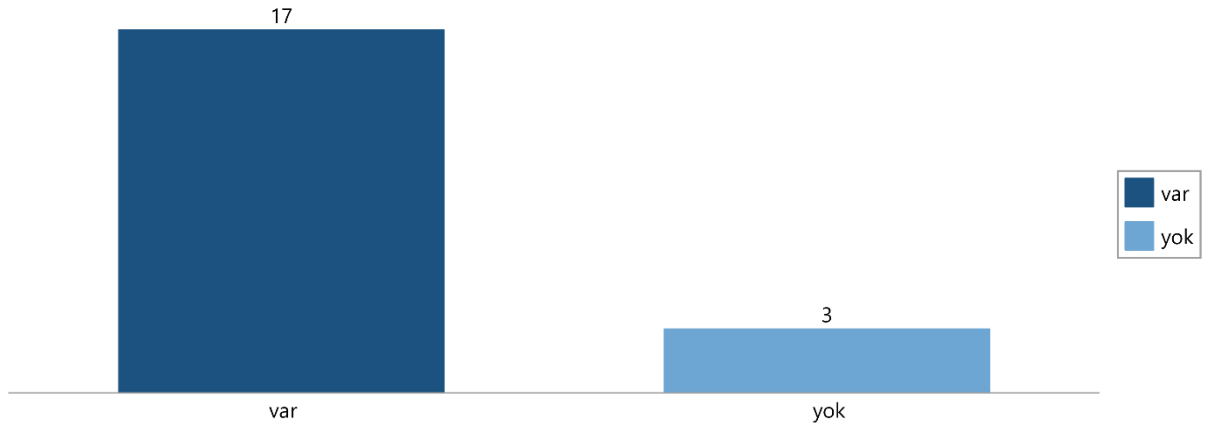
Araştırmaya katılan kadınların medeni durumları incelendiğinde; 14'ü evli olduğu, 3'ünün boşanmış olduğu, 2'sinin bekar olduğu ve 1'inin dul görülmüştür.

Grafik 3. Evli Katılımcıların Evlilik Süreleri

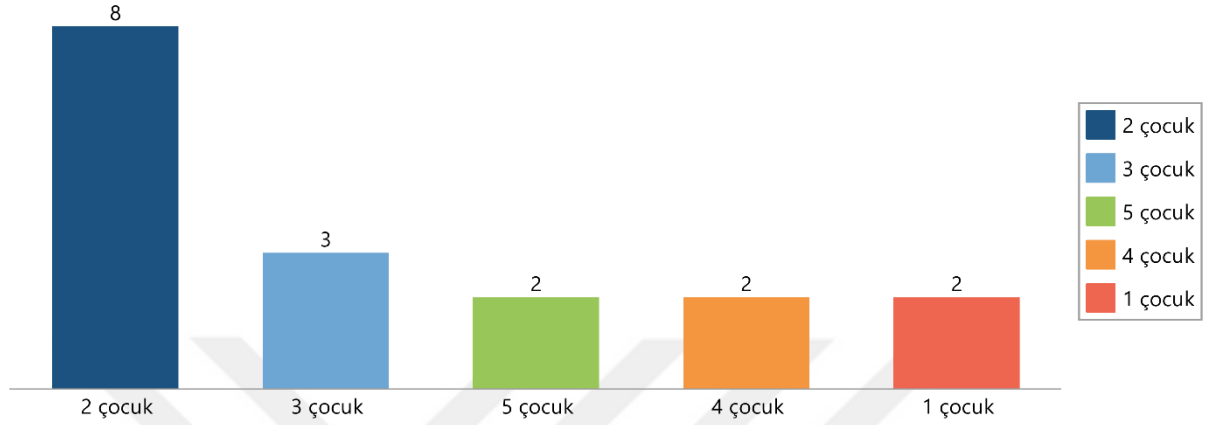
Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik süreleri incelendiğinde; evli olduğunu ifade eden 14 kadından 5'inin evlilik sürelerinin 10-15 yıl arasında olduğu, 4'ünün evlilik sürelerinin 16-20 yıl arasında olduğu, 4'ünün 21-30 yıl arasında olduğu ve 1 kişinin 38 yıldır evli olduğu görülmüştür.

Grafik 4. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları

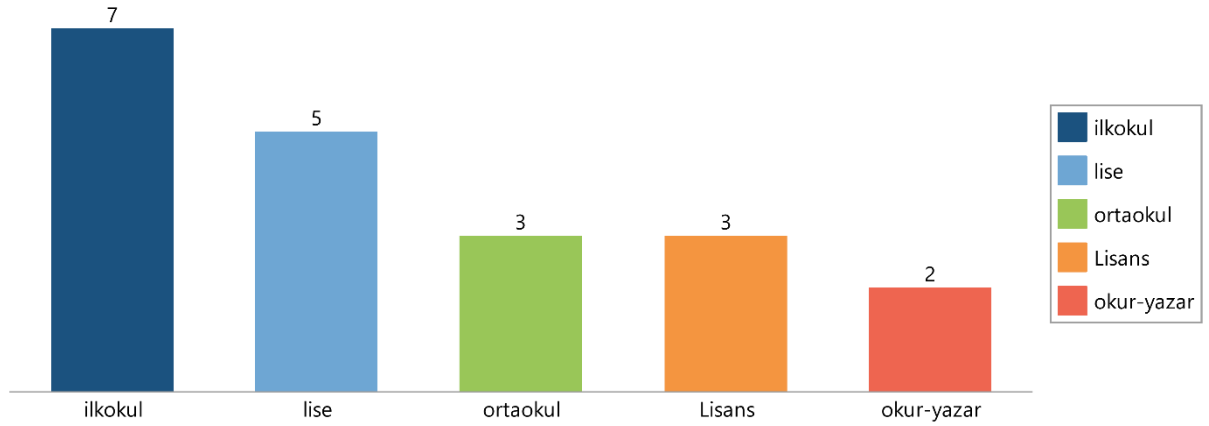
Araştırmaya katılan katılımcıların 17'sinin çocuk sahibi oldukları, 3 tanesinin ise çocuklarının olmadığı görülmüştür.

Grafik 5. Katılımcıların Çocuk Sayısı

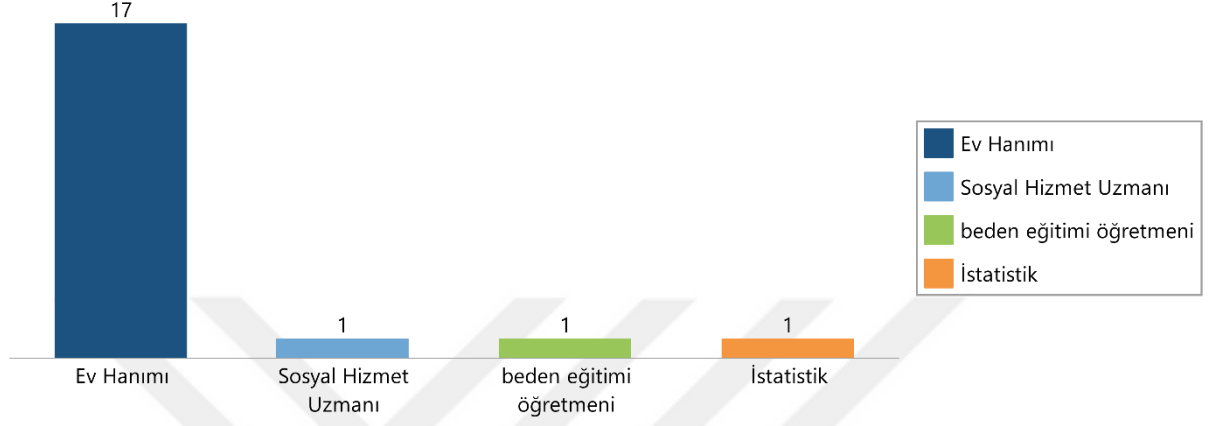
Çocuk sahibi olan 17 katılımcının çocuk sayıları incelendiğinde; 2 çocuğu olan 8 katılımcı, 3 çocuğu olan 3 katılımcı, 5 çocuğu olan 2 katılımcı, 4 çocuğu olan 2 katılımcı ve 1 çocuğu olan 2 katılımcının olduğu görülmüştür.

Grafik 6. Katılımcıların Eğitim Durumları

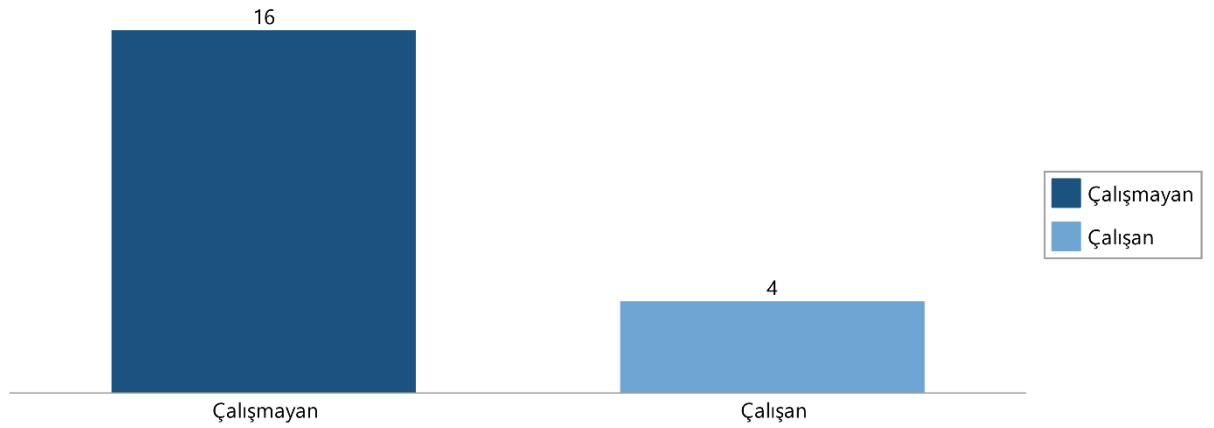
Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde; 7 katılımcının ilkokul mezunu, 5 katılımcının lise mezunu, 3 katılımcının ortaokul mezunu, 3 katılımcının lisans mezunu, 2 katılımcının okur-yazar olduğu görülmüştür.

Grafik 7. Katılımcıların Meslekleri

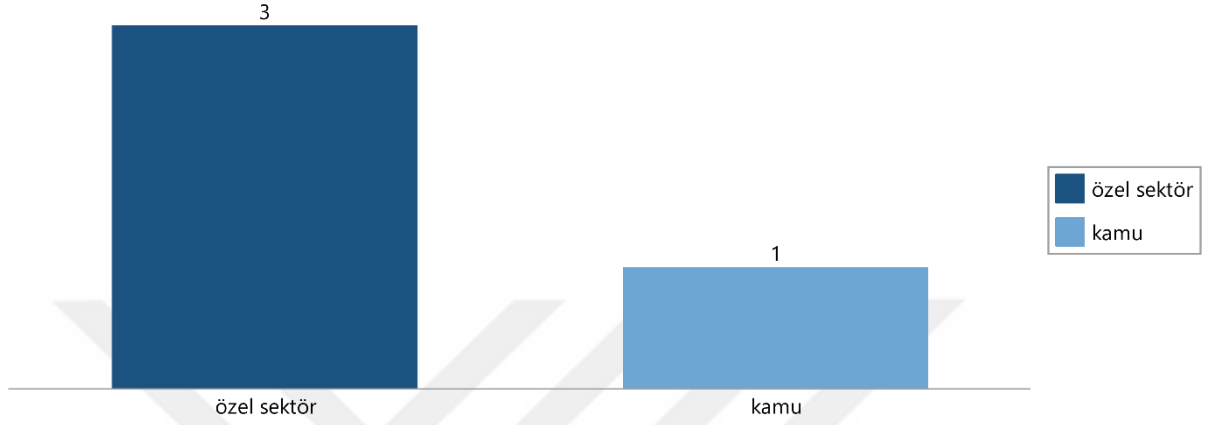
Araştırmaya katılan kadınların meslekleri incelendiğinde; 17 kadının ev hanımı olduğu, 1 kadının sosyal hizmet uzmanı olduğu, 1 kadının beden eğitimi öğretmeni olduğu ve 1 kadının istatistik alanında çalıştığı görülmüştür.

Grafik 8. Katılımcıların Çalışıp Çalışmama Durumları

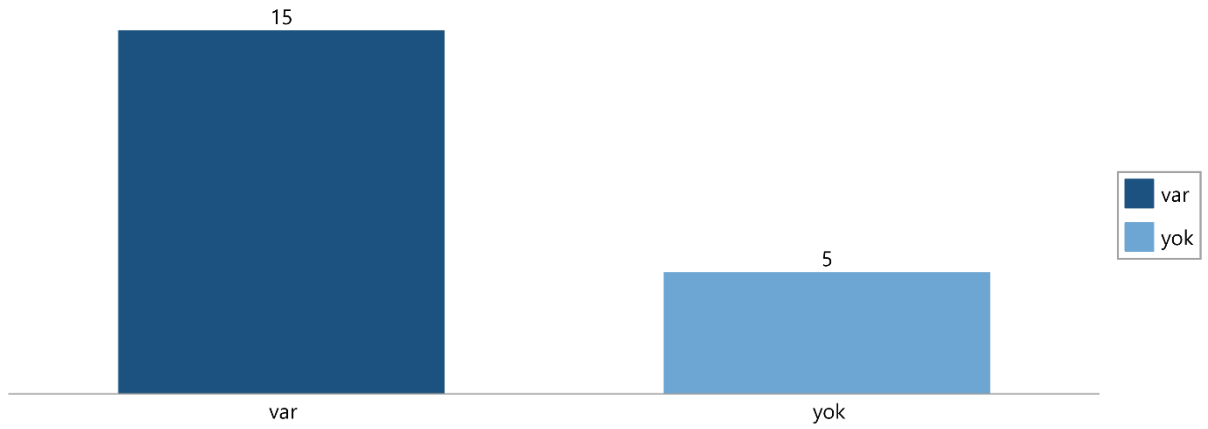
Katılımcıların 16'sının çalışmadığı ve 4'ünün çalıştığı görülmüştür.

Grafik 9. Katılımcıların Çalıştıkları Sektör

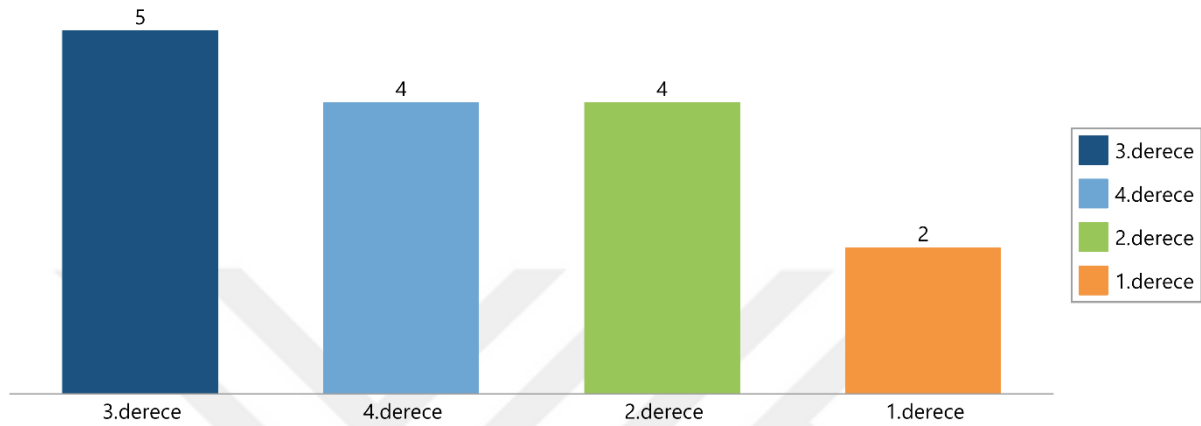
Çalışan katılımcıların 3'ünün özel sektörde 1'inin kamuda çalıştığı görülmüştür.

Grafik 10. Katılımcıların Depremde Vefat Eden Yakınlarının Olup Olmaması

Araştırmacının katılımcılarına depremde vefat eden yakınlarının olup olmadığı sorusu sorulmuş ve katılımcıların 15'i depremde bir yakını kaybettiğini söylerken 5 katılımcı depremde vefat eden yakınının olmadığını ifade etmiştir.

Grafik 11. Katılımcıların Hayatını Kaybeden Yakınlarının Yakınlık Dereceleri

Depremde yakınları vefat eden katılımcılara, vefat eden yakınlarının yakınlık dereceleri sorulduğunda; 5 katılımcının 3. dereceden yakını kaybettiği, 4 katılımcının 4. dereceden yakını kaybettiği, 4 katılımcının 2. dereceden yakını kaybettiği, 2 katılımcının 1. dereceden yakınlarını kaybettikleri görülmüştür. (Grafikte belirtilen 1.derece akrabalık; anne, baba ve çocukları, 2.derece akrabalık; kardeşi, 3.derece akrabalık; amca, dayı, teyze ve yeğeni, 4.derece akrabalık; kuzenleri ifade etmektedir.)

4.3. Veri Toplama ve Veri Analizi

Araştırma için Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 2023-08 sayı ve 29.09.2023 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak; belirlenen görüşme sorularına katılımcıların cevaplarına yönelik ek sorular yöneltilmesi ve görüşmenin akışının yönlendirilmesinin olgunun anlaşılabilirliğini arttıracığından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda görüşmenin tamamı ses kayıt cihazı (telefon) ile kaydedilmiştir. Katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcının dikkatinin dağılacağı herhangi bir unsur barındırmayan görüşme için uygun tasarlanmış bir konteynerde katılımcı ile yüz yüze yapılmıştır. Katılımcıya görüşme öncesinde kısaca bilgi verilmiş ve ses kaydı alınacağı ve görüşmede edinilen bilgilerin akademik çalışma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacağı belirtilerek araştırmaya katılmayı kabul etmeleri halinde gönüllü katılım formu imzalatılmıştır.

Yapılan görüşmeler Adıyaman ilinde yer alan K-12 ve K-15 isimli konteyner kentlerde yaşayan 21 kadınla yapılmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra K-12 konteyner kentinde kalan 1 katılımcının vazgeçmesi üzerine katılımcının verileri araştırmadan çıkarılmıştır. Katılımcılara K1, K2 şeklinde numaralandırılmış isimler verilmiştir.

Kaydedilen ses kayıtlarının transkriptleri ve araştırmacının gözlemlerinden yola çıkarak oluşan verilerin detaylı bir şekilde tekrar tekrar okunması yoluyla incelenmesi ve daha sonra verilerin kodlanması ile kategori ve temalar belirlenmiştir. Verilerin analizi ve raporlaştırılması sırasında katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Nitel araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinde nitel araştırmalarda kullanılan analiz programlarından MAXQDA 2020 programı kullanılmıştır.

4.4.Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırmanın geçerliliği; araştırmacının veri toplama ve analizi aşamasında tarafsız tutum sergilemesi, katılımcıların doğal ortamında ve araştırmanın amacına uygun bir şekilde veri toplanması ve yüz yüze görüşmeler yapılması ile sağlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği; verilerin analizi ve toplanması sürecinin betimlenmesi, görüşme sorularının anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla yapılan pilot görüşme, veri analizinin MAXQDA ile yapılması, veri toplanması sırasında ses kaydının alınması ile sağlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları 2 kadın katılımcıya yöneltilerek ön görüşme yapılmış; soruların anlaşılabilirliği ve açıklığı test edilmiştir. Katılımcıların görüşme sorularına amacına uygun cevaplar vermiş oldukları görüldüğünden sorular üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Görüşme sırasında gerekli görülen yerlerde notlar alınmış ve katılımcının cümleleri herhangi bir değişiklik yapılmadan akademik dile uygun olarak yazıya aktarılmıştır.

BÖLÜM 5. BULGULAR

Bu bölümde 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrası Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerinin incelenmesi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 5 adet tema belirlenmiştir. Temalar, temaları oluşturan alt kategoriler ve katılımcıların görüşleri araştırmanın bu bölümünde yer almaktadır.

Araştırma Sonuçlarının Temaları ve Alt Temaları

- 1- Konteyner Kentte Günlük Yaşam ve Sosyal İlişkiler
 - Günlük yaşam
 - Komşuluk ilişkileri
 - Konteyner kentin kabul ediliirliğı ve benimsenmesi
- 2- Konteyner Kentte Güvenlik ve Özel İhtiyaçlar
 - Güvenlik
 - Özel İhtiyaçlar
- 3- Konteyner Kent ve Hizmetler
 - Eğitim
 - Sağlık
 - Sosyal yardım
 - Psikososyal Destek
 - Hijyen
- 4- Konteyner Kent Sorunları ve Kadınların Gelecekte Beklentileri
 - Konteyner Kentte Karşılaşılan Sorunlar
 - Kadınların Gelecek Beklentileri
- 5- Konteyner Kentlerde Kadınlara Yönelik İyileştirmeler

5.1. Konteyner Kentte Günlük Yaşam ve Sosyal İlişkiler

Bu tema altında katılımcılara konteyner kentte günlük yaşamları ve komşuluk ilişkileri üzerine görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların anlatıları sonucunda konteyner kentte günlük yaşam ve sosyal ilişkiler teması; günlük yaşam, komşuluk ilişkileri, Konteyner kentin kabul ediliirliğı ve benimsenmesi şeklinde üç alt kategoride incelenmiştir.

5.1.1. Günlük Yaşam

Katılımcılar günlük yaşantıları içerisinde ev işlerine, engelli bakımına, ebeveyn sorumluluklarına ve kendilerine vakit ayırdıklarını ifade etmişlerdir.

Temizlik ve sürekli koşturmayla geçiyor, çamaşır götür getir ser, öyle geçiyor. (K14)

Sabah kalkıyorum kahvaltı hazırlıyorum çocuklar okula gidiyor, eşim işe gidiyor, etrafı temizliyorum yemek hazırlıyorum, çamaşırhanede çamaşır yıkıyorum makina uygun olursa. (K9)

Eski hayatımız gibi kahvaltı, çocuğun kahvaltısı ondan sonra evi düzeltmeye çalışıyorum, akşam yemeği derdi, bebeğim var 5 aylık onunla ilgileniyorum bu şekilde. (K3)

Katılımcılar ifadelerinde konteyner kentteki günlük hayatlarında da daha önceden olduğu gibi kahvaltı hazırladıklarını, yemek ve temizlik yaptıklarını, çamaşır yıkadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan K7 gün içerisinde engelli olan babasının bakımını ve lösemi hastası olan oğlunun bakımını üstlendiğini aşağıdaki ifadelerle belirtmiştir:

Sabah kalkıyoruz yatalak babam var önce onunla ilgileniyorum bağırsağını temizliyorum, kahvaltısını veriyorum, oğlum var 12 yaşında lösemi hastası, onunla ilgileniyorum ev işleri, böyle geçiyor. (K7)

Katılımcıların ebeveynlik rollerini; çocukları okula göndermek ve çocuklarla ilgilenmek üzerinden ele aldıkları görülmektedir.

Katılımcılar konteyner kentte günlük yaşantıları içerisinde ebeveynlik rollerini üstlendiklerini şu ifadelerle aktarmaktadırlar:

Sabah uyanıyorum, çalıştığım için ev işlerini falan yapıyorum. Çocuğumu okula bırakıyorum 8 buçuk gibi ondan sonra konteynere geliyorum çocuğum için öğle yemeği hazırlıyorum onu götürüyorum. (K1)

Sabah 8 gibi kalkıyorum kızımı okula gönderiyorum ortalığı topluyorum rahatsızlığımdan dolayı dinleniyorum belimde rahatsızlık var (deprem sebebiyle) küçük kızım ile ilgileniyorum günüm böyle geçiyor. (K5)

Sabah kalkıyorum çocuklarıma bişeyler hazırlıyorum oturup kahvaltı ettiriyorum tartışıyoruz zorla okula gönderiyorum. (K20)

Araştırmaya katılan katılımcıların gün içerisinde kendilerine ayırdıkları zamanları kuran okumak, kitap okumak, dinlenmek, kursa gitmek ve komşularla zaman geçirmek üzerinden ele aldıkları görülmüştür. Katılımcılar konteyner kentte günlük yaşantıları içerisinde kendilerine ayırdıkları zamanlarda yaptıklarını şu ifadelerle aktarmaktadırlar:

Kursa gidiyorum bazen de çarşıdaki işlerim için dışarı çıkıyorum. (K20)

Temizlikten başka bir şey yok yapacak, komşuya gidip geliyorum etrafı düzenliyorum başka yapacak bir şey yok burada. (K16)

Sabah kalkıp normal bir evmiş gibi derlenip toparlanıyor kahvaltı hazırlayıp çocukları okula gönderiyoruz, normal rutin ev işleri, küçük çocuğum var 2,5 yaşında onunla ilgileniyorum, komşularla oturuyoruz kapı önü çay kahve, sonrasında akşam yemeği, sonra yine komşularla akşam kapı önünde oturuyoruz. (K12)

Genel olarak sabah kalk rutin şeyler çocuklarla ders açısından ilgilenemiyorum, günlük temizlikten sonra dikiş nakış kursu açılmış ona gidiyorum.(K11)

Sabah kalkıp çocukları okula gönderiyorum içeriği temizliyorum boş zamanlarda kuran okuyorum, başka yaptığım bir aktivite yok. (K8)

Çocuğum öğle okula gidiyor, kahvaltısını hazırlıyorum, ev işi yapıyorum, okula gönderiyorum, kitap okuyorum varsa gidilebilecek yerler gezmeye gidiyorum. (K6)

Katılımcıların gün içerisinde kendilerine kalan vakitleri de konteyner kent içerisinde geçirdikleri dikkat çekmektedir. Konteyner kentlerin şehir merkezine uzak şekilde kurulmasının bu durum üzerinde etkili olduğu söylenilebilir.

5.1.2. Komşuluk İlişkileri

Katılımcılar ilk kez tanışmalarına rağmen sıcak ve samimi komşuluk ilişkileri kurduklarını şu anlatılarla ifade etmişlerdir;

Komşularımızla aramız çok iyi, her gün her dakika görüşüyoruz, daha çok biz aile gibiyiz, eski komşuluğu burada bulduk aslında. Ben şuan babamdan çok onları görüyorum, çok farklı bir samimiyet var bizim aramızda. Burada tanıştık, hiç bağlantımız yoktu. Her akşam çay içiyoruz, sohbet ediyoruz. (K18)

Evet, yeri geliyor akşam yemeklerini beraber yiyoruz, kapı önüne masamızı kuruyoruz, çayımızı beraber içiyoruz, çok samimi olduklarımız da var ama mesafeli olduklarımızda var kafa yapımız uymadığı için. (K12)

Çok güzel, çok hoşlar bizim konteynerdeki komşular. Allah razı olsun hepsinden de, hepsiyle burada tanıştık, düzenli olarak görüşüyoruz. (K2)

Katılımcı K1 sağlık sorunları sebebiyle şehir dışına çıktığını ve bu sebeple komşularıyla düzenli olarak görüşmediğini şu ifadelerle aktarmıştır;

Düzenli olarak çok görüşmüyorum, karşılaştığım zaman komşularımı tanıyorum selamlaşıyorum. Ben sağlık sorunlarımdan dolayı şehir dışına gidip geliyorum o yüzden komşularıyla çok görüşemedik. (K1)

Katılımcı K9 kişilik özellikleri sebebiyle komşuluk ilişkilerini zamanla kurabildiğini şu ifadelerle aktarmıştır;

Yeni bir ortam olduğu için düzenli görüşmüyorum, görürsem sadece selamlaşıyoruz. Sanırım burada çok komşuluk yok, kimse kimseyi tanımıyor daha, 12 yıllık komşuluklarım vardı gelip burada hiç kimseyi tanımadan hemen samimi olamıyorsun ya da ben öyleyim bilmiyorum direkt komşuluk kuramıyorum. (K9)

Katılımcı K19 konteyner kentte çalıştığı için komşularını tanıdığını ancak çalışması sebebiyle komşuluk ilişkisi olmadığını şu ifadelerle aktarmıştır;

Buradaki kişilerle zaten ben burada çalıştığım için tanışıyorum ama öyle bir komşuluk ilişkim yok pek görüşmüyorum. (K19)

5.1.3. Konteyner Kentin Kabul Edilirliği ve Benimsenmesi

Katılımcılara “Konteyner kentte kalmak size ait bir yuvada kaldığınızı hissettiriyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Kadınların soruya ilişkin anlatıları şu şekildedir;

Katılımcıların aidiyet sebebiyle konteyneri yuvaları olarak gördüklerini, çok dar olması sebebiyle yuva olarak hissedemediklerini, mecburiyetten yuva olarak benimsediklerini ve ailelerinin kendileri ile birlikte olduğu yuva olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Konteyner kentin kendilerine ait olmasının yuva hissi oluşturduğundan bahsetmişlerdir.

Evet, evet, kesinlikle yuva gibi hissediyorum. Duş, lavabo, çocuklarıyla şakalaşmak, özel kıyafetler, sana ait bir dolabın, ne kadar küçük olmasının önemi yok, senin olsun küçük olsun. (K4)

Evet hani çok gezdim tedavilerimden dolayı. Yakınlarımda yurtlarda kaldık ama buraya geldim işte burası bana göre kalabiliriz dedim, hani bazı sıkıntılar oluyor ama en azından benim diyorsun. (K5)

Evet hissettiriyor, burası bize ait. (K11)

Kesinlikle, yani kapının önüne gelip o anahtarı kapıya taktığım zaman çok şükür benim evim benim yuvam diyorum, çünkü önceden evet 3 artı 1 evim vardı her şeyim vardı ama hepsi gitti hiç bir şeyim kalmadı, yeri geldi annemin evinde kaldım yer geldi şehir dışında çok samimi arkadaşımın evinde kaldım 3 ay boyunca. Ne kadar iyi olurlarsa olsunlar, kaldığın evin düzenine göre hareket etmek zorundasın, kendi düzenin yok. Çocukların varken daha da zor ama şuan kapımı açınca bu benim evim ve ben evimdeyim diyorum. Ne zaman istersem o zaman bulaşık yıkıyorum ama başkasının evindeyken yapmak zorundaydım ve çok seviyorum, gerçekten çok seviyorum. (K12)

Hissettiriyor, çünkü şu an sadece ben ve çocuklarım... Gerçekten hayatımda ilk kez mutlu oluyorum, kimsenin minneti altında değilim, kimse çık demiyor, tartışma yok, kendimi yük

hissetmiyorum, babamın evinde bile kendimi yük hissediyordum daha önce, şimdi kapımı kapatıyorum kendimi güvende hissediyorum. (K20)

Şuan için evet, konteynerin bana ait olması rahat ve güvende hissetmemi sağlıyor. (K19)

Katılımcılar konteynerlerini kendilerine ait olması nedeniyle yuva olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Deprem sonrası konteyner kentlerin kurumlum aşamasında katılımcıların ve diğer depremzedelerin yakınları yanında kalmaları ya da çadırlarda yaşamaları kendilerine ait bir düzenin olmaması konteynere yerleştikten sonra çekirdek aile olarak yaşamaları ve kendi düzenleri kurmaları sebebiyle konteyneri yuvaları olarak benimsemeyi kolaylaştırmış olabilir.

Katılımcılar konteyner kentin dar bir yaşam alanı sağlaması sebebiyle kendilerine yuva hissi vermediğini şu ifadelerle aktarmışlardır;

Ne kadar iyi olursa olsun insan evini arıyor, buna da şükür diyoruz, çadırda kalıyorduk çadırdan daha iyi yaşanılabilir ortam ama alan dar olduğu için nereye kadar. Çocuklar için ayrı bir oda yok, evde bir oda çocuklara aitti, vakitlerinin çoğunu odalarında geçiriyorlardı. (K8)

Pek hissettirmiyor, biraz daha geniş olsa, 1-2 oda daha olsaydı çocuklar için, tezgah geniş olsaydı, rahat evet ama ev sistemi gibi olmuyor. (K14)

Katılımcılar aileleri yanında olduğu sürece kendilerini yuvada hissettiklerini şu ifadelerle aktarmışlardır;

Tabiki, ailem yanımda olduğu sürece çocuklarım yanımda olduğu sürece, konteynerde kalmak bana ait hissettiriyor. (K6)

Biraz hissediyorum çünkü ailem yanımda. Benim için önemli olan oydu, çadırda da olsak birlikte olmak. Birlikte olmak fikriyle geldik çocuklarla, 220 metrekaare evden sonra 20 metreye sığmak çok zor, alışmaya çalışıyorum öyle söyleyeyim.(K9)

Katılımcılar konteyner kenti mecbur yuva olarak benimsemek zorunda olduklarını şu ifadelerle aktarmışlardır;

Her şey gitti, valla çok zordu, insanın evinin gitmesi akrabalarının gitmesi gelip burada küçücük yerde kalmak çok zor, kabullenmek çok zor, ne yapacağız başka çare yok. Keşke bir ev olsa orada kalsak iyi olur burası artık yuvamız mecbur kabullenmek zorundayız. (K16)

Onun bunun minnetinden iyidir, en azından anahtarımızla açıp giriyoruz, konteyneri evimiz olarak benimsedik mecbur, çadırdan iyi, ilk zamanlar arabalarda yattık, kaç aile bir çadırda yaşadık. (K2)

5.2. Konteyner Kentte Güvenlik Ve Özel İhtiyaçlar

Katılımcılara “Konteyner kentte kendinizi güvende hissediyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş, kadınların güvenliği deprem olması halinde deprem sonrası durum ve tanımadıkları insanlarla bir arada yaşamaktan dolayı duydukları tedirginlikle açıkladıkları görülmüştür. Bu başlık altında kadınların konteyner kenti güvenli bulup bulmadıklarına yönelik düşüncelerini içeren anlatılara yer verilmiştir.

Evden daha güvende hissediyoruz en azından depremden çıkmış biri olarak evin içine giremiyorum ya çadır ya konteyner olacak. Sürekli sanki sallanıyormuş gibi geliyor bana ev. Buna da şükür ki bir deprem olsa bile evde olan riskler burada olmayacak, sadece deprem yönünden kendimi güvende hissediyorum. (K8)

Deprem olarak güvenli hissediyorum, ne olabilir en fazla içerdeki eşyalar devrilebilir ancak o konuda çok rahatım ama çevreyi komşuları çok tanıyıp bilmediğim için biraz onun tedirginliği var, ondan dolayı biraz güven problemi var, kimseyi tanımıyorum şimdilik öyle de olunca insanlara bir temkinli davranıyorum. (K9)

Evet yani biz depremin 5. Ayında buraya geldik, 5 ay boyunca biz hiç uyumadık, konteynere geldikten sonra uyumaya başladık, yastığa kafamızı daha rahat bir şekilde koyuyoruz, en

azından deprem korkusuna karşı “bir şey olmaz ama olursa da en azından kurtulma şansımız var” diyebiliyoruz. (K12)

Tek başıma yaşıyordum, ev arkadaşım gelene kadar ben hiç bir şekilde kendimi güvende hissetmiyordum. Endişeleniyordum, “pencereden biri girerse kapıdan biri girerse...” Ama arkadaşım gelince biraz daha iyi hissetmeye başladım. Yalnız kaldığım dönemde çok korkuyordum ve çoğu gece de uyuyamıyordum biri gelirse diye, burada herkesle yaşıyoruz kimseyi tanımıyorum. Konteynerin kapısı penceresi bana hiç bir şekilde güven vermiyor deprem sebebiyle korkmuyorum çünkü konteynerde üzerime düşecek bir şey yok. (K19)

Tedirginiz, ben çalıştığım için akşamları geldiğim yol hiç güvenli değil, çünkü dağlık alan. Konteynere gelmemiz çok zor oluyor, karanlık olduğu için. “Acaba bir şey olacak mı, biri görür mü?” diye tedirgin oluyorum. Özellikle şu aşağı tarafta ışıklandırma falan çok az olduğu için korkuyorum. (K18)

Deprem yönünden biliyorum ki konteyner yıkılmaz psikolojik olarak rahatım, polis ekipleri de güvenlikler de gece gündüz dolaşıyor o yönden korkmuyoruz rahatlıkla kalabiliyoruz. (K17)

Evet çok güvendeyiz, çok güvende hissediyoruz. İlk günden konteyner verilseydi daha iyi olurdu, burası güvenli ve başımızı yastığa rahat koyabiliyoruz. (K11)

Güvende hissediyoruz, rahat ediyoruz her konuda hem deprem açısından hem güvenlik açısından, nerde kaldıysam tedirgindim evlerde kalamıyorum, burada rahat uyuyabiliyorum, her gece o anı yaşıyormuşum gibi gözümün önünden geçiyor ağlayarak yatıyorum ama tedirgin değilim. (K5)

Evet güvende hissediyorum, sonuçta konteyner olduğu için bir yıkılma enkazda kalma korkusu yok, en azından rahat uyuyorum şimdilik. Tabi o korku hala var ama bina gibi değil, deprem olduğunda 8 katlı binada oturuyordum ve 7 aylık gebeydim, burası bana göre daha güvenli. (K3)

Ben şehirde böyle alçak, penceresinde demir olmayan evde asla kalamazdım, sokaktan biri geçerken taşla kıracak içeri girecek sanardım konteyner kentte bu his yok. Biliyorum biri cama vursa kırılır, penceresi direkt yola sıfır, kapımın önünden tanımadığım 100 kişi geçiyor ama korkmuyorum, o güven hissim var. Geceleri de korkmuyorum. (K4)

Katılımcılara “Konteyner kentte kalmak özel ihtiyaçlarınızı karşılamak konusunda zorluk yaşamınıza neden oluyor mu?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentte özel ihtiyaçlarını karşılamalarına yönelik deneyimlerine yer verilmiştir.

Katılımcıların konteynerin mahremiyet alanlarını zedelemesi sebebiyle özel ihtiyaçlarını karşılamak konusunda zorluk yaşadıklarına ilişkin anlatıları şu şekildedir;

Banyodan sonra giyinebileceğin, rahatça uyuyabileceğin bir yer bile yok. Hepimiz iç içe uyuyoruz, hep yan yanayız yataklarımız yan yana ayrı bir yerimiz yok. (K8)

Büyük bir evimiz vardı. 2 tane banyomuz, 2 tane tuvalet vardı. Üç çocuğum tuvalet ve banyo ihtiyaçları için sıraya giriyor. Tezgah çok küçük olduğu için bulaşıkları elde yıkamak çok zor oluyor. Eşimle çok yakın ilişki kuramıyorum. (K9)

Kalabalık aile için biraz zor oluyor tabiki, ev gibi olmuyor. Mesela çocuklarla uyuyoruz bu yüzden aile mahremiyetimiz konusunda sıkıntılarımız var. (K13)

Katılımcılar konteyner kentlerin küçük olması sebebiyle ev içerisinde aile üyeleri arasındaki mahremiyetin sağlanamadığını, bu durumun karı-koca ilişkisi üzerinde olumsuz rol oynadığını, aile üyelerinin yatak odalarının ayrı olmadığını ifade etmişlerdir.

Evet, banyo yaparken tuvaleti kullanırken rahat değilim. Çünkü yan tarafımda konteynerde kalan bir kişi var ve ses yalıtımı pek iyi değil. Bizim yan tarafta başka çalışan arkadaşlar kalıyor ve konuştuklarımız duyuluyor. O kişilerin sesi de bize geliyor ve bu beni çok rahatsız ediyor. Ses geçirgenliğinin olmamasının mahremiyet alanımı zedelediğini düşünüyorum. Tuvalette bile rahat kalamıyorum, ses olur mu diye. Banyo üzerimi giyinebileceğim kadar büyük değil, banyodan giyinmeden çıksam yan odaya geçsem benimle birlikte kalan arkadaşşıma “şuraya geçer misin, buraya geçer misin gözünü kapatır mısın” demek zorundayım bu konularda sıkıntı yaşıyorum.(K19)

Katılımcı K19 konteynerlerin ses geçirgenliğinin de yeterince iyi olmaması sebebiyle konuştuklarının bir başka konteynerden duyulabileceğini, diğer konteynerdeki insanların seslerinin de kendilerine iletilmesinden rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca K19 banyonun giyinebilecek kadar büyük olmadığını, banyodan çıktıktan sonra giyinebileceği bir odanın olmadığını ifade etmiştir.

İhtiyacım olan şeyi mesela gidip de çarşıdan temin edemiyorum, 2 dolmuş değiştirmem gerekiyor, yani buranın şartı zor biraz. Babam kolostomi poşeti kullanıyor ve onu almakta çok zorlanıyorum çünkü raporunu yeniletmem ve medikalden almam gerekiyor.(K7)

Çarşı merkeze uzak olduğumuz için sebzemiz meyvemiz eksik oluyor, mutfak ihtiyaçlarımızı karşılamakta zorlanıyoruz, arabanın olması mecburi, biz yakın zamana kadar ekmek bile alamıyorduk, ekmek daha yeni geldi buraya. Çocukların okul ihtiyaçlarını ve kıyafet ihtiyacımızı almak çok zor çarşı uzak olduğu için. Minibüs durağı da çok uzak, küçük çocuğum olduğu için gidip gelmekte zorlanıyoruz.(K12)

Çarşıya yol uzak çocuklu olan ve aracı olmayan kişinin gitmesi biraz zor. Ben buradan gittiğim zaman 2 minibüsle, önce belediye otobüsüne binmem lazım ondan indikten sonra geriye kalan yol için de başka bir araç kullanmam gerekiyor, ben genellikle yürümeyi tercih ediyorum o zaman da çok yoruluyorum. Eve gelince bazen geç oluyor. (K20)

Bize yakın marketler oluyordu hemen inip alıyorduk çocukların istediğini. Şimdi her zaman insan gidemiyor, bakkal market fırın uzak kaldığı o için sorun oluyor.(K5)

Kişisel ihtiyaçlarımı karşılamak, kuaföre, alışverişe gitmek baya bir zorluyor, çarşı merkez çok uzak. Bebeğim var, gidemiyorum zaten halk otobüsüne biniyim derken yine aynı şekilde çok uzun sürüyor. Bunlar baya beni zorluyor.(K3)

Kuaföre gitmekte ve kıyafet almakta zorlanıyorum. Konteyner çok uzak dolmuş yok, çarşıya gittiğim zaman ne de olsa bir daha uzun süre gelemeyeceğim diye düşündüğüm için çoğu zaman beğenmediğim halde ihtiyacım olduğu için almak zorunda kaldığım kıyafetler çok oldu, konteynere dönsem bir daha çarşıya gelemem diye düşünüyorum o rahatlık yok.(K4)

Katılımcıların konteyner kentin şehir merkezine uzak olması sebebiyle ihtiyaçlarını karşılamak konusunda zorlandıklarını ve şehir merkezine ancak minibüslerle gidilebileceğini, bunun için 2 minibüs kullanmak gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı K12 ve K3 konteyner kentten çıkıp minibüs durağına ulaşmanın da zor olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar konteyner kentin şehir merkezine uzaklığından dolayı kuaför ve giyim gibi kişisel ihtiyaçlarını karşılamak konusunda zorlandıklarını, market bakkal ve fırının olmaması sebebiyle temel ihtiyaca ulaşım konusunda zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcı K12 bu durumu şu ifadelerle aktarmıştır;

Eskiden bir komşu geleceği zaman ya da biz birine gideceğimiz zaman önceden haber verirdik. Pasta börek bir şeyler yapardık. Şimdi öyle şeyler yapamıyoruz, fırınımız yok. Kendi evimizde de fırın yok, yakında yemek pişirebileceğimiz fırın da yok. Adıyamanda yemek fırınları falan vardı oralarda çok fazla şey yapılıyor her şeyi gönderiyorduk ama şimdi onu yapamıyoruz fırın çok uzak olduğu için. (K12)

Adıyaman bölgesinde fırın kültürünün oldukça yaygın olduğu bilinmektedir, bölgenin kadınları günlük yemek öğünlerini çoğu kez evlerinde hazırlayıp fırınlarda pişirilmesi için göndermektedir. Bu sebeple konteyner kentlere yakın bir fırının olmaması bölgenin kültürel özellikleri düşünüldüğünde kadınlar için temel ihtiyaç olabilir.

Katılımcı K18 konteyner kentte kendilerine ait bir alan olmadığını bu sebeple kişisel bakımlarını gerçekleştirmekte ve regl dönemlerinde zorlandıklarını şu ifadelerle aktarmıştır;

Kadınsal olarak çok fazla zorlanıyoruz. Ağda yapamıyoruz bunun için bir konteyneri boşaltıyoruz kadınlarla hep beraber oraya giriyoruz öyle hazırlanıp çıkıyoruz, düğün ya da özel gün olduğu zaman da öyle. Zaten küçük alan terliyorsun, eşyalarımızı koyarken sıkıntı yaşıyoruz, her şey sürekli dağılıyor geri toplayalım derken çok zorluk yaşıyoruz, bir pet bile değiştirirken o sesin çıkmaması için o kadar uğraşıyoruz ki, yeter ki farkedilmesin. (K18)

5.3. Konteyner Kent Ve Hizmetler

5.3.1. Eğitim

Katılımcılara “Çocuklarınızın eğitimleri konusunda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentin eğitim olanakları hakkındaki anlatılara yer verilmiştir. Katılımcıların konteyner kentte eğitim koşullarını; okul ve öğretmen değişikliği, internet ve çalışma ortamının olmaması, eğitime ulaşamayan çocuklar, konteyner kentte okulun varlığı, okula karşı isteksizlik, okul uzaklığı üzerinden ele aldıkları görülmüştür.

Konteyner kentin eğitim olanaklarını okul ve öğretmen değişikliği üzerinden ele alan katılımcıların anlatıları şu şekildedir;

Depremden sonra tabi sıkıntı oldu, olması da normal, okul kötü durumdaydı, bahçesinde çadır kuruluydu daha kaldırılmamıştı o şekilde çocuklar eğitime başladı, 1 hafta sonra falan çadırlar kaldırıldı, bahçeyi temizlediler, öğretmenimiz yoktu gitmişti, ilk hafta belirsizlikle geçti, bir öğretmende başladılar ancak 2 hafta sonra öğretmen değişti, sınıf ve öğretmen değiştirmiş oldular, okul bitene kadar o öğretmen devam etti sonra gitti, konteynere gelince yeni bir okula vermek zorunda kaldık. (K1)

Çocuğum yok kardeşlerimin de hiç biri okula gitmiyor ama 2 yan komşumun çocuğu bir anda okul değiştirmek zorunda kaldı ve bu okulu istemiyor, eski okuluna gitmeyi çok istiyormuş ama sıkıntı çıkarıyorlarmış. İkametgâh olarak konteynerin okuluna gitmesi gerekiyormuş. (K18)

Önceden sadece ortaokul açılacak dediler, veliler ilkokulun da açılmasını istediler, ortaokul sabahçı olsun, ilkokul öğleden sonra olsun çocuklar zorlanmasın diye, kabul edildi ve yapıldı. Benim çocuklarım pandemiden dolayı zaten okuma yazma konusunda baya geri kaldılar, tekrar tekrar okul değiştirdiler başa döndüler, şimdi depremden önce gittikleri okula gidiyorlar bilerek konteynere kayıtlarını almadım yakın olsa da tekrar tekrar öğretmenleri değişsin istemedim. (K20)

Konteyner kentin eğitim olanaklarını internet ve çalışma ortamının olmaması üzerinden ele alan katılımcıların anlatıları şu şekildedir;

İnternetin olmaması ve çalışabilecekleri düzenli ve sağlıklı bir ortamın olmaması bizim için sorun oluyor. (K3)

Çalışma ortamı ve internet yok. Lise öğrencisi olduğu için okulda gördüğü konuları tekrardan eve gelip video izleyip tekrar yapmak zorunda problem çözmek zorunda. (K12)

Konteyner kentin eğitim olanaklarını eğitime ulaşamayan çocuklar üzerinden ele alan katılımcı K19'un ifadesi şu şekildedir;

Ben Suriyelilerin kalmış olduğu konteyner kente K-40'a çalışmaya gittiğim zaman oradaki çocukların nerede okula gideceği hiçbir şekilde belli değildi. Onların gideceği okul var mı o da belli değildi ve her gittiğimde çocuğu olan kişiler bana hep bu soruyu sordu, çocukların okulunun ne olacağını sordular. O konuda ben de onlara net bilgi veremedim. Gerçekten eğitime ulaşamayan çocuklar var. Bu beni de çok üzdü. Her gittiğim hanede bu sorulara maruz kaldım. Bu konteynere bir tane okul yapılmış. Ahbabın okulu var, ona gidiyorlar. Onun dışında aşağıda lise var. Bu konteyner kent eğitim yönünden iyi. (K19)

Konteyner kentin eğitim olanaklarını konteyner kentte okulun varlığı üzerinden ele alan katılımcıların anlatıları şu şekildedir;

Benim için çok güzel oldu, konteynere özel bir ilkokul bir ortaokul var. İlkokulun öğleden sonra, ortaokulun öğlene kadar olması beni psikolojik olarak çok rahatlattı, kantin ve servis masrafım ortadan kalktı. Okul çok yakın olduğu için ben evde yaptığım köfteyi bile soğumadan yetiştirebiliyorum, oğlum öğlenci kızım sabahçı, eğitim konusunda bu sene çok şanslıyız. (K4)

İlkokula giden bir oğlum var. Bu Konteyner kentteki ilkokula yürüyerek gidiyor. (K14)

Okul sorunumuz vardı okul uzaktaydı servis vermediler, k-12 konteynerde ilkokul açılınca oraya kaydını aldırдық. Öyle çözüldü. (K6)

Katılımcı K8 deprem sonrası deprem sonrası oğlunun okula gitmek istemediğini şu şekilde ifade etmiştir;

Çocuklarım psikolojik sorun yaşıyor küçük oğlum okula gitmek istemedi, zorla ikna ettik, konteynerde kaldıklarından beri keşke evimiz olsaydı odamız vardı diyorlar, eğitim

konusunda çok değiştiler, ödev yapmak istemiyorlar, okulda deprem olacak diye korktukları için gitmek istemiyorlar. (K8)

Konteyner kentin eğitim olanaklarını okul uzaklığı üzerinden ele alan katılımcıların anlatıları şu şekildedir;

Oğlumun okuduğu okul yıkıldı, başka bir okula taşındı. şu anda oğlum 2 minibüs ile gidip gelmek zorunda kalıyor. Servis ücretleri çok pahalı. Belediye otobüsüne biniyor bir de çarşı merkezinden farklı bir minibüse binip okula gidiyor. Dönüş yine aynı şekilde şu anda bir şekilde gider gelir ama kışın yağış olacak, soğuk olacak zaten konteyner kentin giriş kapısı ile bizim konteynerimizin arası yaklaşık 800 m kışın nasıl olacak? Servis ücretleri konteynerde kaldığımız için biraz daha düşük olsa daha iyi olurdu. (K12)

Katılımcı K12 konteyner kentin uzak olduğu okullarda eğitime devam edilmesi halinde servis tutmanın mecburi olduğunu ve servis ücretlerinin de yüksek olduğunu ifade etmiştir. *Kızım daha önceki okuluna devam etmek istediği için servis tuttuk o okula devam ediyor, konteynerdeki okula kendisi gitmek istemedi. (K5)*

Katılımcı K5'in kızının eski okuluna devam etmek istemesi sebebiyle konteyner kentteki okula gitmediğini, servis tuttuklarını belirtmiştir. Katılımcı K6 çocuklarının devam ettiği okulun uzak olduğunu ve ücretsiz servis hizmetinin olmaması sebebiyle çocuklarının kaydını konteynerde bulunan ilkokula aldirdığını şu şekilde ifade etmiştir; *Okul sorunumuz vardı okul uzaktaydı servis vermediler, K-12 isimli konteynerde ilkokul açılınca oraya kaydını aldirdık. Öyle çözüldü. (K6)*

Katılımcı K11 bursluluk sınavını kazanamayan oğlu için deprem sonrası bulundukları konteynerde ek eğitim hizmeti talep ettiğini şu anlatı ile ifade etmiştir; *Okullar açılmadan önce herkes ek derslere gitti. Burada öyle bir şey olmadı. Ben hatta okuldaki görevlilere de söyledim. Tekrar yapılması ve bursluluk sınavına girecek öğrencilere öncelik verilmesi lazımdı. Benim çocuğum bursluluk sınavına girdi. Çok az puanla kaybetti. Peki bu haksızlık olmadı mı? Ben her yere de gönderemedim. Aracım yoktu, sıkıntı çektim, ücretli de gönderemedim. Çok üzüldük ama bir ay öncesinden bütün okullarda verildiği gibi burada da ek ders verilseydi. Her şey daha güzel olurdu.(K11)*

5.3.2. Konteyner Kent ve Sağlık Hizmetlerine Erişim

Katılımcılara “Sağlık hizmetlerine erişim noktasında herhangi bir problem yaşıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentte sağlık hizmetlerine yönelik anlatılara yer verilmiştir. Katılımcıların konteyner kentte sağlık hizmetlerine ulaşımı; sağlık hizmetlerine ulaşımın kolay olması ya da sağlık hizmetlerine ulaşımın uzaklık sebebiyle zor olması ve eczanenin olup-olmaması üzerinden ele aldıkları görülmüştür. Katılımcıların sağlık hizmetlerine erişim konusundaki fikirlerini hakkındaki anlatıları şu şekildedir;

Sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşamıyorum, hastaneye gidiyoruz ihtiyaç duyduğumuzda ailemin arabası var, 15-20 dakikada hastaneye ulaşıyoruz. (K19)

Benim ameliyat durumum ondan dolayı 400 yataklı hastaneye gidip geliyorum çok uzak bu yüzden biraz zor oluyor gitmek, eşim müsaitse o götürüyor yoksa otobüsle gidiyorum. (K9)

Ben hiç sağlık ocağına gitmedim, sağlık ocağının burada olup olmadığını bile bilmiyorum. Biz daha çok hastaneye gidiyoruz. İhtiyacım olduğunda hastaneye ya da daha önce kayıtlı olduğum sağlık ocağına gidiyorum. (K18)

Katılımcılar konteynerlerde kurulan sağlık birimleri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. K12 isimli konteyner kentte sağlık birimi bulunmaktadır. K15’te sağlık birimi bulunmamaktadır.

Buraya ilk geldiğimizde sağlık ocağı yapılacağını duyunca çok mutlu olmuştuk, birkaç kez çocuklarımız rahatsızlanmıştı, yakın zaten kar da yağsa gidebiliriz mesafemiz kısa olduğu için, doktorumuz da gayet güzel bir şekilde ilgileniyor, muayenesini yapıyor gerekli ilaçları yazıyor, ilaçlarımızı alıp kullanıyoruz bir sıkıntımız yok çok şükür. (K12)

Yok burada sağlık ocağı olduğu için sorun yaşamıyoruz. (K17)

Hayır sağlık konusunda hiç bir sıkıntı yok buradaki sağlık ocağı açıldı, doktorumuz çok da iyi, sağlık konusunda bir sıkıntı yok. (K11)

Kendi konteynerimizde sağlık birimi olduğu için biz yaşamadık, buraya ilk geldiğimde çocuklar hasta olduğunda doktora götüremedim ulaşım çok sıkıntıydı, sağlık birimi açılana kadar çok sıkıntılıydık açılınca bir rahatlama geldi. (K4)

Sağlık ocağımız var yeni yapıldı 1 ay oldu, daha öncesinde tabiki sorun yaşıyorduk, bebeğimin olması gereken aşıları vardı, farklı sağlık ocaklarına götürüyordum ihtiyacımız karşılanıyor şuan. (K3)

Katılımcılar sağlık hizmetlerine kolay ulaşabildiklerini, ilaç yazdırabildiklerini, bebeklerinin aşılarını yaptırabildiklerini, çocuklarının tedavileri için rahatlıkla ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar konteynerde eczanenin varlığı ile ilgili fikirlerini şu şekilde aktarmışlardır; *Burada eczane şuan yok eczane olsa daha iyi olurdu. İlacımı buradan alma imkanım olurdu, oğlum sürekli antidepresan kullanıyor. (K14)*

Doktorumuz ve sağlık ocağımızda burada, sağlık ocağına gidiyoruz, eczanemiz de burada açılıyor. (K10)

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda k12 isimli konteyner kentte eczanenin yapım aşamasında ve tamamlanmak üzere olduğu görülmüştür.

Katılımcı K5 depremde enkaz altında kalması sebebiyle deprem sonrası fizik tedaviye ihtiyaç duyduğunu ancak fizik tedavi hizmetine ulaşamadığını şu şekilde ifade etmiştir; *Doktorum yaşın genç biraz daha fizik tedavi alsan daha iyi olur dedi, devlette başvurduk 30 gün hakkımı doldurduğum için yararlanamayacağımı öğrendik özele de gidemedik, o yüzden biraz sorununuz var. Sadece fizik tedavi hizmetine ulaşamıyorum. (K5)*

5.3.3. Konteyner Kentte Sosyal Yardım

Katılımcılara “Bakanlık ve STK’ların sağladığı hizmetlerden yeterli bir şekilde faydalandınız mı? Adaletli bir şekilde faydalandığınızı düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentte sosyal yardım hizmetleri ve sosyal yardımın dağıtımını hakkındaki anlatılara yer verilmiştir. Katılımcıların konteyner

kentte sosyal yardım hizmetlerini; sosyal yardımların yeterli düzeyde olup olmaması, adaletli bir dağıtımın olup olmaması üzerinden ele aldıkları görülmüştür.

Evet kesinlikle adaletli yararlandığımı düşünüyorum, gıdayı parayla hiç almadım, kıyafet 1 kez geldi, battaniye istediğimde verdiler, su günlük yetecek kadar verildi, temizlik malzemesi, deterjan, şampuan özel ihtiyaçlarımız geldi. (K4)

Sosyal market, su yardımı ve hijyen paketi var. Biz kiracıydık ve az hasarlı olduğu için konteyner çıkmıyordu çadırda kalıyordum, konteyner vermeleri bile benim için yeterli. Her şekilde adaletli olduğunu düşünüyorum. (K6)

Genel olarak faydalaniyoruz, gittiğimiz kurumlardan da hiç bir sıkıntı yaşamadık, gelen yardımlar adaletli dağıtılıyor. (K11)

Çok şükür, çay makarna mercimek gibi gıda malzemeleri dağıtıldı, eşit dağıtım olduğunu düşünüyorum. (K14)

Evet, mesela konteyner verdiler, yiyecek ve giyecek verildi, başka da beklentim yok, adaletli bir şekilde faydalandığımı düşünüyorum. (K17)

Hem STK'lerden hem bakanlıkların verdiği hizmetlerden faydalandık, ailemin bulunduğu konteyner kent Adıyaman ve Gölbaşı arasında bir yol güzergâhı üzerinde olduğu için çok fazla sayıda STK hizmet getirdi, benim kaldığım bu konteynerde da Kurtuluş Kilisesi Derneği var, onlar yemekhane hizmeti veriyorlar onun dışında giyim yardımı var ama insanlar yeterli derecede faydalaniyor mu o konuda bilgim yok. (K19)

Katılımcılar dağıtılan sosyal yardımları yeterli bulduklarını ve sosyal yardımların adaletli bir şekilde dağıtıldığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Ben burada daha çok gıda malzemeleri konusunda sıkıntı gördüm, mesela dağıtanların kendi akrabalarına verdiklerini diğer isteyenlere karşı olumsuz yüz ifadelerinin olduğunu gördüm, başka şahit olduğum bir durum yok ama adaletli olarak dağıtılacağını düşünmüyorum. (K18)

Yardım geliyor kimse gelmiyor demesin devletimizden Allah razı olsun ama haksızlık var, biz birtakım temizlik ürünü, kıyafet, terlik dağıtıldığını duyuyoruz ama yetişemiyoruz, biz dağıtılan alana gidene kadar bitiyor, sonrasında bir bakıyoruz bir başkası 3 koli almış, geçen gün çay termosu dağıtmışlar, komşumuz 2 –3 tane aldı, deterjan dağıtılıyor herkesin belirli hakkı var ama yardım dağıtanlar tanıdıklarına sonradan paket paket deterjanlar veriyorlar, keşke bir kart çıkartılsa ya da kapı numaramızın olduğu anahtarlık yapılsa ürün almaya gidildiği zaman bir liste tutulsa, haksızlık oluyor. Benim eksik kaldığım oldu bundan önce terlik ve ayakkabı dağıtılmıştı biz alamamıştık ihtiyacımız olduğu halde. (K12)

Hiç bir şeyden faydalanmadım, kıyafet verdiler torbada bir pantolon bir de bebek terliği çıktı onu da ben tanıdıklarına verdim, battaniye istemiştım gelince verelim dediler bana, eğer gelirse yardım adaletli dağıtacaklarını düşünüyorum. (K10)

Hayır, su hariç dağıtımlarda adalet olduğunu sanmıyorum, ben yardımlar dağıtırken burada değildim ama hijyen paketi verilmiş, ben geldikten sonra bana dağıtılan hiç bir şey olmadı, geçenlerde hijyen paketi dağıtılmış eşim görüp kendisi istemiş o şekilde almış. (K9)

Herkes 10-15 bin tl yardım aldı, ben devletin hiç bir şeyinden faydalanmadım konteyneri bile bana devlet değil çadırda kaldığım insanlar sağladı. (K8)

Hayır, ben buraya geldiğimde kişi başı battaniye yatak veriliyor demişlerdi ben gittiğimde yok dediler, başka bir görevliye söylediğimde alabildim. Kızılay erzak dağıtıyordu alamadım, bazılarının iki kez aldığını duydum. (K20)

Katılımcıların sosyal yardımlardan adaletli şekilde faydalanamadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcı K12 sosyal yardımların adaletsiz dağıtılmasının önüne geçmek amacıyla sosyal yardımların konteyner numarası kullanılarak dağıtılması gerektiğini belirtmiştir.

5.3.4. Psikososyal Destek

Katılımcılara “Çocuklarınız ve kendisiniz için yeterli psikososyal desteği aldığınızı düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların kendileri ve varsa çocukları açısından psikososyal destek ihtiyacını değerlendirmeleri hakkındaki anlatılarına

yer verilmiştir. Katılımcıların psikososyal destek ihtiyacını; talep edip etmemeleri üzerinden ele aldıkları görülmüştür.

Ben hiç almadım. Hiç görüşmedim kimseyle, talep etmedim. Çocuğuma da randevu alsam mı diye düşündüm ama hiç öyle bir vakit de olmadı açıkçası. (K1)

Yok, talebim olmadı, ben çocuğum hakkında görüşmek istemiştım çok sinirli, kemoterapiden mi artık bilmiyorum ama ondan dolayı psikolojik destek almak isterdim, burada zaten veriliyormuş ama gidemedim daha doğrusu. (K7)

Yok, talep etmedim gerek duymadım. Kızım 26 yaşında en ufak bir rahatsızlığını farketsem talep ederdim ama etmedim. (K10)

Talebim daha önce olmadı almadım. (K14)

Hiç almadım, talep etmedim. İhtiyacım olduğunu düşünmüyorum. (K18)

Biz kendimiz talep etmedik, çocuklarımızın ihtiyaçları var aslında ama kendileri istemiyorlar. (K17)

Katılımcılar psikososyal destek hizmetinden yararlandıklarını ve deneyimlerini şu ifadelerle aktarmışlardır;

Çocuklarım için istedim. Çocuklarım görüşmek istemedi. Benimle çok ilgilendi psikologlarımız. Bebeğim olduğu için gidemiyorum. 5 aylık. Birkaç defa benimle evde görüşmeye geldiler. (K3)

Evet, burada psikolojik destek sağlıyorlar, psikiyatrlar var çocuklarla ilgileniyorlar, bu konuda çok iyiler. (K8)

Evet, ben normalde çocuklarıma psikolojik destek alırım, çocuklarım için öfke sorunları hakkında daha önce de destek almıştım. Şimdi de aldım, gerekli görüldüğü zaman alırım. Yeterli olduğunu düşünüyorum. (K11)

Burada psikolog arkadaşlar vardı, ilgilendiler, bizi çağırdılar gittik konuştuk. Sadece kendim değil herkes hepimiz için söylüyorum, bizler gerçekten yönlendirilme ihtiyacı duyuyoruz. Bizi yönlendiremeyeceklerini söylüyorlar. Gidip orada konuşmak bile beni yorduğu için ben kendim bıraktım, oğlumun hem depresyon kaynaklı hem babasıyla ilişkisinde sorunları vardı o da destek alıyordu. O da artık bıraktı. Depremden sonra aile ilişkilerinde; çok fazla boşanmalar, kavgalar, anne-baba ve çocuklar arasında tartışmalar oluyor. Çünkü herkes gergin. (K12)

Ben kendimde farklılığı farkediyorum ama çocuklarımın da destek almasını istiyorum onları da yavaş yavaş yönlendireceğim, bende farklılık olduğunu anlıyorum bundan memnunuz. Çünkü gerçekten benim maddi durumum yoktu, benim dinlenilmeye ihtiyacım vardı bu hizmeti burada aldığıma memnunuz oldum tek sıkıntım psikososyal destek aldığı yüzler değişiyor. (K20)

Katılımcılar psikososyal destek hizmetinden yararlanmak amacıyla talepte bulunduklarını ancak destek alamamaları ile ilgili deneyimlerini şu ifadelerle aktarmışlardır;

Hayır, alamadık. Bize ulaşıldı talep ettik dönüş yaptıklarında ben uygun değildim. Tekrar randevu aldım gideceğim. Çocuklar psikolog istemiyor özellikle kızım enkazda kaldığı için ve hemen arkasından bir sürü ceset gördüğü için ben görüşmesini çok istemiştin. (K4)

Yok destek almadım, talep ettim kendi adıma ama daha bana sıra gelmedi, özelde de gidecek vaktim olmadı, kendim için almak istiyorum, çocuklarım iyi onlarda beni kötü görünce biraz etkileniyorlar. Teyzelerini ve kuzenlerini kaybettiler, onlar da benimle aynı şeyi yaşadılar ama bize göre daha çabuk mu atlattılar ya da ben atlatabilirim mi bilmiyorum. (K9)

Katılımcı K6 psikososyal destek ihtiyacını inanç üzerinden değerlendirmiş ve inancın kendisine psikolojik destek sağladığını şu ifadelerle aktarmıştır;

Çok şükür inançlıyız bunun Allaha geldiğini biliyoruz, bunun bir afet olayı ve fay hattının gazının boşalması gerektiğini biliyoruz, ölümün Allaha geldiğini biliyoruz bu da bizi rahatlatıyor zaten, gerekli psikoterapiyi buradan alıyoruz. Bu yüzden talebim olmadı. (K6)

Katılımcı K19 herhangi bir talebinin olup olmadığını belirtmemiş ancak psikososyal desteğin erişilebilir durumda olduğunu düşündüğünü şu ifadelerle aktarmıştır;
Benim ailemin kaldığı köye de her gün aile bakanlığından geliyorlar, psikososyal destek erişilebilir durumda. (K19)

5.3.5 Konteyner Kentin Hijyen Koşulları

Katılımcılara “Konteyner kentin hijyen koşulları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentin hijyen durumu hakkındaki anlatılarına yer verilmiştir. Katılımcıların konteyner kentin hijyen koşullarını; yolların yapılmamış olması, suya erişimin olmaması, ortak çamaşırhane kullanımı, çöpler ve gider kokusu, konteynerlerin yapısı, evde gıda biriktirilmesi üzerinden ele aldıkları görülmüştür. *Sadece şu beyaz topraktan rahatsız oluyoruz. Ne bir çamaşır serebiliyoruz, ne kapıyı açabiliyoruz? Sürekli toz içeri giriyor, bir de astım hastası olduğum için sürekli zorluk yaşıyorum bir araba geçtiğinde çok toz oluyor. (K8)*

Çevrede hijyen yok. Çünkü sokaklar daha yapılmadı. Toz toprak çok fazla. Zaten binaların yıkılmasıyla gelen tozlar da var. Asfalt ya da kilitli taşlardan yapılacağını öğrendik. Diğer konteynirlarda gördüğüm kadarıyla çoğunda yapılmış ama bizimkinde gecikti. (K9)

Yol yapılmamış o yüzden hijyen yok olduğu gibi toz içeride günlük silsem de konteyneri hiç faydası olmuyor. (K7)

Katılımcılardan K15 isimli konteyner kentte kalanların yolların henüz yapılmamış olması sebebiyle konteyner kenti hijyen açısından yetersiz olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Hijyen şu an daha iyi çünkü sularımız yoktu. Su olmayınca hijyen de olmuyor haliyle. Duş alamıyorduk. Haftada bir başka yerlere gidiyorduk. Kovalarla su getiriyorduk. Eşlerimiz akşamları işten gelince pet şişelerle su getiriyorlardı. Günümüz o pet şişelerindeki sularla geçiyordu veya su tankeri geliyordu, şu an ara ara sularımız gidiyor. (K3)

Su yokken çok zorlandık, su geldiği zaman rahatladık. (K4)

Katılımcılar suyun olmaması halinde kişisel ve çevresel hijyenin olamayacağı ifade etmişlerdir.

Çamaşır makinemiz yoktu eksikti, tabi isteyen getiriyor. Ben kendiminkini getirdim bebeğim olduğu için. Her evde bir çamaşır makinası olması gerekiyor.(K3)

Çamaşırhanelerin ortak olması çok sıkıntı oldu. Sıra almak da zor. Daha önce bir kadının alerjisi varmış söylememiş ondan sonra çamaşır makinasını kullanan kadınlar ailecek kaşıntı oldu. Keşke K-19daki gibi bizlerinde konteynerinde çamaşır makinası olsaydı. (K4)

Genel olarak hijyen konusu sadece çamaşırhanede problem oluyor. Toplu yıkandığı için çamaşırlar hepimiz hastalanıyoruz. Kimileri kedi besliyor kimleri köpek besliyor ve onların minderlerini bizim kıyafetlerimizi yıkadığımız çamaşır makinalarında yıkıyorlar. Biz hastalanırsak emin olun ki %90 sebebi çamaşırhanelerdir. Kanser hastaları için ayrı çamaşır makinaları belirlendi ama diğer hepimiz normal toplu çamaşırhaneyi kullanıyoruz. (K11)

Katılımcılar ortak çamaşırhane kullanımının daha önce bir ailenin hastalanmasına sebep olduğunu, her konteynerde çamaşır makinasının olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların ortak çamaşırhane kullanımını uygun bulmamaları, tanımadıkları insanlarla birlikte çamaşırlarının yıkanıyor olmasının hijyen algıları ile tutarlılık göstermemesinden ve bulaşıcı hastalıklardan korkmalarından olabilir.

Konteyner kentin hijyen durumunu çöpler ve gider kokusu üzerinden ele alan katılımcıların anlatıları şu şekildedir;

Konteynerde kaldığımızdan kaynaklı sanırım ne kadar temizlesek de ister istemez ara ara bizim tuvalet ve lavabolarımızdan koku geliyor. Komşularımız kapılarının önünde çöp biriktirmese, kapılarının önünü herkes temizlese mesela suyumuz varken yıkayabiliyoruz. Günlük olarak belediyeye ait çöp kamyonları geliyor, çöpleri topluyor ama yine de dediğim gibi biz kendi kapımızın önündeki çöpleri almak zorundayız. Rüzgarla geliyor kimse kendisi atmıyor ama yine de rüzgarla geleni de temizlememiz gerekiyor. (K12)

Çok kötü yani pek bir şey göremiyoruz ki temizlik konusunda biz kendimiz yapıyoruz ama mesela çöpler falan çok sık dökülmüyor kokuyor, bir de çöpü ordan oraya taşıyorlar çöp

sularının izi kalıyor yerlerde, sadece geldiğimden beri bir kere mahallenin temizliğinin yapıldığını gördüm. (K18)

Bazı sabahlar sokağın bir ucunda 2-3 kişi diğer ucunda 2-3 kişi görüyorum çöpleri topluyorlar, temizlik yapıyorlar. Kimisi evinin önünü pırıl pırıl yapıyor kimisi de hiç süpürmüyor. En ufak şey zaten ortada olduğu zaman rüzgar savuruyor. Evinin önünü temizlesen de tekrar kirleniyor. Şuan konteynerin çevresi temiz bence bir sıkıntı yok. (K20)

Katılımcı K19 konteyner kentin hijyen durumunu konteynerlerin yapısı üzerinden şu şekilde aktarmıştır;

Hem bulaşık yıkayıp hem yemek yapmaya çalıştığımız alan çok küçük bir alan. Mutfak oturduğumuz odadan ayrı değil. Tuvaletle odalar hemen hemen iç içe. Konteynerin önünde ayrı bir alan yok (merdiven, eşik vs.) yağmurdan çamurdan geldiğimiz zaman ne dışarıya, ayakkabılarımızı bırakabiliriz ne de içeride koyabileceğimiz bir yer yok. İçerisi kirleniyor. Bu da hastalanmaya sebep olacak. (K19)

Katılımcı K12 konteyner kentin hijyen durumunu konteyner kentte kalanların gıda istifleme üzerinden değerlendirmiş ve şu şekilde aktarmıştır;

Evde çok fazla birikim yapıldığı için özellikle gıda ürünlerinde kurtlanma falan oluyor. Kurtlanma olduğu zaman koku oluyor. Kendim görmedim ama komşularımdan birkaç kişi söyledi fare varmış. Bunun için AFAD'tan ilaçlama yapılması talep edilse bize söylenecek şey evlerinizde çok fazla gıda biriktiriyorsunuz olur. Bu konuda biz kadınların da hatası var. (K12)

Katılımcılardan konteyner kentin hijyen durumunun yeterli olduğunu ifade edenlerin anlatıları şu şekildedir;

Hijyen seti veriyorlar bize, ondan sonrasını da kendimiz sağlıyoruz. Konteynerin çevresi de temiz daha önce personel sıkıntısı vardı şimdi giderildi, şuan bir sıkıntı yok her yer temiz. (K17)

Hijyen seti veriyorlar. Konteynerlerin içini kendimiz temizliyoruz, çevresi de temiz(K13)

Herkesin ayrı bir konteyneri var ve herkes temizliğini yeterince yaparsa temiz olur. Bir de TYP çalışanları var çevreyi onlar temizliyorlar, şuana kadar karşılaşmadım olumsuz bir durumla. (K6)

5.4. Konteyner Kent Sorunları Ve Kadınların Gelecek Beklentileri

5.4.1. Konteyner Kentte Karşılaşılan Sorunlar

Katılımcılara “Konteyner kentte karşılaştığınız başlıca sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların konteyner kentte karşılaştıkları sorunlara yönelik anlatılara yer verilmiştir. Katılımcılar konteyner kentte karşılaştıkları sorunları; konteyner kentin fiziksel yapısı ile ilgili sorunlar, suya ulaşamama (su kesintisi-hijyenik suya ulaşamama), klimaların geç verilmiş olması, konteynerlerin bitişik inşa edilmesi ve ses yalıtımının yetersiz olması, ortak çamaşırhane kullanımı, konteynerlerin küçük olmasının kullanım konforu sağlamadığı, internet bağlantısının olmaması üzerinden ele aldıkları görülmüştür. Katılımcıların karşılaştıkları sorunları şu şekilde ifade ettikleri anlatıları şu şekildedir;

Su sorununuz çok fazla vardı bunu yaşadık ve hala yaşıyoruz dünden beri sularımız çamurlu geliyor, haberimiz olmadan sular kesiliyor ve hiçbir ihtiyacımızı karşılayamıyoruz en ufağı lavabo, bulaşık yani hijyen sorununuz oluyor. (K3)

Su sıkıntısı çok fazla çektik buraya tankerlerle su geliyordu biz koşa koşa gidiyorduk elimizdeki pet şişeleri doldurmak için kadın erkek çocuk sıra için kavga ediyorlardı utanıyorduk biz ordan su olmaya ama mecburuz, çocuklarımız hasta oldu ishal kusma enfeksiyon kaptılar çünkü banyo yapamıyorlardı, çamaşırları hiç yıkayamıyorduk. Ben annemin evine giderken utanarak gidiyordum, çok zorda kaldığım için çamaşırları götürüp yıkıyordum, banyo yapamıyorduk sıcak suyumuz yoktu, tankerle su geldiği gün 5-6 şişeyi kapının önüne koyup güneşte ısıtıp onunla duş aldık. (K12)

Katılımcılar, konteyner kentte suya ulaşmakta zorluk yaşadıklarını, suya ulaşamamaları sebebiyle hijyenik bir yaşam süremediklerini bu durumun kişisel temizlik ihtiyacının giderilmesini zorlaştırdığını, çocukların bu sebeple hasta olduklarını ifade etmişlerdir.

Deprem sonrası konteyner kentin hijyenik su ihtiyacının su tankerleri ile karşılandığı ve katılımcıların su tankerinden su alabilmek amacıyla sıraya girdiğini ifade etmişlerdir.

Eşimle tartışamıyorum, özelim hiç yok keza onlar için de öyle, hangi kadın kim kocasıyla o gün kavga etmiş ben biliyorum, sesini yükseltme ihtimalin yok. Konteynerler iç içe olduğu için giriş çıkışlar her şey çok göz önünde, sahnede gibiyiz her zaman. Hiç tanımadığım kişi komşum oluyor karısına bağırıyor ve biz bunları duyuyoruz. (K4)

Katılımcı K4 konteynerlerin ses yalıtımının yeterince iyi olmadığını ve konteynerlerin bitişik şekilde inşa edilmesinin aile mahremiyetine zarar verdiğini ifade etmiştir. Daha önce katılımcı K18 ve katılımcı K19 da konteyner kentte kalırken özel ihtiyaçlarını konusunda zorlandıklarını şu ifadelerle aktarmışlardır;

“Kadınsal olarak çok zorluk yaşıyoruz, bir pet bile değiştirirken o sesin çıkmaması için o kadar uğraşıyoruz ki, yeterki o ses çıkmasın fark edilmesin diye uğraşıyoruz.” (K18)

Evet, banyo yaparken tuvaleti kullanırken rahat değilim. Çünkü yan tarafımda konteynerde kalan bir kişi var ve ses yalıtımı pek iyi değil. Bizim yan tarafta başka çalışan arkadaşlar kalıyor ve konuştuklarımız duyuluyor. O kişilerin sesi de bize geliyor ve bu beni çok rahatsız ediyor. Ses geçirgenliğinin olmamasının mahremiyet alanımı zedelediğini düşünüyorum. Tuvalette bile rahat kalamıyorum, ses olur mu diye. Banyo üzerimi giyinebileceğim kadar büyük değil, banyodan giyinmeden çıksam yan odaya geçsem benimle birlikte kalan arkadaşşıma “şuraya geçer misin, buraya geçer misin gözünü kapatır mısın” demek zorundayım bu konularda sıkıntı yaşıyorum.(K19)

Araştırmanın yapıldığı K-12 ve K-15 konteynerlerinin her ikisinde de ortak çamaşırhanelerin olduğu görülmüştür. Çamaşırhanelerin görevlilerce sabah saatlerinde açıldığı ve gün içerisinde sahadan uzaklaşma durumlarında (yemek ve diğer kişisel ihtiyaçlar) çamaşırhanelerin kilitlendiği ve bu verilen molaların uzun olması halinde çamaşırların içeride kaldığı ve çamaşırhanein mesai saatleri dışında açık olmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar ortak çamaşırhane kullanımını konusunda yaşadıkları rahatsızlıkları şu ifadelerle aktarmışlardır;

Çamaşır yıkamak için gidip gelemiyorum belimde ve ayaklarım da platin var, çamaşırları götürüp getiremiyorum bana yakın olsa yani makine evimde olsa iyi olurdu. (K5)

Benim için çamaşır makinasının evin içinde olmaması çok zor belli saatlerde çamaşırhaneye gitmek, onları çalıştırmak, istediğim saatlerde çalıştıramıyorum bu biraz

titiz insanlar için zor, gidiyorum boşta çalıştırıyorum deterjan sirke koyuyorum, o bana biraz zor geliyor. (K9)

Çamaşırhaneye gittiğim zaman görevlilerin geç gelmesi, sıra beklememiz, eksik ürünleri (temizlik ürünleri, sıvı sabun) görevlilerden istediğimizde sürekli yok demelerine sinirleniyorum.(K14)

Çamaşırhane sıkıntımız var, çamaşırları hepimiz bir arada yıkıyoruz, biraz hastalıklar oluyor, ilk etapta kaşıntı yaşadık hepimiz demek ki çamaşırhanelerden bulaştı ilk defa başımıza geldi, başka konteynerlerde kurt olduğu söylendi. Çamaşır makinaları bireysel olsa daha avantajlı olurdu, çamaşır makinası artık temel ihtiyaç. (K11)

Katılımcılar Adıyaman'ın iklim şartlarının da kendileri için zorlayıcı olduğunu, konteyner kentlere klimaların geç verildiğini, hava sıcaklığının yüksek olmasının baş ağrılarına ve çeşitli hastalıklara şu ifadelerle aktarmışlardır;

Hava çok sıcaktı klima yoktu herkeste sıcaktan kaynaklı baş ağrısı mide bulantısı, hepimiz enfeksiyon kaptık ama çok şükür şuanda klimalarımız var yollarımız yapıldı. (K12)

Klimaları çok geç verdiler haziran temmuz sıcaklarını zor geçirdik, temmuz sonu ağustos başında verdiler.(K19)

Katılımcılar konteynerlerin fiziksel özellikleri sebebiyle yaşadıkları zorlukları şu şekilde aktarmışlardır;

Konteyner kentin geneli güzel ama sadece ufak tefek arızalar oluyor onları söylüyoruz ama geciktiriyorlar yapmıyorlar mesela benim banyom su kaçırıyor banyo yapınca her yer ıslanıyor bunu defalarca söyledim ama birşey yapılamaz denildi kendim yapmaya çalıştım ama onların da yapması lazım burada 500 tane konteyner var ben belki kendiminkini yapabilirim ancak bir başkası yapamayabilir. (K11)

Duşa kabinin alt kısmı su alıyor viledayla almak zorunda kalıyorum sürekli görevlilere söyledim ama ilgilenmediler. (K14)

Damımın üstü akıyor, ona bir çare bulunursa şükrederim, kapımın üstüne de borçla sundurma yaptırdım. (K10)

Benim en rahatsız olduğum banyo ve tuvaletti, banyoda kilitli kaldım bir kez kapıyı kırmak zorunda kaldık, görevliyi çağırdık tamir edilmesi için ancak yeteri kadar iyi tamir edilmedi. Duşabin kullandıktan sonra su birikiyor gitmiyor, silikon iyi çekilmediği için su dışarı akıyor ve etrafı batırıyor, görevliler tarafından tamir yapıldığı zaman yeterince özenilmiyor. Mutfak tezgahımda silikon iyi çekilmediği için su aşağı akıyor, çatılar da açıklıklar var akıyor, yağmur yağduğunda konteynerin içi ıslanmıştı. Konteynerin alt kısmında açıklık var bazı konteynerlerin yolda hasar gördüğü söylendi benim konteynerim onlardan biri olabilir, konteynerin alt kısmının kontrplak olması beni korkutuyor çocuklarım zıplayınca sağlam değil gibi geliyor. (K20)

2 türlü konteyner varmış AFAD'ın yaptığı biraz daha malzemeleri, zemini falan düzgün bizimki o şekilde değil, çok sıkıntıları vardı, geldiğimizden beri zaten bunlarla uğraşıyoruz. Çok sallanıyor, banyodan su sızıyor. Tuvaletten su sızıyor, her taraftan su sızıntısı oluyor. (K1)

Katılımcılar konteynerlerin yapısı kaynaklı problemlerden dolayı görevli kişilere ulaştıklarını ancak arızaların giderilmediğini veya yeterince özenli yapılmadığını bu durumdan rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar konteynerlerin yeterli genişlikte yapılmadığını, mutfak tezgahlarının küçük olduğunu, çocuklar için ayrı bir çalışma alanının olmadığını, kalabalık ailelerin yaşam şartları açısından elverişli ortam sağlamadığını şu ifadelerle aktarmışlardır;

Tezgahı çok küçük olduğu için tek tek elimde yıkayıp durulayıp kurulayıp yerine koyuyorum bulaşıkları çünkü 4 kişiyiz biz konteynerde zor oluyor. (K9)

Alanımız dar, bunun verdiği bir sıkıntı da oluyor ister istemez, oğlum 11.Sınıf öğrencisi çok sıkı ders çalışması lazım ama ders çalışmıyor, internet yok çalışabileceği bir alan yok, o içerde ders çalışırken benim 2.5 yaşındaki çocuğumla birlikte dışarı çıkmam gerekiyor dışarda sokakta ister istemez ses oluyor, ders çalışma alanının olmaması bizim için en büyük sıkıntı. (K12)

Bir kere alan çok küçük yapılabilecek hiç bir aktivite yok, ben kendim beden eğitimi öğretmeniyim, koşuyorum insanlar tuhaf bakıyor, yapabileceğimiz aktivite yok. (K18)

Eşyalarımızı sığdırmak konusunda çok problem yaşıyoruz ailemin yanına gittiğimde, kalabalık bir aileyiz 4-5 kişi kalıyoruz. Gittiğim zaman ne kıyafetimi bulabiliyorum, temizliği bile zor yapıyoruz her şeyi üst üste koymuş şekildeyiz. (K19)

Katılımcılar tarafından konteynerde karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri de alt yapı eksikliği ve internet bağlantısının olmaması olarak belirtilmiştir. Katılımcılar şu ifadelerle aktarmışlardır;

Çocukların eğitimleri için internet getirilebilir, televizyon istemiyorum ama internet olsa çok iyi olurdu. (K11)

Çocuklarımdan biri 12, biri 7.sınıf alt yapı olmayınca internet bağlatamadık. Turkcell var onun ücretine de 1000 TL'den başlıyor dediler onu da ödeyemeyiz diye bağlatamadık. (K9)

5.4.2. Kadınların Gelecek Beklentileri

Katılımcılara “Geleceğe dair bir planınız var mı? Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz? sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında kadınların gelecek beklentileri hakkındaki anlatılarına yer verilmiştir. Katılımcıların gelecek beklentilerini; barınma ihtiyacı, istihdam kaygısı, bir beklentisinin olmaması, hayatın geçiciliği üzerinden ele aldıkları görülmüştür.

Gelecek beklentilerini bir beklentisinin olmaması üzerinden ele alan katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Bir planım yok. Düşünemiyorum geleceği. Bugünü düşünüyorum. Yarın düşünemiyorum. Bugün karnım doyduysa tamamdır. (K3)

Hiç bir planım yok, çünkü bütün planlarımız yarım kaldı. Çocuklarıma bir şey olmasın gerisi de yalan diyorum. Çünkü umutlarımızın hepsi gitti. Yarın kalkarız şunu yaparız dediğimiz gün bütün umutlarımız yıkıldı, hiçbir şey kalmadı. (K8)

Şuan için geleceğe dair çok plan kurmuyorum. Sadece çocuklarımın eğitimleri, eğitimle bir yerlere gelmeleri ve eğitimlerine her türlü destek vermek başka yok. (K9)

Hiçbir planım yok, önceden çok düşünürdüm şunu yaparım, böyle yaparım. Şu anda depremi yaşadıkten sonra hiçbir planım yok. Hiçbir şeyi aklımdan geçiremiyorum. Ölümle burun buruna geldim. Enkazdan çıkacağımı bile hiç düşünmedim, kimse sesimi duymaz, kaldım diyordum burada. (K5)

Hiç bir şey, yarını bile düşünemiyorum düşündük zamanında, kendimiz için düşündük çocuklarımız için düşündük, depremin olduğu gece çocuklarım uyuduktan sonra tuvaleti banyoyu yıkayayım dedim sonra neyse kalsın yarın yaparım dedim ben onu bile yapamadım o yüzden geleceğe dair hiç bir beklentim yok. (K12)

Bilmiyorum, yani geleceğe dair ne düşüneceğimi bilmiyorum hayat şartları bize ne gösterir bilmiyorum bir planım yok. (K15)

Kendimle ilgili hiç bir planım yok çünkü yaşıyıp gidiyoruz, sadece öğretmenliğe devam etmek istiyorum. (K18)

Ben geleceği yaşamıyorum, beklemiyorum da. Ben şu anı yaşıyorum. (K20)

Gelecek beklentilerini hayatın geçici ve ölüm üzerinden ele alan katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Ben açıkçası depremden sonra herkesin psikolojisinde değişiklikler olduğunu düşünüyorum. Yaşama dair fikirlerinin değiştiğini, ne için yaşıyoruz gibi sorgulamaların başladığını düşünüyorum. Herkes gibi benim için de o şekilde oldu. Yani ölümün ne kadar yakın olduğunu anladım. (K1)

Bir saniye sonra ne olacağımızı bilmiyoruz. Yani ailem yanımda olsun, çocuklarım yanımda olsun. Her şeyin gelip geçici olduğunu anladım onların sağlıklı olmasını istiyorum. (K6)

Geleceğe dair beklentilerini barınma ihtiyacı üzerinden ele alan katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Vallahi güzel bir evim olsa, böyle dayalı döşeli, kiracı olmayalım. Burada en büyük sıkıntı zaten ev sorunları kira almış başını gitmiş. Yani kira derdi olmasa bir emekli maaşıyla idare etmeye çalışacağız. (K2)

Hiçbir planım yok. Bundan sonra bekleyeceğim. Devlet bana ev verdikten sonra bir düşüneceğim. Ev çıkmasını bekliyorum açıkçası. Ev olana kadar da gidecek hiç bir kapım yok. Kesinlikle yok. ilk planım ev, evden başka bir şey yok. (K4)

Bir planım yok sadece evim bayağı bir hasarlı onu yaptırmak istiyorum. (K7)

Bir ev yapmayı düşünüyoruz, önce sağlık ve huzur olsun, çocuklarım ortada kalmasın. (K13)

TOKİlerimiz yapıldığı zaman rahat ve huzurlu bir şekilde evimize geçmeyi düşünüyoruz. (K14)

Açıkcası evler olursa ya da tamir edilirse eve geçmeyi düşünüyoruz, başka bir yere taşınmak gibi bir planımız da yok, başka illere iş başvurusunda bulunacağım ailem de evler olana kadar konteynerde yaşamaya devam edecek. (K19)

Katılımcı K17 geleceğe dair beklentilerini istihdam ihtiyacı üzerinden ele almıştır.

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Şuan herhangi bir planım yok, 2 çocuğum iyi olsun, çalışma sürem bitmesine 6 ay kaldı, bitince ne yaparım onu düşünüyorum.(K17)

Katılımcı K16 geleceğe dair beklentilerini barınma ihtiyacı, hayatın geçiciliği ve istihdam ihtiyacı üzerinden ele almıştır. Katılımcının ifadeleri şu şekildedir;

Keşke bir ev bulabilsek ama o da zor, bir evim olmasını ve rahata ermeyi istiyorum ama imkanımız yokmuş gibi geliyor, yarın ölmeyeceğimiz ne malum, insan bilmiyor ki. Bir iş bulsam çalışsam, emekli olmam için 3 yıl sigortam eksik ne bir yerde çalışabiliyorum ne para yatırabiliyorum. (K16)

5.5. Konteyner Kentlerde Kadınlara Yönelik İyileştirmeler

Katılımcılara “Kadınlara yönelik ne tür iyileştirmeler yapılabilir? Önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve bu başlık altında konteyner kent yaşamını kadınlar için daha yaşanılır hale getirmeye yönelik değerlendirmeleri hakkındaki anlatılarına yer verilmiştir. Katılımcıların konteyner kentte yapılabilecek iyileştirmeleri; sosyal donatı mekanları, istihdam sahası ve meslek edindirme kursları olarak üzerinden ele almışlardır.

Katılımcılar sosyal donatı mekanlarını; yürüyüş yolu, kadınlara özel kafe, kuaför-cami-bakkal gibi yapılar, çocukları ile birlikte vakit geçirebilecekleri eğitici alanlar, kadınların kalabalık vakit geçirebilecekleri bir mekan üzerinden değerlendirmişlerdir.

Kadınların akşamları yürüyüş yapabilecekleri bir alan yapılabilir. (K18)

Dikiş kursu, kuran kursu var. Tuhafiye, eczane ve manav açılıyor, bakkalımız açıldı. Yeteri kadar mekan olduğunu düşünüyorum. (K10)

Gece veya gündüz açık olan kadınlara özel bir çay evi olabilir. Kuaför olmaması büyük bir eksiklik kadınlar çok fazla yıprandı, kuaförün açılması kadınlara iyi gelebilir. (K3)

Piknik alanı olsa güzel olurdu, mesire yeri olmasını isterim. (K13)

Toplantı salonu olur, çay bahçesi komşularımızla toplanıp kendi aramızda kuran okuyalım bir sohbet edelim, bir çay içelim kahve içelim ama bunu yapabileceğimiz bir alanımız yok. 6-7 kadın bir odaya sığamıyoruz, hep beraber oturalım birer elişi yapalım, kafamızı dağıtalım ama öyle bir alanımız yok. Kuaför mesela, başka konteynerlerde duyduk kuaför salonu açılmış, bizde de olsa bir değişiklik olur bizim için. (K12)

Kütüphane, terzi, kurslar açıldı. Kuaför, bakkal, cami ihtiyaç. Biz kadınlar yufka ekmek alamıyoruz çocukların beslenmesi için, arabamız yok çarşıya gidemiyoruz, ben çocuğuma bir yufka yapacaksam hemen gidip bakkaldan alabileyim. Konteynerler için en önemlisi bakkal ve kuaför bence. Manavla karışık market türü küçük bir bakkal olmalı. Sebzemiz meyvemiz elimizin altında olsun.(K4)

Kahvehane gibi kadınların çay içip oturabileceği yer, sohbet edebileceği, kuran okuyabileceği yer olsa güzel olurdu. (K14)

Eğlence mekanı gibi bir yer olsa çok iyi olur, en zorunu kadınlar yaşıyor. (K17)

Kadınlar bir araya gelse sorunlarını birbirleriyle konuşsa, toplanabileceğimiz sosyal bir alan olsa, bana göre bir evin temel taşı kadındır, kadın iyi olmazsa evden kimse iyi olmaz o yüzden kadınlarla daha çok ilgilenilse. (K8)

Önce bir kafe gerekirdi, sadece kadınların gittiği bir kafe. Çünkü çoğu kadın evde sıkıldığını söylüyor. (K20)

Katılımcılar istihdam sahasını; kadınlara çalışmaları için oluşturulabilecek iş sahaları ve el emeği ürünleri üzerinden satış yapabilecekleri bir alan üzerinden değerlendirmişlerdir. Özellikle çocukları olmayan kadınlar için çalışma sahası oluşturulması çok iyi olurdu. (K16)

Kadınlara daha fazla destek verilmesini isterdim özellikle çalışmayanlar kadınlara yönelik iş sahalarının oluşturulmasını isterdim, konteynerde kalıyoruz evimiz yok çocuklarımızın hepsi okuyor hiç olmazsa konteynerde bir iş verilebilirdi. Mesela fabrikalardan iş gönderebilirler hem çocuklarımıza da bakarız. (K13)

Zaten psikososyal destek merkezi ve halk eğitim var bir de iş alanı olsa çok iyi olurdu. (K17)

Konteyner kentlerde tuhafiyeler açılrsa ve kadınların kendi yaptıkları el işlerinin sergilenmesine ve satılmasına imkan verilse çok güzel olur. (K20)

Katılımcılar meslek edindirme kurslarını; eğitim ve grup çalışmalarının yapılması, meslek, hobi ve okuma-yazma kurslarının açılması üzerinden değerlendirmişlerdir.

Kadınların vakit geçirebilecekleri bir yer olabilir. Bu konteynerde kadınlara programların yapıldığını duymadım. Bir kurs merkezi olabilir. Dediğim gibi programlar olabilir. Eğitim odaklı çocuklarıyla birlikte vakit geçirebilecekleri bir yer olabilir. (K1)

Konteynerde kalan kadınlar için eğitimler, grupla çalışmalar yapılırsa çok iyi olur, hem şuan psikolojik olarak da desteklenmeleri gerektiğini düşünüyorum onun dışında konteynerde

yapılabilecek bir şey yok. Alan dar ve kısıtlı, zamanlarını güzel geçirebilecekleri eğitim konuları olabilir, Adıyaman'da çoğu kadının okuma-yazması yok, okuma-yazma kursu olabilir meslek edinme kursları çok faydalı olur diye düşünüyorum, kadınların güçlendirilmesi amacıyla bir şeyler yapılabilir. (K19)

Kadınlarla ilgili el sanatları -boyama ve resim kursu- olabilir, o şekilde en azından kadınlar rahatlayabilir. (K5)

Okuma yazma kursu açılabilir okuma yazma bilmeyen kadınların sayısı çok fazla, geçen ay kuran kursu açıldı az kişi katılım sağladı diye kapattılar ama çoğunun haberi yoktu. Bizim duymamızla kapanması bir oldu, tekrar açılmasını istiyoruz komşularıyla birlikte.(K11)

Kadınların yeni hobiler edinebileceği ortamlar oluşturulabilir, depremden sonra kadınların çok fazla yıprandığını düşünüyorum. (K18)

Kütüphane, dikiş-nakış kursu ve kuran kursu var. Zaten insan kendini evine ve çocuğuna anca yetiştiriyor. Açılan kurslar yeterli bence. (K6)

SONUÇ ve TARTIŞMA

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli 7.6 ve 7.7 şiddetinde ülkemizde gerçekleşen depremler 11 ili etkilemiştir. Bu depremler sonrası 53 bin 537 kişi hayatını kaybetmiş, 107 bin 213 kişi yaralanmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının açıklamalarına göre Hatay’da 13 bin 883, Kahramanmaraş’ta 7 bin 295, Adıyaman’da 5 bin 826, Malatya’da 4 bin 197, Gaziantep’te ise 3 bin 805 olmak üzere bölgede 36 bin 932 bina deprem anında yıkılmıştır. Toplam 872 bin bağımsız bölümden oluşan 311 bin bina ise aldıkları hasarlar nedeniyle kullanılamaz hale gelmiştir. Depremi ardından hayatta kalanlar için fizyolojik ihtiyaçlarının yanında barınma ihtiyacının karşılanması da büyük önem taşımaktadır.

Depremden etkilenen 14 milyon insan için birçok binanın yıkılması ve kullanılmaz hale gelmesi sebebiyle konut ihtiyacı doğmuştur. Çadırkentler ve konteyner kentler bölgenin ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak ilk kurulan toplu yaşam alanları olmuştur. Adıyaman ilinde de bu sebeple çok sayıda konteyner kent kurulmuştur. Kurulan bu konteyner kentler 21 metrekaarelik konteynerlerden oluşmaktadır.

Doğal afetler hiç şüphesiz meydana geldikleri çevrede canlı ve cansız tüm varlıkları etkilese de çocuk, yaşlı, engelli ve kadın gibi dezavantajlı grupların bu süreçlerde daha çok etkilendiği yapılan çalışmalarda da görülmüştür.

Türkiye’de ilk kez yapılan Ipsos Türkiye’nin “Krizle Karşı Güçlü Durmak: Afet Zamanlarında Kadınların Deneyimi” araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların %84’ü afet ve kaos dönemlerinde kadınların daha fazla etkilendiğini belirtmiş ve bu durumun nedenini ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsiyetler arasındaki sosyal statü farkları, sağlık sorunları, ekonomik güçsüzlük ve cinsiyete dayalı şiddet olarak açıklamışlardır (SES, 2023).

Neumayer ve Plumper de 141 farklı ülkede 2007 yılında afetler üzerine yaptıkları araştırmada cinsiyet farklılıklarının afete bağlı ölümlerin doğrudan nedeni olduğuna ulaşmışlardır (Gündüz,2023).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini ve kayıt altına alınmasını amaçlayan bu çalışma, konteyner kentlerde kalan kadın depremzedelerle yapılan

az sayıda çalışmadan biridir. Bu sebeple literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Adıyaman ilinde kurulan K-12 ve K-15 isimli konteyner kentlerden 20 kadın katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların her biri depremi birebir yaşamış, hayatta kalsalar da aile üyelerini, arkadaşlarını ve evlerini kaybetmiş yaşadıkları şehrin yerle bir oluşuna tanıklık etmişlerdir.

Görüşmelerden ortaya çıkan ve tekrarlanan temalar; kadınların günlük yaşamları, güvenlik ve özel ihtiyaçları, konteyner kent hizmetlerini değerlendirmeleri, kadınların sorunları ve gelecek beklentileri, konteyner kentlerin iyileştirmeleri üzerine değerlendirmeleri olarak belirlenmiştir.

Katılımcılar deprem sonrası gündelik yaşamlarında kadın olarak depremi yaşamamış gibi davranmalarının beklenildiğini ve bu sebeple ev işleri, çocuk bakımı, hasta bakımı, konteynerin temizliği, aile üyelerinin beslenmesinin kadınlar tarafından sağlandığı belirtilmiştir. Kadınların gününün büyük bir bölümünün ev işleri ve çocuk bakımı ile geçtiğini, geri kalan kısmında komşuluk ilişkilerinin iyi olması halinde komşuları ile vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Ural ve Ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde kadınların; çocukların ve aile üyelerinin bakımlarını sürdürdüğü, çocukları dışında hanedeki yaşlı bakımını da sağladığı ayrıca ev işi ve temizliğinin kadınlar tarafından üstlenildiği, Bradley ve diğerleri (2023) tarafından Nepal depremi sonrası yapılan çalışmada kadınların geleneksel rollerine devam ettikleri ve ev işlerinden sorumlu tutuldukları belirtilmiştir. Bu çalışmada da benzer şekilde yaşlı/engelli bakımını sağladığını ifade eden tek katılımcı K7 olmasına rağmen çocuğu olan tüm katılımcılar çocuklarının bakımlarının kendileri tarafından sağlandığını ifade etmiştir. Gul ve McGee'in (2021) Kashmir depremi sonrası yaptıkları çalışmada da paralel olarak kadınların hem çocuk hem de aile bireylerinin bakımlarını sağladıkları bildirilmiştir.

Konteyner kentin dar olması sebebiyle yuva olarak hissedilmesinin zor olduğunu ancak mecburi olarak benimsediklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda kadınlar konteyner kentte bir süre kalmanın yuva olarak hissedilmesi üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Konteyner kentte güvenlik ve mahremiyetin kadınlar açısından büyük önem kazandığı, depremin korkusunu atlatmaları üzerinde konteynerde kalmalarının büyük etkisi olduğunu ancak konteynerde tanımadıkları insanlar ile bir arada yaşamlarından dolayı endişeli

olduklarını belirtmişlerdir. Lebni ve diğ. (2020) Kerman şehrinde yaptıkları çalışma sonucunda kadınların, tanımadıkları birçok kişinin depremde sonra köylerine gelmesi sebebiyle güvensiz hissettiklerini ve bu sebeple dışarı çıkmaktan korktuklarını ifade ettiklerini bildirmişlerdir.

Kadınlar konteynerde kendilerine ait bir alanın bulunmamasını, konteyner kentin dar olması sebebiyle çocukları ile birlikte uyuduklarını bu durumun aile mahremiyetine yönelik olumsuzluklar içerdiğini, konteynerlerin bitişik konumlanması ve ses yalıtımının olmaması sebebiyle kendi ailelerine ve çevredeki ailelere yönelik mahremiyetin olmadığını düşündükleri ve kadınların öz bakımlarını yaparken zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ural ve Ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada; kadınların, farklı ailelerin ya da geniş ailelerinde aynı konteynerde kalmaları sebebiyle barınma sorunu yaşadıklarını ve kadınların bu alanda kıyafet değiştirmekte zorlandıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir. Benzer şekilde çalışmamızda K19 isimli katılımcı banyonun kıyafetlerini giyinebileceği kadar büyük olmadığını ifade etmiştir. Kim ve diğerleri (2021) tarafından Pohang depremi sonrası yapılan çalışmada barınma alanlarının ailelerin yaşamaları için ve kişinin özel alanının bulunabilmesi için yeterli büyüklüğe sahip olmadığını ifade ettiği ve katılımcıların kıyafetleri değiştirmek konusunda zorlandıklarını belirttiklerini bildirmiştir.

Konteyner kentin hizmet faaliyetlerine yönelik olarak; K-12 isimli konteynerde okulun bulunmasının K-12 ve K-15 isimli konteynerin çocukları tarafından kullanılması sebebiyle büyük bir avantaj olduğunu ancak deprem öncesi okullarında eğitime devam etmek isteyen çocuklar için ücretsiz ulaşımın bulunmaması, konteyner kentlerin şehir merkezine uzak olması sebebiyle ulaşımın dolmuş veya minibüslerle sağlanmasının konteyner kentte kalan herkes için zor olduğunu belirtmişlerdir. Dolmuş ve minibüs duraklarının konteyner kentlere uzak olması sebebiyle araca ulaşmanın da zor olduğunu bu durumda şehir merkezine herhangi bir ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gitmeleri halinde yeniden gelmelerinin kolay olmayacağını bildikleri için ihtiyacı karşılamaya yönelik tercihlerde bulundukları çoğu kez aldıkları ürünleri beğenmediklerini belirtmişlerdir.

Ural ve Ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada kadınların deprem sonrası sağlık hizmetlerine erişmek konusunda zorlandıkları, gereken ilaçların hemen tedarik edemedikleri bildirilmiştir bu durumun tam tersi olarak bu çalışmada katılımcılar konteyner

kentte bulunan sağlık birimlerinin kadınlar ve çocuklar için yeterli olduğunu ancak sağlık birimlerinin de her konteyner kentte yer alamadığını, kişisel aracı olanların zaman zaman devlet hastanelerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Gul ve McGee (2021) de yapmış oldukları çalışmada kadınların deprem sonrası yıkılan yollar sebebiyle sağlık kuruluşlarına erişimin zorlandığını bildirmişlerdir.

Konteyner kentin hijyen koşullarının iyileştirilmesi için suyun ulaşılabilir olmasını, gıda stoğu yapılmaması gerektiğini, bireysel temizliğin önemli olduğunu, konteyner kentin görevlilerce temizlendiğini ancak zaman zaman gider kokusu olabildiğini ifade etmişlerdir. Konteyner kentin yaşam alanı olarak küçük olması temizliğı kolay kılarsa da duşakabinlerin ve klozetlerin su sızıntısı yapmasının, konteyner kente asfalt yapılmadan önce konteynerlere sürekli toz girmesinin temizliğı zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Khosravi ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmada kadınların ihtiyaçlarının göz ardı edildiğı bu sebeple kadınların hijyenik pede ulaşamadıklarını bildirmiştir. Benzer şekilde Ural ve Ark. (2023) Kahramanmaraş depremi sonrası yaptıkları çalışmada yardım malzemelerinin dağıtımında eşitsizlik olduğunu, genellikle malzemelerin erkekler tarafından dağıtıldığını, kadınların hijyen ürünlerinin eksikliği nedeniyle zorluk yaşadıkları bulgulamış bu çalışmada ise kadınlar hijyen teması altında hijyenik pede ulaşım ile ilgili herhangi bir cevap vermemişler ancak konteyner kentlerde dağıtılan sosyal yardımların adaletli dağıtımı olmadığını düşündüklerini, gerekli ve yeterli ürünlerin ulaştırıldığı ancak dağıtımının düzenli sağlanmaması sebebiyle desteğin ulaşamadığı konteynerlerin olduğunu belirtmişlerdir. Safarpour ve diğ. (2020) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçları ulaşılmış ve katılımcıların yardım dağıtımı konusunda eşitsiz ve adaletsiz dağıtım olduğunu ifade ettikleri bildirilmiştir.

Psikososyal destek yardımının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından oluşturulan psikososyal destek konteynerlerinde sağlandığı, psikososyal destek birimlerinin ulaşılabilir olduğunu düşündükleri, tüm bireylerin randevu alabildiğı ancak psikososyal destek veren personellerin çoğunun il dışı görevlendirmelerle gelmeleri sebebiyle sıklıkla değiştiğı bu durumda kadınların düzenli olarak destek almalarını zorlaştırdığı anlaşılmıştır. Psikososyal destek birimlerince oluşturulmuş oyun odalarında yaş grubu değişkenlik gösteren çocuklarla oyun ve etkinliklerin yapıldığı, personelin olması halinde günün belirli bir saatinde oyun odasının aktif kaldığı görülmüştür.

Konteyner kentin kurulum aşamasında klimaların geç verildiği bu sebeple sıcağa bağlı hastalıkların oluştuğu, suya erişimin olmaması sebebiyle kişisel bakımın sağlanamadığı, konteynere gelen su tankerlerinden sağlanan suların güneşte ısıtılarak bedensel temizliğin sağlandığı, su olmaması sebebiyle hijyen koşullarının yeterince sağlanamadığı ve kadınların bulaşık yıkayamadığı, konteynerlerin fiziksel yapıları sebebiyle tavan ve tabanlarında aralıkların bulunduğu bu durumun konteynerde kalan kadınları yağışlı havalarda konteynerin su alacak olması endişesi taşımalarına sebep olduğu anlaşılmıştır.

Ortak çamaşırhane kullanımının deprem sonrası hastalık ya da engel durumu ile baş etmek zorunda kalan kadınları zor durumda bıraktığı, çamaşırhanelerin konteyner kentlerde birkaç tane olması sebebiyle özellikle ıslak çamaşırları taşımanın fiziksel güç gerektirdiği ev işlerini paylaşabilecek bir bireyin olmaması durumunda kadınların zorlandığı, çamaşırhane görevlilerinin kişisel ihtiyaç mollalarında ve diğer durumlarda çamaşırhanelere geç gelmeleri halinde kadınların çamaşırlarının makinalarda beklemek zorunda kalabildiği, çamaşırhane saatleri dışında çamaşır makinasını kullanamayan kadınlar için mağduriyetin oluştuğu, küçük yaşta çocuğu olan kadınların çok sık çamaşır yıkaması gerektiği ancak imkanların bu duruma elverişli olmadığı söz konusu olduğundan ortak çamaşırhane kullanımı yerine her konteynere çamaşır makinesinin konulabileceği anlaşılmıştır.

Konteynerde kalan kadınların daha önceki düzenleri dönmek istedikleri bir durum da toplu halde zaman geçirmek istemeleridir. Konteynerlerin dar olması sebebiyle birbirlerine misafir olarak gidemeyen kadınlar için bir etkinlik salonu planlanmasını ifade etmişlerdir. Kadınlar ayrıca kişisel bakımlarını düzenli olarak yerine getirmelerinin kendilerini daha iyi hissedeceklerini ifade etmiş ve konteyner kentlerde kuaför olmasının zorunlu bir ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Maslow, insanların ihtiyaçlarının bir hiyerarşi içerisinde olduğunu ve ihtiyaç basamaklarının birbiri ile bir bütün oluşturduğunu ifade eder. İhtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre ihtiyaçların sırası belirli ve sabittir. Bir basamaktaki ihtiyacın belirli düzeyde karşılanması halinde ancak sonraki basamakta bulunan ihtiyaca geçilebilmektedir. Hiyerarşide yer alan ihtiyaçlar sırasıyla; fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik, sevgi ve ait olma, saygı-statü ve kendini gerçekleştirme olarak 5 basamaktan oluşmaktadır.

Fizyolojik ihtiyaçlar; beslenme, barınma, uyku, giyinme ve cinsellik ihtiyaçlarını ifade ederken, güvenlik ihtiyacı; kişisel güvenlik ve mülkiyet güvenliğini, sevgi ve ait olma; arkadaşlık, sevgi ve samimiyet ihtiyacını, saygı ve statü ihtiyacı; özsaygı ve saygınlık ihtiyacını, kendini gerçekleştirme ihtiyacı; kişisel potansiyelinin farkına varma ve potansiyelini gerçekleştirme ihtiyaçlarını kapsamaktadır.

Araştırmanın bulguları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde her bir basamağın kadınların deneyimleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Depremi ardından kadınların yaşadığı zorlukların başında fizyolojik ihtiyaçlar gelmektedir. Konteyner kentlerde kadınlar barınma, su ve hijyen gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Temel ihtiyaçlar karşılanmadan diğer ihtiyaçların karşılanması zorlaşmaktadır. Kadınlar için en önemli ihtiyaçlardan biri de güveniktir. Barınma ihtiyacının konteyner ile karşılanması ve bunun sonucu olarak kadınların tanımadıkları insanlarla bir arada yaşamaları güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Ekonomik belirsizlik, yaşam koşullarının deprem öncesi şartlara göre düzensiz olması güvenlik ihtiyacının tam anlamıyla karşılanmasını güçleştirmiştir. Afet sonrası sosyal bağlarının kopması, kadınların ait olma ve sevgi ihtiyacını doğrudan etkilemektedir. Yakınlarını kaybeden kadınların, ait oldukları sosyal çevreden uzaklaşarak yeni kurulmuş yaşam alanlarında yaşamaya başlamaları kadınların umutsuz ve yalnız hissetmelerine yol açmaktadır. Kadınların bir araya toplanabilmek ve benzer hisleri paylaşabilmek adına bir sosyal mekan talebinde bulunmaları, aynı zamanda sosyal yardım kuruluşlarınca verilen hizmetlere katılım göstermeleri kadınların bu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çabaları olarak görülebilmektedir.

Kadınların deprem sonrası yaşadıkları zorluklardan biri de deprem öncesi ev içi rollerinin artarak devam etmesi ve kadınların yaşamış olduğu depremin olumsuz sonuçlarını diğer bireylere oranda daha çabuk atlatmalarının beklenilmesidir. Deprem sonrası konteynerde günlük yaşamlarının ev işleri, ebeveynlik rolleri, yaşlı-engelli bakımı ile geçmiş olduğunu ifade eden kadınların, bu süreçte konteyner kentlerin şehir merkezine uzak olarak kurulmasının da bir sebebi olarak ev dışı rollerde etkin olmamaları kadınların özsaygılarını zedelemekte ve toplumsal olarak saygınlıklarının azaldığını hissetmelerine yol açmaktadır. Kadınların afet yönetim sürecine aktif olarak katılmaları ve kendilerini yeniden değerli hissetmeleri için konteynerde kadınların aktif olduğu istihdam sahalarının kurulması

kadınların toplumsal saygınlıklarını kazanmak ve yeniden kendilerini değerli hissedebilmeleri için bir fırsat olacağı düşünülmektedir. Konteyner kentlerde yaşadıkları zorluklar karşısında kadının konumunun ancak ev içi rolleri üzerinden belirlendiği düşünüldüğünde kadınların konteynerde kuaför bulunmasını istemeleri görünür olmak istemelerini kanıtlar niteliktedir. Zamanla konumları ev içi rolleri üzerinden tanımlanan kadınların özsaygı ve toplumsal saygı ihtiyacını karşılamak istemelerinin bir nedeni olarak da görülebilmektedir. Kadınların öz bakımlarının düzenli olarak yapılmasının kendilerini daha iyi ve daha güçlü hissetmeleri üzerinde doğrudan bir etken olduğu düşünülebilir. Ayrıca kuaför kadınlar için birlikte zaman geçirecek sosyal bir mekan konumundadır ve bu mekan kadınların deneyimlerini ve duygularını paylaşmalarına imkan vermektedir. Bu sebeple kadınların ait olma ihtiyaçlarını karşılamak istemelerinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşinin son basamağı olan kendini gerçekleştirme ihtiyacı, konteyner kentte yaşayan kadınlar için karşılanması en zor ihtiyaçtır. Konteyner kentlerin geçici tasarlanması ve kadınlara sağladığı olanaklar düşünüldüğünde; ihtiyaçların ancak temel boyutta karşılandığı ve kadınların potansiyellerinin gerçekleştirmesine imkan vermediği anlaşılmaktadır. Kadınlar için planlanan eğitimlerin olması, psikolojik destek ve istihdam gibi unsurların kadınların kendilerini keşfetmelerine ve umutsuzluk hislerinin azalarak topluma katkı sağlamalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Kadınların kendilerini gerçekleştirmeleri yalnızca bireysel ihtiyaçlarını karşılamış olmalarına değil toplumsal iyileşme sürecine de büyük oranda katkı sağlamalarına sebep olmaktadır.

Sonuç olarak; Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimlerinin birçok yönden anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. İhtiyaç basamakları birbirini takip eden ve tamamlayan bir bütündür. Bu durumda kadınların afet sonrası iyi olma hallerinin sağlanması ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan ihtiyaçların tamamının belirli bir düzeyde karşılanması ile mümkün olmaktadır. Afet sonrası oluşturulan yeni yaşam alanlarının tüm bu ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

ÖNERİLER

Konteyner kentlerde kalan kadınların yaşamlarını kolaylaştırmak ve yaşanan mağduriyetleri en aza indirebilmek için;

Konteyner kentlerde sağlık birimlerinin yaygınlaştırılması, kadınlara yönelik rutin sağlık kontrollerinin yapılması amacıyla kadın doktorların sağlık ekiplerine dahil edilmesi gerekmektedir.

Kronik hastalığı olan kadınlara yönelik rutin kontrollerinin ve kullanılan ilaçların takibinin yapılması gerekmektedir.

Her bir konteynerde kalan gebe kadınların belirlenmesi, düzenli aylık kontrollerinin ve takibinin yapılması, afetin stres seviyesini arttırdığı ve bu durumun gebelik sürecinde öngörülemeyen risklere sebebiyet vereceği bilindiğinden gebe kadınlarla ilgili beklenmedik durumların gerçekleşmesi halinde sağlık birimleriyle iletişim kuracak kişi ve görevlilerin belirlenmesi gerekmektedir.

Kadınların düşük doğum/kürtaj, doğum ya da afet sebebiyle geçirmiş olduğu herhangi bir operasyon sonrası ihtiyaçlarının konteyner kentlerde kurulan sağlık hizmetleri birimlerince belirlenmesi ve en kısa sürede ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Söz konusu durumlar için kadının bakıma ihtiyaç duyması ve yalnız olması halinde konteynerlerde “anne bakımı” sağlamak üzere görevlendirilmiş sağlık personelleri bulunabilmeli ve bu görevliler gerektiği takdirde bakım hizmeti verecek olmaları sebebiyle 24 saat ulaşılabilir olmalıdırlar.

Hastanelerin düşük, ölü doğum ve erken doğum sayılarındaki artışı öngörerek kapasitelerinin arttırılması gerekmektedir.

Afette bebekler için en temiz ve güvenilir besin anne sütüdür bu sebeple afet sonrası süreçte kadınların beslenmesine özen gösterilmesi ve bebek bakım odalarının kurulması kadınların afet öncesi dönemdeki gibi bebeklerini düzenli olarak emzirebilmelerini sağlayacak ve bu durum kadınların motivasyonlarını arttıracaktır. Afet sebebiyle emziremeyen annelere bebekleri için mama dağıtımının düzenli olarak yapılmalıdır.

Afet bölgelerinde kadınlar için hazırlanmış hijyen paketlerinin içerisinde mutlaka hijyenik pede yer verilmeli ve menstürel döngünün sürekli olduğu unutulmadan belirli aralıklarla ped ihtiyacı karşılanmalıdır.

Ebelik becerisi olan kadınların ve sağlık çalışanlarının, gebeliğin ileri evrelerindeki kadınları belirlemesi, nerede doğum yapacakları, tehlike işaretlerini nasıl fark edecekleri ve nereden yardım isteyecekleri konusunda rehberlik yapmaları gerekmektedir.

Afet bölgelerinde istenmeyen gebelikler yaşanabilmektedir. Bu sebeple doğum kontrol yöntemlerine ve gebelik testlerine kolay ve en kısa sürede erişim sağlanmasının kolaylaştırılması ve kadın görevlilerce depremzede kadınlara ulaştırılması sağlanmalıdır.

Konteynerlerin bitişik olması ve ses yalıtımının yeterince iyi olmaması sebebiyle kadınların mahremiyet alanları zarar görmektedir. Konteyner kentlerin 21 metrekare olarak tasarlanması özellikle kalabalık ailelerde aile içi mahremiyeti ve karı-koca ilişkisini zedelendiğinden konteyner kentlerin aile üye sayısına bağlı olarak tasarlanması ve birbirlerine olan uzaklığın planlanması gerekmektedir.

Depremle birlikte kadının mücadelesi zorlaşmakta ve bireysel ihtiyaçlarını önceliklendirememektedir. Deprem sonrası oluşturulan yaşam alanlarında yalnızca kadınlara yönelik sosyal mekanların oluşturulmasının zor bir dönemden geçen kadınların dayanışmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kadınlar için oluşturulan meslek edindirme ve halk eğitim kurslarının yaygınlaştırılması, bu kurslar yalnızca toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında değil kadınların tercihlerine ve kamusal alana katılım sağlayacakları alanlara yönelik olarak planlanmalıdır.

Deprem sonrası konteyner kentte çalışmak isteyen kadınlara yönelik uygun iş alanları oluşturulmalıdır.

Konteyner kentlerin kalan kadınların deprem sonrası enkazda kalma, sevdiklerini kaybetme gibi travmatik deneyimleri olması sebebiyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işbirliğince bölgede düzenli olarak psikososyal destek birimlerinin oluşturulması ve bu birimlerde sürekli ve düzenli klinik psikolog, psikolojik danışman ve sosyal hizmet uzmanlarının görevlendirilmesi gerekmektedir. Bu personellerin sürekli değişmesi deprem mağdurlarının psikolojik destek alma veya devam etme motivasyonları üzerinde olumsuz etkiye sebep olmaktadır.

Deprem sonrası oluşturulan yaşam alanlarında kadınlara ve diğer bireylere yönelik eğitimler verilmeli ve söz konusu eğitimlerde konteyner kent yaşantısının birey ve ailelerin çevresel şartlara uyumunu kolaylaştırmak amaçlanmalıdır.

Yakınlarının kaybı sebebiyle ekonomik desteğe ihtiyaç duyan kadınlara STK'lar ve kamu kurumlarının uygun hizmet modelleri hakkında rehberlik yapılması gerekmektedir.

Depremde yakınlarını kaybeden kadınlara yönelik yapılacak grup çalışmaları kadınların gündelik yaşama adapte olmaları, yaşamış olduğu zor duygularla baş edebilmelerinin kolaylaştırması amaçlanarak dayanışma ağının oluşturulması katkı sağlanmalıdır.

Yapılacak bu grup çalışmasında benzer acılara ve koşullara sahip kadınların bu süreci daha sağlıklı atlatabilmeleri amaçlanmalıdır.

Okuma-yazma bilmeyene kadınlar için okuma yazma kurslarının açılması, çocukların ders çalışabilecekleri etüt salonlarının yapılması ve mevcut durumda kurulan kütüphanelerin sayılarının artırılması amaçlanmalıdır.

Çocuklar için her konteyner kentte kreşlerin ve oyun gruplarının oluşturulması ve çocukların nitelikli oyunlar oynamalarını sağlamak amacıyla çocuk gelişim uzmanlarının görevlendirilmesi gerekmektedir.

Konteyner kentte kalan kadınların ihtiyaçlarına yönelik düzenli listelerin oluşturulması ve dağıtılan yardımlardan düzenli olarak faydalanıp faydalanmadıklarının kontrollerinin yapılması gerekmektedir.

Toplu yaşam alanları geniş bir alana kurulmakta ve genellikle şehir merkezinden uzakta bulunmaktadır. Bu sebeple alışveriş, kişisel bakım, temel ihtiyaçlara ulaşım konusunda zorluk yaşanmaktadır. Sosyal donatı mekanlarının konteyner kent içerisinde yaygınlaştırılması kadınların ihtiyaçlarını karşılamalarını kolaylaştıracaktır.

Deprem sonrası sosyal yardımların dağıtımında genellikle hane reisi olarak kabul edilen erkekler üzerinden iletişim kurulmaktadır. Bu durum yalnız ya da çocukları ile yaşayan kadınların mağduriyet yaşamasına neden olmaktadır. Bu sebeple dağıtılan sosyal yardımların hane listeleri yapılarak dağıtılması ve düzenli aralıklarla yardımların tekrarlanması gerekmektedir.

Kadınlar için yürüyüş yolları ve spor salonları yapılmalıdır.

Konteynerlerin 21 metre kareden oluşması sebebiyle çok sayıda kadının birlikte zaman geçirmesi mümkün olmamaktadır. Bu sebeple kadınlar konteynerlerin önüne kurmuş olduğu masalarda birlikte vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir ancak iklim koşullarının elverişsiz olduğu günlerde bu durumun mümkün olamayacağı ve kadınların sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanmayacağı açıktır. Kadınların kalabalık olarak birlikte zaman geçirebilecekleri bir etkinlik salonunun inşa edilmesinin kadınlar üzerinde olumlu etki sağlayacaktır.

Piknik alanlarının konteyner kentlerin içerisinde yer alması, yeşillik ve park alanlarının oluşturulması kadınların çocukları ile birlikte zaman geçirecek bir alana sahip olmalarını sağlayacaktır.

Büyük konteyner kentlerde birden fazla giriş olabilmekte ancak güvenlik birimleri sınırlı olabilmektedir. Konteyner kentlerin her bir girişinde güvenlik biriminin olması ve nöbetçi güvenlik görevlilerinin yer alması gerekmektedir.

Her konteyner kente okul kurulmalı ve konteynerde eğitime ulaşamayan çocukların olmaması hedeflenmelidir. Deprem sonrası çocukların daha önce devam ettikleri okullara devam etmek istemeleri halinde ücretsiz servis hizmeti sağlanmalıdır.

Ortak çamaşırhanelerin bulunması hijyen açısından belirli riskler içermektedir. Ayrıca hasta ya da yaşlı olan kadınlar çamaşırhanelere çamaşır götürmek ve ıslak çamaşırlarını taşımak konusunda zorlanmaktadırlar. Bu sebeple her konteynerde bir çamaşır makinasının olması kadınların zorlaşan iş yükü üzerinde hafifletici bir etken olacaktır.

Konteyner kentler geçici yaşam alanları olarak tasarlansalar da uzun bir süre yaşam alanı olarak kullanılabilirler. Bu sebeple kadınların deprem öncesi yuvalarındaki konforlarının mümkün olduğunca sağlanması ve konteynerlere günlük hayatı kolaylaştıran küçük ev aletlerinin konulması gerekmektedir.

Kadınların deprem sonrası normal hayata uyumunun artırılması, amacıyla kadınlara yönelik konteyner kent içerisinde iş sahalarının ve kadınların el emekleri ile oluşturabilecekleri iş kollarının oluşumu sağlanmalıdır.

Konteyner kentte yapılacak araştırmalarda araştırmacıların araştırma süresi boyunca konteyner kentte yaşamalarının, konteynerlerin fiziki şartlarını deneyimlemek ve yerel halkın koşullarını daha iyi anlamaları konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda araştırmacıların konteyner kentte kalmalarının, katılımcılar tarafından bilinecek olması araştırmacıya duyulan güveni arttıracığından edinilen bilgilerin güvenilirliğine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, K. J., Bartiaux, F., ve Haq, S. M. A. (2019). The nexus between extreme weather events, sexual violence, and early marriage: A study of vulnerable populations in Bangladesh. *Population and Environment*, 40. <https://doi.org/10.1007/s11111-019-00324-3>
- Ajinder, W. (2015). ToT module on gender and disaster management. *National Institute of Disaster Management, New Delhi-110002*, 126.
- Akarsu, R.H., Aydın, E.İ., Ural, A., Yalçın, E. (2024). Women's experiences in the aftermath of the Kahramanmaraş earthquakes in Türkiye: A phenomenological study. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 110.
- Aktürk, İ., ve Albeni, M. (2002). Doğal afetlerin ekonomik performans üzerine etkisi: 1999 yılında Türkiye'de meydana gelen depremler ve etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1).
- Ali YILDIRIM ve Hasan ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Avaner, T., ve Ayas, Ö. (2021). Jandarma Bölgesinde Afet Yönetimi ve Malvarlığına Karşı Suç: Elazığ ve Malatya Depremleri Örnekleri. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 10(20).
- Aydemir, A. (2021). Afet yönetim sisteminin incelenmesinde gönüllülük hizmetleri ve bazı sivil toplum kuruluşları. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2).
- Bayındırlı, B. (2016). Van Depremi Sonrasında Geçici Barınma Çözümleri (Bir Örnek Olgu Olarak Konteyner Kentler ve Bu Kentlerde Kalan Ailelerin Yaşadıkları Sosyal ve Ekonomik Sorunlar Üzerine Bir Çalışma). (Yayın No: 445765). [Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bell, S. A., ve Folkerth, L. A. (2016). Women's mental health and intimate partner violence following natural disaster: A scoping review. *Prehospital and disaster medicine*, 31(6).
- Birleşmiş Milletler Kadınlar Birliği. (2021). Gender equality and women's empowerment in Disaster recovery. <https://wrd.unwomen.org/sites/default/files/2021-11/A5.%20gender-equality-disaster-recovery.PDF>
- Bradley, T. ve Martin, Z. (2023). Gender and Disaster: the impact of natural disasters on violence against women in Nepal. *Journal of Asian and African Studies*, 58(3).
- DEMİRELLİ Rabia, *Deprem Nedeniyle Yaşadıkları Semtleri Değişen Kadınların Komşuluk İlişkileri Üzerine Bir Araştırma: Elazığ Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.
- DPT. (1999). Deprem Ekonomik ve Sosyal Etkileri, Muhtemel Finansman İhtiyacı, Kısa-Orta ve Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler Raporu. Ankara. DPT Yay. (4 Aralık 2023)

- Elif Simay KOÇ, “Afet Durumlarında Anne Sütü Ve Emzirmenin Önemi”, Afetlerde Kadın ve Çocuk Sağlığı, İksad Yayınevi, Ankara, 2023.
- Erdoğan, P. R. ve Suvat, O. D. M. Z. Y. (2024). Deprem ve göç: 2011 Van depremi örneği. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 3(10).
- Felten-Biermann, C. (2006). Gender and natural disaster: sexualized violence and the tsunami. *Development*, 49(3).
- Filiz POLAT , “Afetlerde Cinsel Sağlık Ve Üreme Sağlığı”, Afetlerde Kadın ve Çocuk Sağlığı, İksad Yayınevi, Ankara, 2023.
- Ghanizadeh, G., Seifi, B., ve Seyedin, H. (2018). Disaster health literacy of middle-aged women. *Journal of menopausal medicine*, 24(3).
- Görgeç, A. “ Türkiye’de Depremlerin Sivil Toplumun Gelişimine Etkileri”, Tüm Yönleriyle Depremler ve Etkileri, Berikan yayınevi, Ankara, 2023.
- Göver İ. H. (2023). Türkiye’nin Deprem Gerçeğine Sosyolojik Bir Bakış. Ayten A.M.(Edt.), (ss.12). İksad Yayınevi, Ankara.
- Gul, S., ve McGee, T. K. (2022). Women's participation in disaster recovery after the 2005 Kashmir, Pakistan earthquake. *Disasters*, 46(4).
<https://doi.org/10.1111/disa.12510>.
- Gündüz, F. (2024). A phenomenological study on women's disaster experience in Türkiye. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 100.
- Gürer, G. (2023). Türkiye’de Yaşanan Büyük Ölçekli Depremler ve Ekonomik Kriz Dönemlerinin Anayasa Mahkemesi’nin Aldığı Kararlar Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 9(2).
- Haçın, İ. (2014). 1939 Erzincan büyük depremi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 30(88).
- Hong T., Kim B., Lee J., ve S. Park. (2024). Midcrustal moderate-size earthquake occurrence in paleovolcanic structures off Jeju Island, South Korea. *Physics of the Earth and Planetary Interiors*, 352. <https://doi.org/10.1016/j.pepi.2024.107210>.
- İlgin, H. Ö., ve Karagül, D. (2022). Afet süreçlerinde kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde sivil toplum kuruluşu çalışanlarının deneyimleri: Çanakkale ili örneği. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 7(2).
- Kadir Karagöz, “1999 Marmara Depreminin Ekonomik Etkileri: Ekonometrik Bir Yaklaşım”, TMMOB Afet Sempozyumu, Ankara, 2007.
- Karaşin, Y., Filiz, M., & Karagöz, Y. (2023). Depreme Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2). <https://doi.org/10.35341/afet.1250436>.
- Khandakar Josia Nishat ve M. Shafiqur Rahman, “Disaster, vulnerability, and violence against women: Global findings and a research agenda for Bangladesh”, Social issues surrounding harassment and assault: Breakthroughs in research and practice, IGI Global Yayınevi, ABD, 2019.

- Khosravi, B., Xosravi, T., Ziapour, A., Fattahi, E., Chaboksavar, F., & Yoosefi Lebni, J. (2021). Challenges and Problems Facing 2017 Kermanshah Earthquake Survivors: A Qualitative Study. *Community mental health journal*, 57(2).
<https://doi.org/10.1007/s10597-020-00652-1>
- Kula, N. (2002). Deprem ve dini başa çıkma. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Meltem ŞAHİN, “Afetlerde Kadın Hakları”, Afetlerde Kadın ve Çocuk Sağlığı, İksad Yayınevi, Ankara, 2023.
- Özdemir, M., ve Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Özmen, A., ve Sayın, E. (2021). Deprem etkisinde çok katlı betonarme bir binanın tdy-2007 ve tbdy-2018 deprem yönetmeliklerine göre eşdeğer deprem yüklerinin karşılaştırılması. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2).
- Safarpour, H., Fooladlou, S., Safi-Keykaleh, M. et al. (2020). Challenges and barriers of humanitarian aid management in 2017 Kermanshah earthquake: a qualitative study. *BMC Public Health*, 20(1), 563.<https://doi.org/10.1186/s12889-020-08722-5>
- Şahan, H.H., Uyangör, Nihat (2021). Bilimsel Araştırmalarda Örneklem Seçimi, M. Çelebi (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri* (3.Baskı). Pegem Akademi.
- Şengöz, M. (2022). Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modelinin bütünleşik bir süreç olarak yeniden yorumlanması. *Journal of Research In Education and Society*, 9(1).
- TMMOB 6 Şubat Depremleri 8. Ay Değerlendirme Raporu (6 Ekim 2023)
- Türkyılmaz, C. (2017). Anne sütünün bebeğe ve anneye faydaları nelerdir?. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, 2(2).
- Yenilmez, D. T. (2023). Deprem ve göç ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Akademik Düşünce Dergisi*, (7).
- Yoosefi Lebni, J., Khorami, F., Ebadi Fard Azar, F., Khosravi, B., Safari, H., & Ziapour, A. (2020). Experiences of rural women with damages resulting from an earthquake in Iran: a qualitative study. *BMC Public Health*, 20(1), 625.
- Birleşmiş Milletler Kadınlar Birliği. (2021). Gender equality and women’s empowerment in Disaster recovery. <https://wrd.unwomen.org/sites/default/files/2021-11/A5.%20gender-equality-disaster-recovery.PDF>

İnternet Kaynakları

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2023). *Kahramanmaraş Pazarcık'ta meydana gelen deprem hk. Basın Bülteni-2*. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hk-basin-bulteni-2>. Erişim tarihi: 12 Şubat 2024.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). *Türkiye Afet Müdahale Planı*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Erişim tarihi: 13 Şubat 2024, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (n.d.). *İnsan kaynaklı afetler*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/afadem/insan-kaynakli-afetler>. Erişim tarihi: 13 Şubat 2024.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2023). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2023.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2019). *Deprem Nedir?* <https://www.afad.gov.tr/deprem-nedir> (16.11.2023)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2024). <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkında> (8.11.2023)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2023). *Türkiye Deprem Tehlike Haritası*. <https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi> (16.11.2023)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2024). *Van Depremi Hakkında*. <https://www.afad.gov.tr/van-depremi-hakkında> (12.02.2024)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf (08.11.2023)

Anadolu Ajansı (30 Ekim 2022). *“İzmir’i sarsan depremin üzerinden iki yıl geçti”* <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/izmiri-sarsan-depremin-uzerinden-iki-yil-gecti/2724651> (12 Şubat 2024)

Aposto (10 Mart 2023). *“afetlerde kadın ve kız çocukları neden daha fazla etkileniyor?”* <https://aposto.com/s/afetlerde-kadin-ve-kiz-cocuklari-neden-daha-fazla-etkileniyor> (25.11.2023)

Arkeofili (6 Şubat 2023). *“Tarihte Kaydedilen En Büyük 20 Deprem* <https://arkeofili.com/tarihte-kaydedilen-en-buyuk-20-deprem> (24.11.2023)

Birgün (19 Şubat 2023). *“Deprem sonrası büyük göç: Çözüm mü, yeni sorunlar mı?”* <https://www.birgun.net/makale/deprem-sonrasi-buyuk-goc-cozum-mu-yeni-sorunlar-mi-422004> (21.08.2024)

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu (2023). <https://www.sbb.gov.tr/2023-kahramanmaras-ve-hatay-depremleri-raporu> (4.04.2024.)

CARMİCHAEL Roxy, “Onedio”, *Dünyanın En Büyük 10 Felaketinden Sayılan 26 Aralık 2004 Hint Okyanusu Depremi ve Tsunamisi*, 30 Ağustos 2021, <https://onedio.com/haber/dunyanin-en-buyuk-10-felaketinden-sayilan-26-aralik-2004-hint-okyanusu-depremi-ve-tsunamisi-1000452> (24.11.2023)

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu (2023). <https://www.sbb.gov.tr/2023-kahramanmaras-ve-hatay-depremleri-raporu> (16.11.2023)

DURUL Tefik, “Depremlerin ağırlık merkezi 'Pasifik Ateş Çemberi’”, *Anadolu Ajansı*, 2 Mart 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/depremlerin-agirlik-merkezi-pasifik-ates-cemberi/1750477> (24.11.2023)

Euronews, *Dünya tarihinin en şiddetli 10 depremi nerelerde yaşandı?* (28 Şubat 2023), <https://tr.euronews.com/2023/02/28/dunya-tarihinin-en-siddetli-10-depremi-nerelerde-yasandi> (24.11.2023)

GİHA, “*Rapid Gender Analysis Of The Chattogram Division Flash Flood And Monsoon Rain*”, Bangladeş. <https://reliefweb.int/report/bangladesh/rapid-gender-analysis-chattogram-division-flash-flood-and-monsoon-rain-2023-giha-working-group-bangladesh>. (14 Ocak 2024).

Habertürk, *Erzincan depreminde kaç kişi öldü ve yaralandı? İşte 1939 Erzincan depremi büyüklüğü*, (9 Mart 2023), <https://www.haberturk.com/erzincan-depreminde-kac-kisi-oldu-ve-yaralandi-iste-1939-erzincan-depremi-buyuklugu-3563803> (9.12.2023)

Hayata Destek (2022). *Deprem Bölgesinden Sivil Toplum Deneyimleri*. <https://www.hayatadestek.org/basin-bultenleri/deprem-bolgesinden-sivil-toplum-deneyimleri> (19.07.2024)

Headline Diversity (2024). *Depremde Kadın*. <https://headline.com.tr/depremde-kadin> (13.06.2024)

İçişleri Bakanlığı. (2024, Şubat 12). Türkiye’nin birlik ve dayanışma gücü depremle sınılandı: Asrın felaketi, asrın dayanışmasına dönüştü. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-birlik-ve-dayanisma-gucu-depremle-sinandi-asrin-felaketi-asrin-dayanismasina-donustu8#:~:text=> (23.12.2024).

KILIÇ, Yasin, “Analiz: 121 büyük deprem, 83 bin 101 kişi öldü.”, Teknolojiden Bi Haber, 25 Ocak 2020, <https://www.teknolojidenbihaber.com/121-buyuk-deprem-83-bin-101-kisi-hayatini-kaybetti> (24.11.2023).

Malumatfuruş (4 Kasım 2020). “1939 Erzincan Depreminde Mahkumların Yardım İçin 1 Günlüğüne Serbest Bırakıldığı İddiası”, <https://www.malumatfurus.org/erzincan-depreminde-mahkumlar-1-gun-serbest-birakildi/> (13.12.2023)

NTV, *Binlerce kişiye mezar oldu! Dünya tarihinin en büyük 10 deprem*. (30 Kasım 2022). https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/binlerce-kisiye-mezar-oldu-dunya-tarihinin-en-buyuk-10-depremi,WjUo3VJ08E-7hGepcq9-5g/s_nKCwJrokGnAEAA48FboA (24.11.2023)

- Resmi Gazete, *Türkiye Afet Müdahale planı (TAMP)*, 2014,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140103-12.htm>.
(9.12.2023)
- Resmi Gazete, *Cumhurbaşkanı Kararı*, 2023,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230208-1.pdf> (12.02.2024)
- SARICAN Batuhan, "Ofispress," *Tarihte Kaydedilen En Büyük Depremler*, 9 Şubat 2023,
<https://ofispress.com/tarihte-kaydedilen-en-buyuk-depremler/> (24.11.2023)
- SES (Eşitlik, Adalet, Kadın Platformu) (16 Mart 2023). "Krize Karşı Güçlü Durmak: Afet Zamanlarında Kadınların Deneyimi", <https://esitlikadaletkadın.org/krize-karsi-guclu-durmak-afet-zamanlarında-kadınların-deneyimi/> (25.11.2023)
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, *STGM Hakkında* (2024), <https://www.stgm.org.tr/stgm-hakkında> (19.07.2024)
- Sputnik Türkiye *Verilerle 6 Şubat depremlerinin bilançosu*, 5 Şubat 2024,
<https://sputniknews.com.tr/20240205/6-subat-depreminde-kac-kisi-oldu-neler-yasandi-kac-bina-yikildi-depremin-siddeti-son-depremler-1080416968.html>(12.02.2024)
- The Human Rights Council (2022). "High Commissioner for Human Rights statement on menstrual Health". <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/high-commissionerhuman-rights-statement-menstrual-health>. (01.09.2023)
- TRT Haber, *Büyük Japonya depremi: Neler yaşandı, nasıl aşıldı?* (11 Mart 2011),
<https://www.trthaber.com/haber/dunya/buyuk-japonya-depremi-neler-yasandi-nasil-asildi-560962.html> (24.11.2023)
- TRT Haber, *Elazığ Depremi'nin üzerinden 1 yıl geçti.* (24 Ocak 2021).
<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/elazig-depreminin-uzerinden-1-yil-gecti-550066.html> (12.02.2024)
- TRT Haber, *Bakan Karaismailoğlu: Adıyaman'da yıkılan bina sayısı 1485* (15 Şubat 2023),
<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/bakan-karaismailoglu-adiyamanda-yikilan-bina-sayisi-1485-746554.html> (4 Aralık 2023)
- Vartanyan, A. (Sunucu) (2023, 24 Şubat). "Afet sürecinde kadın ve çocuk ihtiyaçları görünmez oluyor" (podcast transkripti). <https://acikradyo.com.tr/hikayenin-her-hali/afet-surecinde-kadin-ve-cocuk- ihtiyaclari-gorunmez-oluyor> (19.07.2024)
- Wolfe, L. (2020). Climate Disasters Kill the Most Vulnerable. WMC Climate. <https://womensmediacenter.com/climate/in-climate-disasters-women-and-girls-tend-to-die-more-than-men-and-boys>. (1.10.2024)
- Wikipedia. (2023). Vikipedi Özgür Ansiklopedi. 2023 Kahramanmaraş Depremleri. https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_Kahramanmara%C5%9F_depremleri (16.11.2023)
- Wikipedia. (2023). Vikipedi Özgür Ansiklopedi. 1999 Gölcük Depremi. https://tr.wikipedia.org/wiki/1999_G%C3%B6lc%C3%BCk_depremi (16.11.2023)

Wikipedia. (2023). Vikipedi Özgür Ansiklopedi. 1939 Erzincan Depremi.
https://tr.wikipedia.org/wiki/1939_Erzincan_depremi (16.11.2023)

EKLER

EK 1-Gönüllü Katılım Formu

Değerli katılımcı; Bu araştırma Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Yüksek Lisans Programı kapsamında Doç. Dr. Gönül ONUR SEZER danışmanlığında Nida Başak TÜRKMEN tarafından “6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman İli Örneği” isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında yürütülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş (Pazarcık) merkezli meydana gelen depremin ardından Adıyaman ilinde konteyner kentte yaşamak zorunda kalan kadınların bu süreçteki yaşam deneyimlerini ortaya koymak, afet ve kadın sorunlarından doğan gereksinimleri tespit ederek bu doğrultuda sosyal politika önerilerinde bulunmaktır. Bu çalışmanın sonunda deprem afetini deneyimlemiş ve Adıyaman ilinde konteyner kentte yaşayan kadınların, yaşadıkları deprem afeti ve kadın sorunları etkileşiminden doğan çeşitli deneyimlerinin tespiti ve dile getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) merkezli meydana gelen depremi yaşayan ve deprem sonrası Adıyaman ilinde konteyner kentte kalan kadınlarla ile yapılacaktır. Araştırma gönüllülük esasına dayanmaktadır. Derinlemesine görüşmeye başlamadan önce, görüşme ile ilgili herhangi bir sorunuz var ise sorabilirsiniz. Görüşme esnasında istediğiniz anda, araştırmadan ayrılmak (görüşmeyi bitirmek) istediğinizi görüşmeciye herhangi bir neden veya koşul belirtmeden ifade edebilir ve ayrılabilirsiniz. Bu konuda size olumsuz dönecek herhangi bir durum söz konusu değildir. Derinlemesine görüşme esnasında sorulara vereceğiniz cevaplar ses kayıt cihazı ile kaydedilecek, kayıtlar tarafımızca saklı tutularak hiçbir kurumla paylaşılmayacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Araştırma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve eksiksiz bir şekilde yanıtlamanız önemlidir. Araştırma için Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Etik Komisyonu’ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katkı sağladığınız için şimdiden teşekkür ederim. Araştırmanın koşullarını anladığımı, görüşme esnasında ses kaydı alınmasını onayladığımı ve araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı taahhüt ederim.

Tarih:

İmza:

EK 2- Görüşme Soruları

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

(Kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.)

Yaşınız:

Medeni Durumunuz: Evli () Boşanmış () Eşi vefat etmiş ()

(Evli iseniz) Kaç yıldır evlisiniz?

Çocuğunuz var mı? Var () Yok ()

Kaç çocuğunuz var?

Eğitim durumunuz: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

Mesleğiniz:

Çalışıyor musunuz? Evet () Hayır ()

(Çalışıyorsanız) Nerede Çalışıyorsunuz?

Kamu Personeli () STK () Özel Sektör () Diğer ()

Depremde vefat eden yakınınız var? Var () Yok ()

(Varsa) Yakınlık derecesi nedir?

1-Konteyner kentte bir gün içinde neler yapıyorsunuz? Bir gününüzü anlatır mısınız?

2-Konteyner kentte kalmak size ait bir yuvada kaldığınızı hissettiriyor mu?

3-Kaldığınız konteyner kentte komşuluk ilişkileriniz nasıl? Komşularınızla düzenli olarak görüşür müsünüz?

4-Konteyner kentte kalmak özel ihtiyaçlarınızı karşılamak konusunda zorluk yaşamanıza neden oluyor mu?

5-Konteyner kentte kendinizi güvende hissediyor musunuz?

6-Konteyner kentte karşılaştığınız başlıca sorunlar nelerdir?

7-Sağlık hizmetlerine erişim noktasında herhangi bir problem yaşıyor musunuz?

8-Bakanlık ve Stk'ların sağladığı hizmetlerden yeterli bir şekilde (adaletli) faydalanabiliyor musunuz?

9-Çocuklarınızın eğitimleri konusunda karşılaştığınız sorunlar nedir?

10-Konteyner kentin hijyen koşulları hakkında ne düşünüyorsunuz?

11-Geleceğe dair bir planınız var mı? Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?

12-Çocuklarınız ve kendiniz için yeterli psikososyal desteği aldığınızı düşünüyor musunuz?

13-Kadınlara yönelik ne tür iyileştirmeler yapılabilir? Önerileriniz nelerdir?

EK 3- Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Yaş	Medeni Durumu	Evlilik Süresi	Çocuk Sayısı Var() Yok ()	Eğitim Durumu	Meslek	Çalışma Durumu	Deprem Kaybı (Derece)
K1	36	Evli	10	1	Lisans	Çağrı Merkezi Operatörü	Çalışıyor	2
K2	57	Evli	38	3	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	2
K3	36	Evli	13	3	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	3
K4	40	Evli	13	2	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	2
K5	42	Evli	22	2	Ortaokul Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	1
K6	37	Evli	17	4	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	Yok
K7	44	Boşanmış	-	1	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	4
K8	33	Evli	11	2	Ortaokul Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	4
K9	42	Evli	18	2	Ortaokul Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	2
K10	45	Dul(Eşi Vefat)	-	2	İlkokul Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	Yok
K11	36	Evli	12	3	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	3
K12	37	Evli	20	2	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Çalışmıyor	4
K13	48	Evli	27	4	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	4
K14	46	Evli	28	5	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	4
K15	38	Evli	20	Y	Okur-Yazar	Ev Hanımı	Çalışmıyor	3
K16	64	Evli	30	2	Okur-Yazar	Ev Hanımı	Çalışmıyor	2
K17	35	Boşanmış	-	2	Lise Mezunu	Ev Hanımı	TYP Personeli	3
K18	25	Bekar	-	Y	Lisans	Öğretmen	Özelde Çalışıyor	Yok
K19	27	Bekar	-	Y	Lisans	Sosyal Hizmet Uzmanı	STK'da Çalışıyor	Yok
K20	42	Boşanmış	-	5	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	3

EK 4- Etik Kurul İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
29 EYLÜL 2023

OTURUM SAYISI
2023-08

KARAR NO 19: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Gönül ONUR SEZGİN'in danışmanlığında yürüteceği yüksek lisans öğrencisi 702232005 numaralı Nida Başak TÜRKMEN'in "06 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman ili Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Gönül ONUR SEZGİN'in danışmanlığında yürüteceği yüksek lisans öğrencisi 702232005 numaralı Nida Başak TÜRKMEN'in "06 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) Merkezli Deprem Sonrası Konteyner Kentte Kalan Kadınların Yaşam Deneyimleri: Adıyaman ili Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucaya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Zekeriya ARI
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abāmüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Atila ERKAL
Üye

Prof. Dr. Nuran BAYRAM ARLI
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye